

**KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE GİRİŞİMCİLİK
NİYETİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
İşletme Anabilim Dalı
Yönetim ve Organizasyon Programı**

Mehmet Ali MENGÜLOĞLU

Danışman: Doç. Dr. İbrahim AKSEL

**Temmuz 2020
DENİZLİ**

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Mehmet Ali MENGÜLOĞLU

ÖN SÖZ

Kişilik ve girişimcilik, sosyal bilimler alanında çalışmalar yapan birçok araştırmacının uzun yıllardır dikkatini çekmektedir. Bununla birlikte günümüzde kişilik ve girişimcilik farklı boyutlar açısından incelenmektedir. Bu yönüyle kişilik ve girişimcilik niyeti ile ilişkili çalışmalara daha fazla önem verildiği görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyetleri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında önerileriyle vaktini ayırarak bilgi birikimini ve bilimsel tavrını en iyi şekilde yansıtan Doç. Dr. İbrahim AKSEL başta olmak üzere, hem lisans hem de yüksek lisans eğitimim sürecinde yönlendiriciliği ve desteği ile katkılar sağlayan değerli hocam Doç. Dr. Esin BARUTÇU'ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun dizelerindeki “*Dostluk dediğin güzel bir kitap / Hava gibi / Su gibi / Ekmek gibi / Vazgeçilmez bir tad*” ifadelerinin tam karşılığı olan kıymetli dostum Kasım SUBAŞI'na teşekkür ederim.

Dikeni parmağına batar diye gül yetiştirmekten çekindiğim ve sürekli hasretini duyduğum sevgili eşim Sultan GÜZEN MENGÜLOĞLU'na özellikle araştırma sürecinde göstermiş olduğu sabrı, inceliği ve desteği için minnettar olduğumu belirtmek isterim. En önemlisi araştırmanın başından sonuna kadar en büyük fedakârlığı üstlenen, gözleriyle beni yüreklendiren ve gülüşü ile ilham kaynağı olan biricik kızım Züleyha MENGÜLOĞLU'nun ve bu tezin tamamlandığı günlerde dünyaya gelişiyle yeniden baba olma sevincini yaşatan ve gelecek adına umut veren canım oğlum Selçuk MENGÜLOĞLU'nun varlıklarını hissetmek bu araştırmanın ortaya çıkmasını sağlamıştır.

ÖZET

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Mengüloğlu, Mehmet Ali
Yüksek Lisans Tezi
İşletme ABD
Yönetim ve Organizasyon Programı
Tez Yöneticisi: Doç. Dr. İbrahim Aksel

Temmuz 2020, VII+121 Sayfa

Kişilik, bireyleri birbirinden farklı kılan ve bireylerin davranışlarına yön veren bir olgudur. Bu çalışmada kişiliğın karanlık tarafı olarak ifade edilen karanlık üçlü kişilik özellikleri ele alınmıştır. Literatürde psikopati, narsisizm ve Makyavelizm karanlık üçlü kişilik özellikleri olarak adlandırılır. Girişimcilik ise bir toplumun refahına ve gelişmişlik düzeyine doğrudan etkisi olan faaliyetlerin bütünüdür. Bu çalışmada bireylerin yeni girişimlerde bulunma isteği olarak girişimcilik niyeti kavramı incelenmiştir. Araştırmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Araştırmaya 527 İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencisi ve 517 Eğitim Fakültesi öğrencisi katılmıştır. Toplamda 1044 üniversite öğrencisinden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Karanlık Üçlü Ölçeği ve Girişimcilik Niyeti Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler değerlendirilmeden önce güvenilirlik ve geçerlilik analizi ve normallik testi uygulanmıştır. Araştırmaya ilişkin verilerin farklılık testleri için t-testi ve anova, ilişki testleri için korelasyon analizleri kullanılmıştır. Sonuç olarak araştırmanın ana konusunu oluşturan karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, Karanlık Üçlü, Girişimcilik, Girişimcilik Niyeti

ABSTRACT
THE RELATIONSHIP BETWEEN DARK TRIAD PERSONALITY TRAITS
AND ENTREPRENEURSHIP INTENTION

Mengüloğlu, Mehmet Ali

Master Thesis

Business Administration Department
Management and Organization Programme
Adviser of Thesis: Doç. Dr. İbrahim Aksel

July 2020, VII+121 Pages

Personality is a phenomenon that differentiates individuals and directs the behavior of individuals. In this study, dark triad personality traits that are expressed as the dark side of personality are discussed. In the literature, psychopathy, narcissism and Machiavelism are called dark triad personality traits. Entrepreneurship is the whole of activities that have a direct impact on the welfare and development level of a society. In this study, the concept of entrepreneurship intention was investigated as individuals' desire to make new ventures. In the study, it was aimed to examine the relationship between dark triad personality traits and entrepreneurship intention. 527 Faculty of Economics and Administrative Sciences students and 517 Faculty of Education students participated in the study. The data obtained from 1044 university students in total were evaluated. In the research, Dark Triad Scale and Entrepreneurship Intention Scale were used as data collection tools. Before evaluating the obtained data, reliability and validity analysis and normality test were applied. T-test and anova were used for the difference tests of the data related to the research, and correlation analysis was used for the relationship tests. As a result, a significant positive relationship has emerged between the dark triad personality traits and entrepreneurship intention that constitute the main subject of the research.

Keywords: Personality, Dark Triad, Entrepreneurship, Entrepreneurship Intention

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

1.1. Kişiliğin Tanımı	4
1.2. Kişiliği Belirleyen Faktörler	6
1.2.1. Kalıtsal ve Bedensel Yapı Faktörleri	6
1.2.2. Sosyo-Kültürel Faktörler.....	7
1.2.3. Aile Faktörü	8
1.2.4. Sosyal Sınıf Faktörü	8
1.2.5. Coğrafi ve Fiziki Faktörler.....	9
1.2.6. Diğer Faktörler	10
1.3. Kişilik Teorileri.....	11
1.3.1. Psikanalitik Yaklaşım.....	11
1.3.2. Davranışçı Yaklaşım	12
1.3.3. Varoluşçu Yaklaşım	12
1.4. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri	12
1.4.1. Makyavelizm.....	15
1.4.2. Narsisizm	17
1.4.3. Psikopati.....	20
1.5. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri İle İlgili Çalışmalar	21

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK NİYETİ

2.1. Girişimciliğin Tanımı ve Önemi	24
2.2. Girişimcilik Kavramının Tarihsel Gelişimi	28
2.3. Girişimciliği Etkileyen Unsurlar	31
2.3.1. Ailenin Etkisi	31
2.3.2. Eğitimin Etkisi	32
2.3.3. Sosyo-Kültürel Çevrenin Etkisi	32
2.3.4. Ekonomik Koşulların Etkisi.....	33
2.4. Girişimcilik Özellikleri	33
2.4.1. Bireysel Risk Alma	34
2.4.2. Kontrol Odaklılık	34
2.4.3. Kendine Güven.....	35
2.4.4. Yenilikçilik.....	35
2.4.5. Belirsizliğe Tolerans	36
2.4.6. Başarma İhtiyacı.....	36
2.5. Girişimcilik Niyeti	37
2.6. Girişimcilik Niyeti İle İlgili Çalışmalar	38
2.7. Karanlık Üçlü ve Girişimcilik Niyeti İle İlgili Çalışmalar.....	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

3.1. Araştırma Konusunun Önemi ve Araştırmanın Amacı.....	42
3.2. Ana kütle ve Örneklem Seçimi	43
3.3. Araştırmanın Yöntemi.....	45
3.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları.....	46
3.5. Araştırmanın Kısıtları.....	47
3.6. Araştırma Modeli	48
3.7. Araştırmanın Hipotezleri.....	49
3.8. Araştırmanın Bulguları.....	49
3.8.1. Katılımcıların Özelliklerine İlişkin Bulgular	49
3.8.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirliği.....	57
3.8.2.1. Karanlık Üçlü Ölçeği'nin Güvenilirlik Analizi.....	58
3.8.2.2. Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin Güvenilirlik Analizi	59
3.8.3. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Geçerliliği	60
3.8.3.1. Karanlık Üçlü Ölçeği'nin Geçerlilik Analizi	61
3.8.3.2. Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin Geçerlilik Analizi.....	63
3.8.4. Tanımlayıcı İstatistikler	65
3.8.4.1. Karanlık Üçlü Ölçeği'ne İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	66
3.8.4.2. Girişimcilik Niyeti Ölçeği'ne İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	67
3.8.5. Katılımcıların Özelliklerinden Kaynaklanan Farklılıkların Analizi	69
3.8.5.1. Karanlık Üçlü ve Boyutlarına Yönelik Farklılık Analizleri.....	69
3.8.5.2. Girişimcilik Niyeti ve Boyutlarına Yönelik Farklılık Analizleri	71
3.8.6. Hipotez Testleri.....	76
SONUÇ	81
KAYNAKÇA	90
EKLER.....	117
Ek-1: Anket Formu	118
Ek-2: Öz Geçmiş	121

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Araştırma Modeli	48
--	-----------

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Katılımcı Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Fakülte ve Bölümler	50
Tablo 2: Katılımcı Öğrencilerin Yaşları.....	51
Tablo 3: Katılımcı Öğrencilerin Üniversitede Geçirdikleri Süre	52
Tablo 4: Katılımcı Öğrencilerin Ailesindeki Çocuk Sayısı	52
Tablo 5: Katılımcı Öğrencilerin Ailedeki Doğum Sırası	53
Tablo 6: Katılımcı Öğrencilerin Cinsiyeti.....	53
Tablo 7: Katılımcı Öğrencilerin Anne ve Babasının Hayatta Olup Olmadığı	53
Tablo 8: Katılımcı Öğrencilerin Anne ve Babasının Medeni Durumu	54
Tablo 9: Katılımcı Öğrencilerin Anne ve Babasının Eğitim Düzeyi	54
Tablo 10: Katılımcı Öğrencilerin Annesinin Mesleği.....	55
Tablo 11: Katılımcı Öğrencilerin Babasının Mesleği	56
Tablo 12: Katılımcı Öğrencilerin Girişimcilik Eğitimi Alıp Almadığı	56
Tablo 13: Katılımcı Öğrencilerin Örnek Aldığı Girişimcinin Olup Olmadığı	57
Tablo 14: Karanlık Üçlü Ölçeği'nin Cronbach's Alpha Katsayısı ve Madde-Toplam Puan Korelasyon Değerleri	58
Tablo 15: Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin Cronbach's Alpha Katsayısı ve Madde-Toplam Puan Korelasyon Değerleri.....	59
Tablo 16: Karanlık Üçlü Ölçeği'nin Özdeğer ve Varyansları.....	61
Tablo 17: Karanlık Üçlü Ölçeği'nin Faktör Yük Değerleri.....	62
Tablo 18: Geçerlilik Analizi Sonrası Karanlık Üçlü Ölçeği ve Boyutlarının Cronbach's Alpha Değerleri.....	63
Tablo 19: Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin Özdeğer ve Varyansları	63
Tablo 20: Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin Faktör Yük Değerleri	64
Tablo 21: Geçerlilik Analizi Sonrası Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarının Cronbach's Alpha Değerleri	64
Tablo 22: Karanlık Üçlü Ölçeği'ne İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	67
Tablo 23: Girişimcilik Niyeti Ölçeği'ne İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	68
Tablo 24: Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Karanlık Üçlü Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik T-Testi Sonuçları.....	69
Tablo 25: Anne ve Babanın Hayatta Olup Olmamasına Göre Karanlık Üçlü Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik T-Testi Sonuçları.....	70
Tablo 26: Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Fakülteye Göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik T-Testi Sonuçları.....	72
Tablo 27: Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik T-Testi Sonuçları.....	72
Tablo 28: Girişimcilik Eğitimi Değişkenine Göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik T-Testi Sonuçları.....	73
Tablo 29: Örnek Girişimci Değişkenine Göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik T-Testi Sonuçları.....	74
Tablo 30: Öğrencilerin Yaşına Göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	75
Tablo 31: Öğrencilerin Üniversitede Geçirdikleri Süreye Göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik Anova Testi Sonuçları.....	76
Tablo 32: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi ve Bulguları	78

GİRİŞ

Kişilik özellikleri ve girişimcilik, sosyal bilimler alanında çalışmalar yapan birçok araştırmacının üzerinde önemle durduğu iki kavram olarak ön plana çıkmaktadır. Her bireyin benzersiz ve özgün bir kişiliğe sahip olması, bireylerin girişimcilik faaliyetlerine yönelmesiyle birlikte birçok yönden meydana gelen gelişmeler bu iki kavramın yapılan çalışmalarda odak nokta haline gelmesini sağlamıştır. Bireylerin kişiliğinde var olan farklı yönlerin beraberinde getirdiği farklı davranış ve tutumlar merak uyandıran bir olgu olarak dikkat çekmektedir. Bu yönüyle her bireyin farklı kişilik özelliklerine sahip olmasına rağmen girişimcilik faaliyetlerine yönelme veya yönelmeme eğilimleri ile birlikte bazı girişimcilerin başarılı ya da başarısız olmasının altında yatan sebepler uzun yıllardır inceleme konusu olmuştur.

Günümüze kadar yapılan kişilik tanımları incelendiğinde kişilik tanımları ile ilgili tartışmaların devam ettiği görülmektedir. Ancak yaygın bir şekilde kişiliğin “tutarlı davranış kalıpları ve bireyden kaynaklanan kişilerarası süreçler” anlamında kullanıldığı görülmektedir (Zhang vd., 2019: 132; Mayer, 2004: 210). Bir diğer tanıma göre ise kişilik, bireyin doğuştan sahip olduğu ve sonradan farklı yollarla kazandığı, kültürel faktörlerin etkileşimiyle şekillenen, değişime oldukça dirençli ve sadece belli bir bireye ait davranış ve tutumları içeren özelliklerin tamamıdır (Sürücü, 2017: 408). Dolayısıyla kişilik bireylerin davranışlarına yön veren ve belirleyici bir etkiye sahip olan bir faktördür. Bu anlamda insan davranışlarını anlamak isteyen araştırmacılar için kişilik uzun yıllardır araştırma konusu haline gelmiştir. Literatüre bakıldığında bu alanda son zamanlarda araştırmacıların kişiliğin olumsuz yönlerine yoğunlaştığı görülmektedir (Satici vd., 2019: 860). Özellikle psikopati, narsisizm ve Makyavelizm gibi olumsuz kişilik özelliklerine yönelik çalışmalar ile daha fazla karşılaşılmaktadır. Söz konusu bu üç özellik, Paulhus ve Williams (2002) tarafından “karanlık üçlü” olarak kavramsallaştırılmıştır (Jonason ve Sherman, 2020: 1).

Girişimcilik, özellikle ekonomik kalkınma ve yenilik üzerindeki etkileri ile farklı sektörlerde ekonomik ve sosyal gelişmeleri teşvik etmenin bir aracı olarak görülmektedir (Armuna vd., 2020: 69-70). Bu anlamda girişimcilik niyeti, girişimcilik faaliyetlerinin oluşmasında hayati bir role sahiptir (Mahfud, 2020: 33). Literatürde ise girişimcilik niyeti, genellikle bireyin girişimci olma konusunda geliştirdiği davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutları ile ilişkilendirilen bir kavramdır (Youssef vd., 2020: 1; Ozaralli ve Rivenburgh, 2016: 7). Nitekim tutum ve

davranış arasındaki ilişki, dolaylı olarak bireyin sahip olduğu niyet üzerinde etkili olmaktadır. Dolayısıyla bireyin girişimcilik faaliyetlerine karşı geliştirdiği olumlu tutum ve algı, yeni bir girişime yönelme arzusunu arttırmaktadır (Fragoso vd., 2020: 2). Girişimcilik kavramına bu açıdan yaklaşan araştırmacılar, birçok çalışmada üniversite öğrencilerini ele alarak girişimcilik niyeti kavramına odaklanmaktadır (Türk vd., 2020: 1; Nowinski ve Haddoud, 2019: 184).

Bu doğrultuda üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyetleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik yapılan bu çalışmada, 2019-2020 eğitim öğretim yılında bir devlet üniversitesindeki İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğrencilerinden elde edilen verilerin değerlendirilmesiyle çalışmanın tamamlanması hedeflenmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde ilk olarak literatürde yaygın bir şekilde kullanılan kişilik tanımlarına yer verilerek tanımlar arasındaki ortak ve farklı yönlere değinilmiştir. Kişilik tanımlarının ardından kişiliği belirleyen faktörler açıklanmıştır. Bu kısımda öncelikle kişiliği belirleyen faktörler genel olarak sıralandıktan sonra literatürde birçok araştırmacının birleştiği ortak faktörler sırasıyla verilmiştir. Bu bakımdan kişiliği belirleyen faktörler, kalıtsal ve bedensel yapı faktörleri, sosyo-kültürel faktörler, aile faktörü, sosyal sınıf faktörü, coğrafi ve fiziki faktörler ve diğer faktörler olmak üzere altı başlık altında toplanmıştır. Buna ek olarak kişilik ile ilgili öne sürülen teoriler incelendiğinde araştırmacıların farklı yaklaşımlar geliştirdiği görülmektedir. Diğer taraftan araştırmacılar, kişiliğin belirli bir noktaya odaklanmasına rağmen bazı kişilik teorilerinin benzer bir yaklaşımla ele alındığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kişilik teorileri psikanalitik yaklaşım, davranışçı yaklaşım ve varoluşçu yaklaşım olmak üzere üç başlık altında sunulmuştur. Bu bölümde son olarak araştırmanın ana konusunu oluşturan karanlık üçlü kişilik özellikleri derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır. Bu kısımda karanlık üçlünün temel bileşenlerini oluşturan Makyavelizm, narsisizm ve psikopati kişilik özellikleri açıklanmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde girişimcilik kavramı ile ilgili araştırmacılar tarafından yapılan tanımlar verilmiştir. Bununla birlikte girişimcilik faaliyetlerinin farklı yönlerden önemine dikkat çekilmiştir. Literatürde uzun yıllardır yer alan bir kavram olan girişimciliğin tarihsel süreç içerisinde ele alınışı, araştırmacıların girişimciliğe

bakış açısı ve geçmişten günümüze kadar nasıl algılandığını ifade etmek için girişimciliğin tarihsel gelişimine yer verilmiştir. Sonraki kısımda, girişimciliği etkileyen unsurlar sıralanmıştır. Bu konuda farklı görüşler söz konusu olmakla birlikte araştırmacıların ortak fikirleri dikkate alınarak ailenin etkisi, eğitimin etkisi, sosyo-kültürel çevrenin etkisi ve ekonomik koşulların etkisi olmak üzere girişimciliği etkileyen unsurlar dört başlık altında değerlendirilmiştir. Ayrıca bu bölümde girişimcilerin sahip oldukları girişimcilik özellikleri incelenmiştir. Bu bakımdan girişimcilik özellikleri literatürde yaygın bir şekilde görüldüğü üzere bireysel risk alma, kontrol odaklılık, kendine güven, yenilikçilik, belirsizliğe tolerans ve başarıya ihtiyacı olmak üzere altı başlık altında toplanmıştır. Son olarak girişimcilik niyeti kavramı ele alınarak sonraki bölüme geçilmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde araştırma konusunun önemi ve araştırmanın amacı ifade edilmiştir. Bu bölümde araştırmanın ana kütlesi ve örnekleme hakkında bilgi verilerek ana kütleye karar verme süreci ve örneklem sayısının belirlenmesinde izlenen adımlar açıklanmıştır. Sonrasında araştırmanın yöntemi belirtilerek araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Ayrıca araştırmanın kısıtları ile birlikte araştırmanın modeli ve hipotezleri verilmiştir. Bu kısımların ardından araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda ortaya çıkan bulgular verilerek yorumlanmıştır. Öncelikle araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin özellikleri değerlendirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin güvenilirlik ve geçerlilik analizleri ile ölçekler test edilmiştir. Güvenilirliği ve geçerliliği test edilen ölçeklerde yapılması zorunlu olan düzeltmelerin ardından ölçeklere ilişkin tanımlayıcı istatistiklere ve normallik testine yer verilmiştir. Daha sonra ise katılımcıların özelliklerinden kaynaklanan farklılıkların incelenmesine yönelik yapılan farklılık analizleri değerlendirilmiştir. İki gruplu değişkenler, t-testi ile analiz edilirken ikiden fazla gruplu değişkenler, anova testi ile analiz edilmiştir. Bununla birlikte araştırma amacı kapsamında oluşturulan hipotezlerin test edilebilmesi için korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir.

Araştırmanın son bölümünde ise araştırma sürecinde elde edilen sonuçlar toparlanarak dikkat çeken noktalara değinilmiştir. Son olarak ise bulgular değerlendirilerek tartışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

1.1. Kişiliğin Tanımı

Kişilik kavramı ile ilgili olarak birçok yazar tarafından farklı tanımlar yapılmasına rağmen sosyal bilimlerdeki kavramların büyük bir çoğunluğunda olduğu gibi kişilik kavramı üzerinde de henüz bir tanım birliğine varılamamıştır. Dilimizdeki en soyut kelimelerden biri olarak tanımlanan kişilik teoloji, felsefe, psikoloji, hukuk ve sosyoloji gibi çeşitli alanlar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır (Mount vd., 2005: 448).

İlk olarak Latince “persona” kavramı ile ifade edilen kişilik, İngiliz dilinde “personality” ve Fransız dilinde ise “personnalite” olarak kullanılmaktadır. Klasik Roma tiyatrosunda oyuncuların seyircilere uzak olmasından dolayı temsil ettikleri özelliklere uygun olarak taktığı maskelere “persona” adı verilmekteydi. Bu maskeler oyuncuların rollerine ilişkin yüz ifadelerini seyircilere yansıtılmalarını sağlardı. Böylece “persona” kavramıyla kişilerin birbirlerinden farklı oldukları belirtilmeye çalışılmıştır (Eroğlu, 2013: 217).

Sosyal yaşamın bir parçası olarak yüzyıllardır ilgi gören kişilik kavramı, 1930’lu yıllarda diğer sosyal bilim dallarından ayrılarak ortaya çıkan kişilik psikolojisi alanında incelenen bir kavramdır (Şimşek vd., 2011: 99). Türk Dil Kurumu’na göre farklı anlamları ifade eden kişilik, bir kimseye ait olan manevi ve ruhsal özelliklerin tamamı, şahsiyet, insanlara yakışacak durum ve davranışlar, bireyin toplumsal hayatı boyunca kazanmış olduğu alışkanlıklar olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, 2019).

Guthrie vd. (1998) bir insanın kişiliğini (yani bir takım psikolojik özelliklerini) kalıcı bir düşünme, hissetme ve hareket etme tarzının temelini oluşturan istikrarlı davranışlar bütünü olarak tanımlamıştır. Khatibi ve Khormaei (2016) ise kişiliği, bireyin beklentilerini, algılarını, değerlerini ve tutumlarını güçlü bir şekilde etkileyen düşünce, duygu, sosyal düzenlemeler ve zaman içinde sürekli olarak sergilenen davranış biçimleri olarak ifade etmiştir. Bir başka tanıma göre kişilik, bireyin çevreye karşılık vermesinin karakteristik yollarını temsil eden ve belirli bir şekilde düşünme, hissetme ve davranma eğilimlerini içeren bir kavramdır (Kaiser ve Hogan, 2011: 220).

Kişilik, bireyleri toplumda birbirinden farklı kılan ve ayrı bir birey olmalarını sağlayan en dikkat çekici öğelerden biridir (Parlak ve Sazkaya, 2018: 150). Bir başka ifadeyle, bireyin doğuştan getirdiği özelliklerle birlikte sonradan tecrübe ederek kazandığı ve bireyi diğerlerinden ayıran davranış ve tutumların tamamı kişiliği oluşturur. Bu anlamıyla kişilik, bireye ait olan düşünce ve davranışların ortaya çıkmasını sağlayan sistemlerin bütünüdür (Özdemir vd., 2012: 567). Uhrer (2017) ise kişiliği, bir kişinin (düşünceleri, hisleri ve motivasyonu dâhil olmakla birlikte) karakteristik davranış kalıpları olarak tanımlamıştır.

Hogan ve Kaiser (2005)'e göre kişilik, insanın doğası hakkındaki genellemeler ve bireysel farklılıklar olmak üzere iki ana unsur ile ilgilidir. Dolayısıyla kişilik, bireyin yaşama şeklini ifade eden bir kavramdır. Nasıl toplumların yaşama tarzı kültürlerini gösteriyorsa, bireyin yaşama şekli de kişiliğini göstermektedir. Ayrıca bir insanın her türlü özelliği ve davranışı olarak ifade edilen kişilik, insanın ana rahmine düşmesiyle başlayan ve ölümle tamamlanan bir süreçtir (Eroğlu, 2013: 217).

Eren (2000)'e göre kişiliği oluşturan temel özellikler aşağıdaki gibidir:

- Kişilik, kalıtım yoluyla oluşan ve sonradan elde edilen tecrübelerin tamamıdır.
- Her bireyin kişilik özellikleri diğerlerinden belirli noktalarda farklıdır.
- Kişilik, bireyin çevreye uyum sağlamasına yardımcı olur. Dolayısıyla aynı birey tarafından farklı çevre koşulları altında farklı davranışların ortaya çıkmasının temel nedeni çevreye uyum sağlamasıdır.
- Her bireyin kişiliğinde doğuştan gelen yalnızca bir karakter vardır ve karakter kişiliği oluşturan bir öğedir.

Kişilik, bireylerin sistematik olarak davranma eğilimidir. Benzersiz bir boyut olan bu özellik, kişiliğin moleküler yapısını oluşturmakla birlikte insanlar arasındaki davranış farklılıklarını açıklar ve kişinin davranışlarındaki tutarlılığı yansıtır (Taggar ve Parkinson, 2007:123). Buradan hareketle kişilik, bireyler arasındaki farklıları ifade eden bir olgu olarak açıklanabilir. Bireylerin düşünceleri, hissetmeleri ve hareket etme şekilleri birbirlerinden farklılık gösterdiğinden dolayı kişilik denildiğinde bireylerin sahip olduğu farklılıklar ifade edilmektedir (Mirza, 2019: 5).

Kişilik ile ilgili farklı tanımlar yapılmasına rağmen bu tanımlar incelendiğinde bazı ortak özelliklere vurgu yapılmıştır. Bunlar (Günel, 2010: 45):

- Her bireyin birbirinden farklı özelliklere sahip olması,
- Kişiliğin tutarlı davranışlardan oluşması,
- Kişiliğin durağan oluşu olarak özetlenebilir.

1.2. Kişiliği Belirleyen Faktörler

Kişilik sadece belli bir zaman dilimine ait bir davranış türü değildir. Kişilik, bireyin geçmişi, bugünü ve geleceği ile şekillenen bir süreçtir (Erdurur, 2012: 35). Bireylerin düşüncelerine, hislerine ve davranışlarına yön veren kişilik, birçok faktör tarafından belirlenmektedir. Dolayısıyla bu faktörlerin tek tek ele alınması ve incelenmesi mümkün olmadığından dolayı bu faktörler literatürde yaygın olarak kullanıldığı gibi altı başlık altında açıklanmaktadır. Kişiliği oluşturan faktörler genel olarak (Eroğlu, 2013: 220):

- Kalıtsal ve bedensel yapı faktörleri,
- Sosyo-kültürel faktörler,
- Aile faktörü,
- Sosyal sınıf faktörü,
- Coğrafi ve fiziki faktörler,
- Diğer faktörler şeklindeki bir sınıflama ile incelenebilir.

1.2.1. Kalıtsal ve Bedensel Yapı Faktörleri

Kişiliği belirleyen faktörlerin başında, bireye doğuştan anne ve baba tarafından geçen kalıtsal özellikler gelir. Kalıtım ya da soyaçekim (irsiyet), çevre tarafından herhangi bir şekilde etkilenmeyen ve köklü olarak değişim yaşamayan özelliklerin anne ve baba aracılığıyla bir nesilden diğer nesle aktarılarak bireyin tüm yaşamına yön veren bir etkidir (Soysal, 2008: 7). Yapılan çalışmalar sonucunda kişilik özelliklerindeki farklılıkların yaklaşık %40 ila %50'si genetik farklılıklara dayandığı sonucuna varılmıştır (Kandler ve Papendick, 2017: 3). Genel olarak ikizler üzerinde yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre çoğu davranış bilimci, kalıtsal özelliklerin sadece fiziksel özellikler ve beyin gelişiminde değil aynı zamanda kişiliğin oluşumunda da rol oynadığı konusunda hemfikirdir. Ayrıca Amerikan Psikoloji Birliği tarafından hazırlanan bir rapora göre genel zekâ ve davranış bozuklukları dâhil olmak üzere hemen hemen her insanın kişilik özellikleri ve davranışları genetik bileşenlerinden kesin olarak etkilenmektedir (Luthans, 2011: 126).

Kişiliğin kalıtımsal faktörlerden etkilenip etkilenmediğiyle ilgili olarak birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar arasında en bilineni, dünyaya geldikten sonra bazı nedenlerden dolayı ayrı kalan ve farklı çevrelerde hayatlarına devam eden tek yumurta ikizleri ile bunlardan farklı olarak birlikte büyüyen tek yumurta ikizleri üzerinde yapılan çalışmadır. Bu çalışmada, farklı çevrelerde yetişmek zorunda kalan tek yumurta ikizlerinin yine de çok sayıda ortak yönünün olduğu ortaya çıkarmıştır (Çetin ve Beceren, 2007: 114). Dolayısıyla bu sonuçlar kişiliğin oluşmasında kalıtımsal özelliklerin ne derece etkili olduğunu göstermektedir.

1.2.2. Sosyo-Kültürel Faktörler

Birçok araştırmacı, kültür, eğitim, yaşanmışlıklar ve bireyin çevresi gibi değişkenlerin kişiliğin oluşmasında etkili olduğunu ileri sürmektedir. Her ne kadar kişiliğin oluşmasında kalıtımsal faktörlerin etkisi büyük olsa da sosyal ve kültürel faktörler de önemli bir etkiye sahiptir (Parks-Leduc vd., 2015: 5). Sapir (1934)'e göre birey doğduktan sonra on yaşına kadar özenle ve dikkatlice izlendiğinde kişilik gelişiminin kültürel kalıplarla ilgili olduğunun görüleceğini savunmaktadır. Bu dönemde birey, kültürü kontrol altına alamadığı ve sorgulamaya cesaret edemediği için pasif bir alıcı rolünü üstlenmektedir. Dolayısıyla kişiliğin oluşmaya başladığı çocukluk döneminde bu faktörler, kişiliği kültüre uyumlaştırarak bireyin kişiliğine yön vermektedir.

Kültür ve kişilik arasında açık bir şekilde karşılıklı bir ilişki söz konusudur. Kültür, kişiliği etkileyen bir faktör olarak ifade edilmesinin yanında bunun tersi olarak da kişiliğin kültürü etkilemesi mümkündür (Diener vd., 2003: 406). McCrae (2000) yapmış olduğu çalışmalara dayanarak kişiliğin kültür tarafından şekillendiğini belirtmiştir. Ayrıca Linton (1945) da kişiliğin kültürel faktörler tarafından belirlendiğini savunmakta ve hatta kültürün kişiliği oluşturan ana faktör olduğu sonucuna varmıştır. Görüldüğü gibi kültür, bireyler üzerinde belirli kalıplar oluşturarak ve birtakım algılara yol açarak kişiliği belirleyen bir faktördür. Costa vd. (2001) tarafından yapılan çalışmada, birçok kültürde erkeklerin kadınlardan fiziksel olarak daha güçlü olduğu düşünüldüğü için erkeklerin lider olarak rol aldıklarını ve kadınların bu konuda daha iddialı olmalarının beklendiği ifade edilmiştir. Bu durum kişiliğin oluşmasında kültürün önemli bir etkiye sahip olduğunu açıklamaktadır.

Yeni doğan tüm bebekler, henüz bir kültüre sahip değildir ve dolayısıyla kişilikleri de oluşmamıştır. Olgunlaşma ile başlayan sosyal ilişkiler geliştikçe birey, diğer insanlardan yeni bir kültür almakta ve çevre tarafından bireye aktarılan kültürün kazanılması, kişiliğin oluşması için esas teşkil edecektir. Bireyin kültürel birikimi geliştikçe, kişiliği de aynı şekilde gelişmeye devam edecektir (Hofstede ve McCrae, 2004: 54). Yapılan çalışmalar ve elde edilen sonuçlar, kişiliğin oluşumunda kültürün önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla kültürel faktörlerin kişiliği belirleyen faktörlerden biri olduğu söylenebilir.

1.2.3. Aile Faktörü

Kişiliğin oluşmasında aile faktörünün büyük bir etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir. İlk ve en önemli etki, özellikle çocukluk döneminde aileden kaynaklanır. Bireylerin kimliklerini kazandığı bu dönemde en önemli rolü anne ve baba üstlenmektedir (Savi, 2008: 49). Normal şartlar altında, insanların karşılaştığı ilk sosyal grup olan aile, bireylerin sosyo-kültürel değerleri öğrenmeye başladığı ilk ortamdır. Kişiliğin oluşmasında bireyin içinde bulunduğu ve doğup büyüdüğü aile ortamı, bu noktada etkili olmaktadır. Aile içindeki ilişkilerin yapısı, bireyin kişiliğine yön vererek ve daha sonra kuracağı sosyal ilişkileri de etkileyerek bireyin kişiliğini belirlemektedir (Eroğlu, 2013: 226).

Çocuğa karşı anne ve babanın aile içindeki tutum ve davranışları, çocuğun kişiliğini şekillendirmektedir. Çocuk, anne ve babasını gözlemlemeye başladıktan sonra onları model alır ve taklit eder. Eğer çocuk, anne ve babasıyla olumlu ilişkiler kurabilirse yeteneklerini tanır ve geliştirir. Ayrıca kendisi hakkında olumlu düşüncelere sahip olur. Ancak olumlu ilişkiler kurulamazsa, bireyin kişilik gelişimi olumsuz yönde etkilenir (Kaya, 1997: 193-197). Bireyin ailesi ile etkileşimi ve özellikle uygulanan ödül ve cezaların çoğu, bireyin değerleri, tutumları, inançları ve gelecekteki davranışları üzerinde etkili olmaktadır. Bu nedenle aile ve çocuk arasındaki ilişkiler bireyin kişiliğini belirleyen önemli bir faktördür (Yeşilyaprak, 1993: 3).

1.2.4. Sosyal Sınıf Faktörü

Sosyal sınıf terimi, sosyal olarak sıralanan gruplardan oluşan bir sistemin bütünüdür (Auld, 1952: 320). Pek çok kuramcıya göre, sosyal sınıflar yaşamın her alanında bulunan ve kişilik üzerinde etkisi olan bir kuvvettir. Nitekim tüm toplumlarda meslektaş ve akran grupları, mahalle toplulukları, spor takımlarının taraftar grupları, iş

örgütleri gibi sosyal sınıf farklılıkları mevcuttur (Anderson vd., 2001: 116). Sosyal sınıf farklılıkları, bireyin davranışlarını biçimlendiren sosyal rolleri ve davranışların yönetildiği sosyal bağlamı belirler. Bu bakış açısı hem davranışsal sürekliliği hem de davranıştaki kişisel farklılıkları açıklamak için de kullanılmıştır (George, 1978: 840-841).

Birçok araştırmada sosyal sınıf ile kişilik arasındaki ilişkiye ve özellikle de sosyal sınıfın kişilik üzerindeki etkilerine önem verilmiştir. Araştırmacılar, üç ana varsayıma dayanarak sosyal sınıf ve kişilik arasında ilişki beklemektedir (Sewell, 1961: 340-341):

- Tüm toplumlarda, toplum üyelerinin birbirleriyle sosyal eşitsizlik ilişkisini taşıyan bir sosyal tabakalaşma sistemi bulunmaktadır.
- Bireyin ailesinin tabakalaşma sistemindeki konumu, yalnızca yaşamının ilk dönemlerinde değil, aynı zamanda daha sonraki dönemlerinde de bireyin sosyal öğrenme yeteneklerini önemli ölçüde etkileyebilir.
- Bireyin ilk deneyimlerinin daha sonraki dönemlerde sosyal davranışını belirlemede ciddi etkisi olacaktır.

Hall ve Keith (1964) farklı sosyal sınıfların geleneklerinin, tutumlarının ve değerlerinin kişilik gelişimini belirlediğini ifade etmiştir. Bosma vd. (1999) bireylerin kişiliğinin belirlenmesinde sosyal sınıf faktörünün doğrudan ve önemli bir ölçüde etkisi olduğunu yapmış oldukları çalışmada belirtmiştir. Benzer bir şekilde Ranchor vd. (1996) kişiliğin sosyal sınıfla ilişkili olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca Shanahan vd. (2014) önceki çalışmalarda elde edilen sonuçları desteklemekte ve kişiliğin sosyal sınıfı yansıttığını ve etkilerinin sosyal sınıfa bağlı olarak az ya da çok belirgin özelliklere sahip olduğunu öne sürmektedir. Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere kişiliğin belirlenmesinde bireyin doğduğu ve içinde yetiştiği sosyal sınıfın etkisi vardır. Bireyler toplumun belirli bir sosyal sınıfına ait olarak yaşamlarını sürdürmekte ve üyesi olduğu sosyal sınıfa uygun bir şekilde kişiliğini şekillendirmektedir. Nitekim yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçların bu yönde olduğu görülmektedir.

1.2.5. Coğrafi ve Fiziki Faktörler

Bireyler, ortak biyolojik yapıya sahip olmalarına rağmen, farklı tutum ve davranışlara, fikirlere, duygulara ve yaklaşımlara sahiptir. Bu noktada kişilik kavramı, bu farklılıklardan kaynaklanan sonuçların tespit edilmesini sağlamaktadır. Kişilik

oluşumu, birçok faktörün etki ettiği bir süreçtir. Bu faktörler arasında coğrafi ve fiziksel faktörler olarak ifade edilen bireyin içinde yer aldığı coğrafi ve fiziksel çevre, kişiliğin oluşumunda etkisi olan önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir (Alan ve Baykal, 2018: 123; Tekin ve Kalkan, 2017: 273). Coğrafi ve fiziki faktörlerin eski zamanlardan beri kişiliği etkilediği bilinmektedir. Örneğin, duygusal dengeye sahip kişilik özelliği, Güney Yarımküre'de Kuzey'den daha belirgindir. Ayrıca Çin ve Kore gibi ortak gelenek ve görenekleri olan yakın kültürlerde, kişilik gelişimi benzer özelliklere sahiptir (Allik ve McCrae, 2004: 13-14).

Bireyin yaşadığı bölgedeki çevresel iklim, doğal koşullar, fiziki çevre özellikleri ve benzer unsurlar bireyin kişiliğini belirlemektedir. Diğer taraftan belirli bir yörede yaşayan bireylerin davranışsal özellikleri yöredeki diğer bireylere miras kalır. Bu durum coğrafi ve fiziksel çevre faktörünün kişilik üzerindeki etkisinin göstergesidir (Yıldız ve Özsoy, 2013: 6-7; Çetin ve Kumkale, 2018: 223). Nitekim özellikle sanayi devriminden sonra bireyler, daha önce yaşamlarını sürdürdükleri yerlerden çalışmak amacıyla başka yerlere göç ettiklerinden dolayı kişilik özellikleri üzerinde çeşitli etkilerin olduğu düşünülmüştür. Bireylerin gittikleri yerlerde genellikle uyum sorunu yaşamaları coğrafi ve fiziki faktörlerin kişiliğin belirlenmesinde ne derece etkili olduğunu göstermektedir (Develioğlu ve Tekin, 2013: 18; Pihl ve Caron, 1980: 190).

1.2.6. Diğer Faktörler

Kişiliğin şekillenmesinde çok önemli etkisi olan bu faktörlerin haricinde bilinen bilinmeyen, gözlenen gözlenmeyen ve ölçülebilen ölçülemeyen birçok faktör söz konusudur. Bu faktörlerden biri olarak kitle iletişim araçları sayılabilir. Radyo, televizyon, kitap, gazete ve dergi gibi iletişim araçları, içerdiği bazı mesajlar ile bireyler üzerinde etkili olarak kişiliğe yön vermektedir (Eroğlu, 2013: 230). Sosyal gruplardaki yetişkin ve yaşlıların bilgi ve tecrübelerini aktarması ve bireyi yönlendirmesi de kişiliği etkileyen bir diğer faktör olarak ifade edilebilir (Karaca, 2007: 63-64). Ayrıca ailedeki çocukların doğum sırası, bireyin potansiyel yetenekleri, sahip olduğu görev ve roller, yaşadığı toplumun yapısı ve hatta okuduğu kitaplar, çocukluk döneminde oynadığı oyunlar da kişiliğin oluşmasına etki etmektedir (Günel, 2010: 45).

Kişiliğin belirlenmesinde etkisi olan faktörler çok sayıda olmakla birlikte bu faktörlerin her birinin incelenmesi mümkün görünmemektedir. Bireylerin doğumundan ölümüne kadar sosyal hayat içerisinde diğer insanlarla karmaşık bir yapıda iletişim

kurması, birçok olay ve durum ile karşı karşıya kalması veya sürekli olarak birtakım etkilere maruz kalarak bu etkiler doğrultusunda farklı davranış ve tutumlar sergilemesi sonucunda kişiliğin şekillendiği görülmektedir. Dolayısıyla bireylerin kişiliğinin belirlenmesinde az ya da çok etkisi olan birçok faktör olduğu ve her birey için farklı etki ve sonuçlarının meydana geldiği söylenebilir.

1.3. Kişilik Teorileri

Kişilik ilgili araştırmalar yapan birçok bilim insanı çalışma alanlarına göre bazı teoriler geliştirmişlerdir. Bu teorilerde, kişiliğin oluşumu ve gelişimi ele alınırken, aslında kişiliğin belirli bir yönü dikkate alınarak araştırmacıların görüş ve analizleri bu temel üzerine dayandırılmıştır (Eroğlu, 2013: 234). Bununla birlikte kişilik teorileri, bireyler arasındaki birtakım ortak özellikleri de açıklamaya çalışmaktadır (Çivilidağ, 2017: 255). Bu nedenle bazı kişilik özellikleri benzer teoriler altında incelenmiştir. Diğer taraftan her birey, birçok yönden diğer bireylerden farklı özelliklere sahiptir. Dolayısıyla araştırmacılar tarafından yapılan bu ayırım, sadece teorik olarak görülmektedir (Özdevecioğlu, 2002: 116).

Söz konusu teoriler, kişilik olgusunu belirli bir açıdan ele almasına rağmen kişiliğin daha iyi anlaşılabilmesini sağlamaktadır (Özsoy, 2013: 20). Örneğin, Freud kişiliğin 5-6 yaşlarına kadar geçen süre içerisinde şekillendiğini öne sürmektedir. Buna karşın kişilik alanında önemli çalışmaları olan Erickson, Jung ve Fromm gibi teorisyenler ise bireyin sahip olduğu kişiliğin hayatı boyunca değişip gelişebileceğini savunmaktadır (Yücel ve Taşçı, 2008: 688). Literatürde araştırmacılar tarafından birçok farklı teori geliştirilmesine rağmen kişilik teorileri, genellikle psikanalitik yaklaşım, davranışçı yaklaşım ve varoluşçu yaklaşım olmak üzere üç başlık altında toplanmaktadır (Isır, 2006: 49).

1.3.1. Psikanalitik Yaklaşım

Psikanalitik yaklaşım, Sigmund Freud tarafından ortaya atılan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda kişiliğin bilinç, bilinçaltı ve bilinçdışı olmak üzere üç bölümden oluştuğu ileri sürülmektedir (Tuzcuoğlu, 1995: 275). Bununla birlikte kişilik kavramı, id, ego ve süper ego şeklindeki üç unsur çerçevesinde incelemiştir. Psikanalitik yaklaşıma göre bireyin eğilimlerinin ve güdülerinin toplandığı yere “id” denilmektedir. Toplumsal gelenekler ve yasalar doğrultusunda oluşan kişilik “ego” olarak tanımlanmaktadır. Üçüncü unsur olan süper ego ise, bireyin en üst düzeyde denetimini

sağlamaktadır (Uğur, 2016: 22). Genel olarak bakıldığında bu yaklaşımın temelinde içgüdülerin kişiliği şekillendirdiği ve davranışları harekete geçirdiği varsayımı yatmaktadır (Patıkula, 2017: 10).

1.3.2. Davranışçı Yaklaşım

Freud'un psikanalitik yaklaşımından sonra Fromm, Sullivan ve Horney gibi önemli teorisyenlerin öncülük ettiği davranışçı yaklaşım, bireyin sahip olduğu kişiliğin kültürel etkenler tarafından etkilendiğini ve toplumsal ilişkilerin kişiliğin oluşmasında önemli bir rolü olduğunu kabul etmektedir (Devcar, 2019: 57). Davranışçı yaklaşım, bireyin çevresini dikkate alarak kişiliği açıklar ve bu doğrultuda kişiliğin çevrede görülen tepkilerin öğrenilmesi ile ortaya çıktığını savunmaktadır. Kişiliğin oluşumunu bu yaklaşıma dayandırarak açıklayan araştırmacılar, kişiliğin davranış birikimi olduğunu ve bu nedenle öğrenme kavramlarıyla incelenmesi gerektiğini öne sürmektedir (Kağızmanlı, 2019: 14).

1.3.3. Varoluşçu Yaklaşım

Varoluşçu yaklaşımı benimseyen bazı teorisyenler, psikanalitik ve davranışçı kişilik yaklaşımlarına itiraz ederek, bu yaklaşımların bireyin doğasını açıklamada yetersiz kaldığını iddia etmişlerdir (Sayar, 2019: 50). Bunun sonucunda Rogers, Maslow ve May gibi teorisyenler, kişilik ile ilgili olarak öne sürdükleri teorileri bu yaklaşım çerçevesinde açıklamışlardır. Bu teorisyenler, kişiliğe dair aşağıdaki üç özelliğe dikkat çekmektedirler (Tozar, 2019: 12-13):

- Özgünlük, maneviyat ve öz saygı gibi kişiliğin gelişmiş noktaları merkeze alınır.
- Geçmiş ve geleceğe odaklanmak yerine bugüne odaklanılır.
- Geçmişte kazanılan tecrübeler, bireyin bugünkü kararlarını etkilemez. Bu nedenle her birey, aldığı kararların ve sergilediği davranışların sorumlusudur.

1.4. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri

Karanlık üçlü, ilk kez Paulhus ve Williams (2002) tarafından incelenen bir kavramdır. Paulhus ve Williams'ın (2002) yapmış olduğu çalışmada Makyavelizm, narsisizm ve psikopati kişiliğin karanlık yönünü oluşturan üç bileşen olarak öne sürülmüştür (Paulhus ve Williams, 2002: 556; Furnham vd., 2013: 19; Özsoy ve Ardiç, 2017: 393). Daha sonraki yıllarda insan doğasının karanlık tarafına olan ilgi giderek

artmıştır. Bu karanlık tarafı daha iyi anlamak için Makyavelizm, narsisizm ve psikopati olmak üzere üç boyuttan oluşan ve sosyal açıdan rahatsız edici davranışları içeren karanlık üçlü kişilik özellikleri araştırmacılar tarafından inceleme konusu olmuştur (Jonason ve Webster, 2010:420; Jones ve Paulhus, 2013: 28). Bu kişilik özellikleri, olumsuz kişisel ve toplumsal sonuçlarla bağlantılı özellikleri ve geleneksel olarak uyumsuzluğu ifade etmektedir (Jonason vd., 2009: 5).

Sosyal açıdan üç farklı kişilik özelliğini (Makyavelizm, narsisizm ve psikopati) temsil eden karanlık üçlü (Malesza ve Ostaszewski, 2016: 7), bireyin arzu ettiği amaçlar için başka birinin ya da sosyal grupların kullanılmasına ve kendisine hizmet etmesine olanak tanıyan araçsal bir sosyal etkileşim tarzı olarak tanımlanabilir (Semenyina ve Honey, 2015: 37). Karanlık üçlü kişilik yapısına sahip bireyler, antisosyal kişiliklerine rağmen bireysel ve sosyal amaçlarına ulaşmak için çeşitli stratejiler kullanırlar (Kırcaburun vd., 2018: 1498). Bu nedenle bir iş ortamında veya kişilerarası ilişkilerde, karanlık üçlü kişilik özelliklerinin her biri farklı manipülasyon stratejileri olan bireylerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Jonason ve Schmitt, 2012: 401). Ortaya çıkan bu kişilik özelliklerinden biri olan Makyavelizm, bireysel çıkarlara yönelmeyi, aldatma eğiliminde olmayı ve manipülatif davranışlarda bulunmayı savunan kişilerarası stratejiler olarak tanımlanmaktadır (Jakobwitz ve Evani, 2006: 332). Narsisizm, otorite ve statüye sahip olma, takdir edilme, dikkat toplama ve tanınma eğilimi olarak ifade edilir (Özdemir ve Atan, 2018: 2090). Psikopati ise sorumsuzluk, empati eksikliği, kişilerarası manipülasyon ve antisosyal davranışların sergilenmesi olarak karakterize edilir (Rauthmann ve Kolar, 2012: 885).

Makyavelizm, narsisizm ve psikopati kavramları arasındaki karşılıklı ilişkiler, karanlık üçlünün özelliklerini temsil etmektedir (Barlett, 2016: 293). Bu üç özelliğin aldatma, hoşgörüsüzlük, istismar ve saldırganlık gibi olumsuz davranış ve tutumlar açısından ortak noktaları söz konusudur (Fox ve Rooney, 2015: 162). Ayrıca karanlık üçlünün intikam alma duyguları dâhil olmak üzere pek çok istenmeyen bireysel farklılıklar ve davranışlarla ilişkili olduğu söylenebilir. Dolayısıyla karanlık üçlünün sömürücü olduğu düşünülmekte ve bireylerin hedeflerine ulaşma sürecinde başkalarına neden oldukları zararlara karşı bir kayıtsızlık hali olarak gösterilmektedir (Goodboy ve Martin, 2015: 2).

Karanlık üçlü, iş ve sosyal yaşam içerisinde bireylerin birçok davranış ve tutumlarına yön veren ve belirleyici bir role sahip olan kişilik bozukluğu olarak tanımlanabilir (Kanten vd., 2015: 367). Bu bağlamda karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireyler, diğerleri ile “iyi geçinmek” yerine “öne geçmek” için çaba gösterirler (Rauthmann ve Kolar, 2013: 622). Başka bir ifadeyle, karanlık üçlü, kişiler arası ilişkilerde rahatsız edici kişilik özelliklerini ifade etmektedir (Jonason vd., 2015a: 102).

Karanlık üçlü, manipülasyon ve sinizm (yani Makyavelizm), kibir ve bencillik (yani narsisizm) ve duygusuz sosyal davranışlar ve dürtüsellik (yani psikopati) ile açıklanan bir kavramdır (Jonason, vd., 2015b: 488). Bireyin karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip olması, diğerlerine zarar vereceği için bireyler açısından bir takım olumsuz etkilere yol açması mümkündür (Jonason vd., 2014: 120). Bu bireyler geliştirdikleri bazı manipülasyon stratejileri ile diğer bireyleri ve toplumu etkileyerek bir işi veya görevi yaptırmak için yalan söyleme, tehdit etme ve zor kullanma gibi davranışlara yönelmektedir (Bayramoğlu, 2019: 28). Manipülatif ve duyarsız davranışlar, yapılan bir çalışmaya göre karanlık üçlüyü ifade eden ortak noktalar olarak kabul edilmiştir (Marcus vd., 2018: 56). Bir başka çalışmada ise bu özelliklerin, bireyin kişilerarası ilişkilerde ortaya çıkabilecek potansiyel ilişki tehditlerine karşılık verme biçimiyle ilgili olduğu vurgulanmıştır (Brewer vd., 2015: 123; Barelds vd., 2017: 6).

Kişiliğin karanlık yönünü oluşturan bu özellikler, örgütsel psikoloji ve kişilik psikolojisi alanındaki birçok araştırmacı tarafından detaylı bir şekilde incelenmesine ve analiz edilmesine rağmen karanlık üçlünün özellikleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar hâlâ tartışma konusu olmaya devam etmektedir (Akar, 2016: 6). Günümüze kadar karanlık üçlü ile ilgili yapılan çalışmalarda genellikle kişilik yapılarının ortak noktalarına vurgu yapılmış olsa da, söz konusu kavramların ayırt edici yönleri de vardır. Nitekim Makyavelizm, narsisizm ve psikopati kişilik yapıları uzun yıllar boyunca psikolojinin çeşitli alanlarında kabul edilip bu yapıların her biri ayrı ayrı incelenmiştir (Sabouri vd., 2016: 230). Sonuç olarak bakıldığında karanlık üçlüyü temsil eden her bir özelliğin benzer ve farklı yönlerinin incelenmesi kavramın daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bu nedenle karanlık üçlüyü oluşturan Makyavelizm, narsisizm ve psikopati kavramları aşağıda daha ayrıntılı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

1.4.1. Makyavelizm

Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin ayrılmaz bir parçası olan Makyavelizm (Zhu vd., 2019: 1), İtalyan düşünür ve politikacı Niccolo Machiavelli'nin düşünceleri üzerine kurulu bir yaklaşımdır (Kavish vd., 2019: 198). Devlet yönetimi ile ilgili düşüncelerini 1513 yılında kaleme aldığı "Prens" adlı eserinde açıklayan Machiavelli, yöneticilerin acıma duygusunu bir kenara bırakarak amaçları için her türlü aracı kullanmasının uygun olduğunu savunmaktadır (Wikipedia, 2020a). Machiavelli, karmaşık örgütsel sistemlerin yönetilmesinde faydacı ve manipülatif stratejilerin duygusallıktan uzak bir şekilde kullanılmasına dikkat çekmiştir (Castille vd., 2018: 921). Yine bu kitapta Machiavelli, sosyal şartlara bağlı olarak yöneticilerin gücü nasıl ele geçirecekleri ve koruyacakları konusunda birtakım tavsiyelerde bulunmaktadır (Wastell ve Booth, 2003:730; Kessler vd., 2010: 1869). Bu tavsiyeler, genellikle kişisel çıkarlara dayandırılarak sömürücü ve aldatıcı davranışları onaylamaktadır. Ayrıca Machiavelli, yöneticilerin utanç ve suçluluk duygusuna kapılmadan analitik bir düşünce yeteneğine sahip olması gerektiğini tavsiye etmektedir (Deluga, 2001: 341; Bedell vd., 2006: 54).

Sosyal açıdan rekabetçi ve statü odaklı bir toplumda yöneticilerin başarılı olabilmesi için Machiavelli'nin verdiği tavsiyelerden biri de diğer insanların güvenilmez ve tembel olarak görülmesidir (Hunter vd., 1982: 1293). Bu tavsiyeler genellikle, manipülatif, faydacı, stratejik ve hatta zaman zaman ahlaki olmayan davranışları içermektedir. Machiavelli'nin çizdiği etkili bir yönetici portresi, ilk kez Makyavelizm kişilik boyutu olarak Christie ve Geis tarafından incelenmiştir (Rauthmann ve Will, 2011: 391; Tang vd., 2008: 248). Christie ve Geis, Machiavelli'nin vermiş olduğu tavsiyelerin toplumdaki bireyler tarafından uygulanıp uygulanmadığına yönelik çalışmalar yapmıştır (Kessler vd., 2010: 1869). Daha sonra 1970 yılında yapmış oldukları 38 çalışmayı bir araya getirerek "Studies in Machiavellianism" adlı eseri ortaya koymuşlardır. Bu eser sayesinde birçok araştırmacı, Makyavelizm'e büyük bir ilgi duymaya başlamıştır (Vleeming, 1979: 295; Liu, 2008: 234). Özellikle de son on yılda psikoloji araştırmalarında daha fazla ilgi çeken bir konu haline gelmiştir (Bianchi ve Mirkovic, 2019: 1).

Makyavelizm, bireylerin amaçlarını gerçekleştirilebilmesi için saldırgan, manipülatif, sömürücü ve sapkın davranışlarda bulunmasıdır. Bu davranışlar, algılanan imkânlarla göre şartlar neyi gerektiriyorsa diğerlerinin duygularını, ihtiyaçlarını veya haklarını dikkate almaksızın gerçekleşir (Calhoon, 1969: 211). Makyavelizm, genellikle

aldatma, manipölasyon ve sömürü davranışlarını teşvik eden kişilerarası stratejileri içeren bir yaklaşımdır. Bununla birlikte Makyavelist bireyler alaycı, otoriter (Ali vd., 2009: 758), ahlâki değerlerden yoksun ve empati düzeyi düşük (Osumi vd., 2019: 670) bireyler olarak tanımlanır. Aslında bu davranışlar ve kişilik özellikleri bir dereceye kadar her bireyde görülebilir. Ancak Makyavelist bireylerde diğerlerine göre daha fazla görülmektedir (Wilson vd., 1996: 285; Shafer ve Simmons, 2008: 700).

Makyavelizm, bireyin hedeflerine ulaşabilmesi için diğerlerini araç olarak kullandığı manipölatif davranış biçimidir. Bir tür dünya görüşü olarak kabul edilen Makyavelizm, çeşitli davranışsal yöntem ve taktiklerin uygulanmasını içerir (Paal ve Bereczkei, 2007: 543). Makyavelizm, çıkarıcı, manipölatif, aldatıcı ve sömürücü davranışlara dayanan bir yaklaşımdır. Ayrıca geleneksel ahlak, güven ve dürüstlük gibi toplumsal ilkelerin önemsenmediği bir bakış açısı olarak da değerlendirilmektedir (Tang ve Chen, 2008: 6). Bu bakış açısına sahip bireyler aldatmaya, hileye ve yalana yönelmektedir. Machiavelli, yalan söylemeyi tavsiye etmese de, kusurlu bir dünyada gerekli olduğunu varsaymıştır. Bu nedenle Makyavelist bireylerin gerçeği feda etmesinin temelinde amaçlarını gerçekleştirme arzuları vardır (Gable ve Dangelo, 1994: 599). Bu kişilik yapısına sahip bireyler, geleneksel ahlakla pek ilgilenmediklerinden dolayı, fırsat verildiğinde özellikle yalana ve hileye başvurmaları muhtemel bir sonuç olarak görülmektedir (Cooper ve Peterson, 1980: 70).

Makyavelizm, diğer bireylerin zayıf ve güvenilmez olarak algılanması ve bireyin kendi çıkarlarını diğer bireylerin çıkarlarının önüne koymasının meşrulaştırılması olarak tanımlanmaktadır (Kerig ve Stellwagen, 2010: 344). Ayrıca ahlaki kaygı hissetmeksizin sömürücü duygulara yönelme ve manipölatif davranışları kullanma olarak da ifade edilmektedir (Hodson vd., 2009: 686). Bu düşünce yapısına sahip bireyler, kişisel amaçları veya örgüt amaçları için diğer bireylerin haklarını ihlal ederek bu tür davranışlara yönelmektedir (Rayburn ve Rayburn, 1996: 1210). Bununla birlikte Makyavelizm, gerekli olması halinde bireyde ahlaki inanç eksikliği olmasına rağmen hedeflerine ulaşması için ahlaki davranışlar sergilemesinin de yararlı bir yol olduğunu savunmaktadır (Den Hartog ve Belschak, 2012: 36). Bu nedenle Makyavelist bireyler, her zaman aldatıcı ve manipölatif davranmazlar. Aksine kendi çıkarları için işbirlikçi faaliyetlere destek verebilirler (Wilson vd., 1996: 295).

Makyavelist bireyler, kendisi de dâhil olmak üzere diğer bireylerin her zaman mükemmel olması gerektiğini savunan otoriter bireylerdir (Sherry, 2006: 830). Bu bireylerin hızlı bir şekilde fayda elde edebilmek için baskıcı bir yönetim anlayışı ile korkutma gibi sosyal olarak kabul görülmeyen (Bolino ve Turnley, 2003: 149) ve dürüst olmayan davranışlara yöneldikleri bilinmektedir (Jaffe vd., 2019: 2). Ayrıca Makyavelistler, bir grubun sosyal sermayesini ve verimliliğini azaltan (Gunnthorsdottir vd., 2002:62), yalan söyleme eğilimi olan (Ross ve Robertson, 2000: 409), özellikle anti sosyal (Tang ve Chen, 2008: 6) ve etik olmayan davranışlar sergileyen (Utami vd., 2019: 535), diğerlerine karşı güvensizlik hissi taşıyan (Habiba vd., 2019: 1449), statü arayışı olan (Djurđjevic vd., 2018: 183) ve bununla birlikte kendi çıkarları için diğerlerini manipüle eden baskıcı bireyler olarak görülmektedir (Paulhus and Williams, 2002: 557; Bagozzi vd., 2013: 1761).

Makyavelist kişilik özelliklerine sahip bireyler, kurnaz, kendi menfaatleri için çalışan, güç odaklı, sosyal ilişkilerde uyumsuz ve işe karşı daha az motive olmuş bireyler olarak tanımlanır (Rauthmann ve Kolar, 2012: 885). Bu bireyler, genel olarak işbirliği yapmayan, olumsuz niyetler barındıran ve başarısız olmaları halinde sömürücü davranışlara yönelen bireylerdir. Makyavelistler, mevcut durumun vermiş olduğu duygusal etkilerden bağımsız hareket edebilme ve aşırı heyecan verici durumlarda bile soğukkanlı davranabilme özelliğine sahiptir. Sahip oldukları bu duygusal durum, diğer bireyleri başarılı bir şekilde manipüle etmesine ve aldatmasına yardımcı olmaktadır (Paal ve Bereczkei, 2007: 543). Sonuç olarak bakıldığında başkalarının manipüle ve kontrol edilmesi ile ilgili özellikleri içeren Makyavelizm, üç bileşenden oluşmaktadır (Kessler vd., 2010:1870; Shafer ve Simmons, 2008: 699):

- Kişilerarası ilişkilerde göreceli bir etki eksikliği (diğer bireyler, tamamen kişisel amaçlara ulaşmak için bir araç olarak görülür.)
- Geleneksel ahlak ile ilgili kaygı eksikliği (diğerlerini manipüle eden bireylerin ilişkileri ahlaki görüşlerden ziyade faydacılığa dayanır.)
- Düşük bir ideolojik taahhüt (diğerlerine eylemlerinin uzun vadeli sonuçları hakkında çok az bilgi verir ve mevcut görevleri yerine getirmeye odaklanır.)

1.4.2. Narsisizm

Karanlık üçlü kişilik özelliklerinden biri olan narsisizm, bencillik ve kibir ile karakterize edilen bir terim olarak kullanılmaktadır (Cohen, 2016: 72; Koladich vd.,

2016: 253). Bu terimin kökenleri, Yunan mitolojisindeki Narcissus efsanesine dayanmaktadır (Alarcon ve Sarabia, 2012: 6). Bu efsane daha sonra birçok sosyal bilimcinin ciddi bir şekilde ilgisini çekmiştir (Corry vd., 2008: 593). Efsaneye göre herkesin kendisine hayran olduğu Narcissus, bir dağ perisi olan Echo'nun aşkına karşılık vermediği için Yunan mitolojisindeki bir tanrı tarafından cezalandırılır. Narcissus kendisine hayran olarak sudaki yansımasına âşık olur ve suya düşerek ölür. Narcissus, ismini taşıyan bir çiçeğe ve benzer bir şekilde Echo ise bu acıya dayanamayarak taşa dönüşür (Tutter, 2014: 1236). Daha sonra Freud, bu efsaneden hareketle "On Narcissism An Introduction" adlı makalesinde narsisizmi bir kişilik özelliği olarak ifade etmiştir. Günümüzde ise haklı olma ve algılanan üstünlük duygusu gibi özellikleri içeren (Palmer vd., 2017: 31) ve bireyin aşırı derecede kendisiyle ilgilenmesi olarak tanımlanan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (MacDonald, 2014: 144-145).

Bir kişilik özelliği olarak narsisizm, araştırmacılar tarafından giderek daha fazla önem kazanmaya başlayan bir kavram haline gelmiştir (Miller vd., 2017: 292). Özellikle son yıllarda narsisizmin daha iyi anlaşılabilmesi için birçok çalışma yapılmıştır (Grijalva vd., 2015; Miller vd., 2016; Hart vd., 2018; Reardon vd., 2019; Jacobs, 2019). Ancak yapılan çalışmalarda, henüz bir fikir birliği oluşmadığından narsisizmin doğası tam olarak anlaşılammıştır (Brummelman vd., 2015: 3659; Krizan ve Herlache, 2017: 1). Bununla birlikte narsisizmin karmaşık bir yapıya sahip olduğu vurgulanmaktadır (Andreassen vd., 2017: 288). Diğer taraftan literatürde narsisizmin aşırı bir özgüven ve benlik saygısını ifade ettiği konusunda ortak bir inanç söz konusudur (Brummelman vd., 2016: 8). Ayrıca araştırmacılara göre narsisizm, bireyde benmerkezci bir anlayışın hâkim olması, bireyin kendisini diğerlerine göre daha çekici görmesi (Sorokowski vd., 2015: 123) ve başkaları tarafından takdir edilme arzusuna sahip olması olarak ifade edilir. (Sheldon ve Bryant, 2016: 91).

Yapılan çalışmalarda, narsisizmin günümüzde daha fazla yaygınlaştığı öne sürülmektedir (Stoeber vd., 2015: 86; Wetzel vd., 2017: 1833). Birçok insan, bir dereceye kadar narsisizmin özelliklerini kişiliğinde barındırabilir (Halpern vd., 2016: 98). Ancak narsisist bireyler, özellikle kendi sosyal popülaritesi ve fiziksel görünümü ile ilgili olarak aşırı derecede olumlu görüşlere sahip olan bireylerdir (Lee ve Sung, 2016: 347). Bireydeki ölçsüz bir özerklik duygusu ve sürekli tanınma ve

ödüllendirilme arzusu da narsisizmin belirtileri olarak görülebilir (Ham vd., 2017: 1090).

Görkemli ve abartılı bir benlik yapısı olarak kavramsallaştırılan narsisizm (Buffardi ve Campbell, 2008: 1304), özellikle statü, fiziksel görünüm, sosyal popülerlik ve zekâ gibi özelliklerden oluşan gerçekçi olmayan pozitif benlik görüşü olarak ifade edilen bir kişilik özelliğidir (Moon vd., 2016: 22). Bu kişilik özelliğine sahip bireyler, başkaları tarafından saygı bekleyen (Barry vd., 2017: 48), kendi kendilerini öven, kibirli, dış görünüşe önem veren, başarıları ile dikkat ve hayranlık uyandırma eğilimi olan (Marshall vd., 2015: 36) ve üstünlük duygusuyla hareket eden bireyler olarak gösterilmektedir (Olsen ve Stekelberg, 2016: 1). Bunlara ek olarak bazı araştırmacılar tarafından, narsisist bireylerin sürekli kendileriyle meşgul olmalarından dolayı ahlâki duyarlılıktan yoksun bireyler oldukları düşünülmektedir (Robert, 2001: 109; Campbell vd., 2010: 274).

Narsisizm, bireyin kişilerarası ilişkilerde kendinden emin ve iddialı davranışlar sergilemesi olarak ifade edilir. Aynı zamanda bireyin mevcut statüsünü korumak için diğerlerini küçümseyerek sosyal açıdan duyarsız, bencil ve düşmanca davranışlara yönelmesi olarak da açıklanmaktadır (Wurst vd., 2016: 281). Bu bireyler, diğerlerinden daha üstün ve daha iyi olma konusunda motive olurken sosyal statüleri ile ilgili ciddi endişeler taşırlar. Özellikle narsisist bireylerin egoları tehdit edildiğinde (olumsuz eleştiriler yoluyla) saldırganlık gibi davranışlarla tepki vermeleri de söz konusudur (Pfattheicher, 2016: 116). Genellikle hak kazanma ve üstün olma arzularından dolayı kendilerine yöneltilen eleştirileri kabul etmeyerek bu tür davranışlara yönelirler (O'Boyle, 2014: 645). Diğer taraftan narsisist bireyler, başkalarına karşı duydukları güvensizlik ve ilgisizlikten dolayı kişilerarası ilişkilerde zorluk çekse de (Spurk vd., 2015: 113), kendi imajları ve görüşlerini onaylayan bireylere değer verirler (Volmer vd., 2016: 414).

Narsisizm, bireyin kontrol, başarı ve hayranlık uyandırma ile ilgili hayallerini ve başkaları tarafından sevilme ihtiyacını içeren bir özelliktir (DeShong vd., 2015: 56). Narsisist özelliklere sahip olan bireyler, büyük ölçüde kendilerine odaklanarak (Maasberg vd., 2015: 3519) sürekli diğerlerinin dikkatini ve beğenisini çekme, etkileyici görünme ve kendi planlarını diğerlerine kabul ettirme eğilimi gösterirler (Hmieleski ve Lerner, 2016: 10). Genel olarak bakıldığında narsisist bireyler,

diğerlerinin ilk izlenimleri üzerinde olumlu etkiler bırakma yeteneğine sahip ve cesur hareketlerde bulunan sempatik bireyler olarak görülmekle birlikte (Majors, 2016: 977) zekâ ve düşünce yetenekleri konusunda aşırı derecede öz güvenli olduklarından dolayı diğerleri tarafından itici olarak algılanan bireylerdir (Zhu ve Chen, 2015: 32).

1.4.3. Psikopati

Psikopati, bilinen en köklü kişilik bozukluklarından biridir (Crego ve Widiger, 2014: 665). Ancak kavram olarak ilk kez 1941 yılında Hervey Cleckley tarafından yapılan çalışmalarda şekillenmiştir (Lilienfeld vd., 2014: 596). Cleckley, psikopati kavramını “The Mask of Sanity” adlı kitabında birçok yönüyle tanımlamıştır (Copestake vd., 2013: 692). Cleckley, psikopatiyi dürtüsellik, sorumsuzluk ve bencillik gibi ayırt edici özelliklerle açıklayarak psikopatinin “ince ve derin bir kişilik bozukluğu” olduğu fikrini öne sürmüştür (Hamilton vd., 2015: 770). Bu özelliklerle birlikte Cleckley, yapmış olduğu çalışmalarda psikopatiyi kibir, etkileyicilik, düşük suçluluk hissi, umursamazlık ve antisosyal davranışlar ile açıklamıştır. Daha sonraki yıllarda ise psikopati, birçok bilim adamı tarafından dikkat çeken bir kişilik özelliği olarak incelenmiştir (Salekin, 2016: 189). Özellikle de son yıllarda psikopati üzerine birçok çalışma yapılmakla birlikte araştırmacıların psikopatiye olan ilgisi giderek artmaktadır (Sandvik vd., 2015: 30).

Anti sosyal davranışlar ile ortaya çıkan dürtüsellik ve sorumsuzluk ile karakterize edilen psikopati (Sellbom vd., 2016: 376), bir dizi kişilerarası, duygusal ve davranışsal sapkınlık özellikleriyle nitelendirilebilecek önemli bir psikopatolojik yapıdır (Silva vd., 2015: 85; Hawes vd., 2016: 55). Genellikle dürtüsel bir yaşam tarzını, sorumsuzluğu ve samimiyetsizliği ifaden bir kavram olarak kullanılmaktadır. Bu kişilik özelliği, bireyin sosyal sözleşmeleri ve cezaları yok sayma veya ihlal etme eğilimini ifade etmektedir (Mokros vd., 2015: 372). Daha genel bir ifadeyle psikopati olumsuz özellikleri içeren bir kişilik özelliğidir (Blickle ve Schütte, 2017: 225).

Psikopati, sadece antisosyal davranışlar olarak değil, aynı zamanda duygusal bir işlev bozukluğu olarak da görülmektedir (Hoffer vd., 2018: 26). Duygusal yönüyle, empati eksikliği, pişmanlık hissetmeme ve kararsızlık (Espinoza vd., 2018: 2624) davranışsal yönüyle ise kontrolsüz ve etik olmayan davranışların sergilenmesi gibi birtakım özellikleri içermektedir (Guay vd., 2018: 565). Bu özelliklerin yanı sıra sahtekârlık, duyarsızlık, bencillik, kaygısızlık (Megias vd., 2017: 198), vicdani ve

ahlaki duygulardan yoksunluk gibi duygusal ve kişilerarası özellikleri de içeren bir kavramdır (Murphy vd., 2016: 1597). Genel olarak bakıldığında literatürde psikopatinin empati eksikliği ile örtüşen bir özellik olduğu belirtilmektedir (Mihailides vd., 2017: 2).

Psikopatik bireyler, sosyal açıdan sapkın, kişilerarası ilişkilerde aldatıcı, baskıcı ve manipülatif davranışları kullanan bireylerdir. Sergiledikleri bu antisosyal davranışlardan dolayı suçluluk ve pişmanlık duymadıkları belirtilmektedir. Bu bireylerin özellikle empati düzeyleri düşük olduğu için diğer bireyler ile güçlü duygusal bağlar kurmaları zorlaşmaktadır (Hare ve Neumann, 2009: 792). Duygusal etkileşimde yaşanan bu yetersizlik, psikopatinin ana özelliklerinden biri olarak görülmektedir (Spice vd., 2015: 452). Bunlara ek olarak psikopati kişilik özelliğine sahip bireyler, amaçlarına ulaşmak için planlı bir şekilde diğerlerine karşı saldırganlık davranışlarında bulunabilirler (Viding ve McCrory, 2019: 437). Bu tür davranışlar sergilediklerinden dolayı psikopatik bireyler, diğerleri tarafından itici ve asosyal bireyler olarak algılanırlar (Miller ve Lynam, 2015: 226).

1.5. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri İle İlgili Çalışmalar

Literatürde karanlık üçlü kişilik özelliklerinin incelendiği ilk çalışma Paulhus ve Williams (2002) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada karanlık üçlünün yapısını temsil eden Makyavelizm, narsisizm ve psikopati kişilik özelliklerinin benzer ve farklı yönleri incelenmiştir. Araştırmada 245 üniversite öğrencisinden oluşan örneklemden elde edilen sonuçlara göre Makyavelizm, narsisizm ve psikopati kişilik özelliklerinin orta derecede ilişkili olduğu ve birbirleri ile örtüşen yapılara sahip oldukları ancak birbirlerinden farklı olmadıkları öne sürülmüştür.

Vedel ve Thomsen (2017) tarafından psikoloji, ekonomi, işletme, hukuk ve siyaset bilimi olmak üzere beş farklı akademik branşta eğitim gören 487 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada karanlık üçlüyü oluşturan Makyavelizm, narsisizm ve psikopati kişilik özellikleri ile beş faktör kişilik özelliklerini oluşturan duygusal denge, dışa dönüklük, açıklık, uyumluluk ve sorumluluk boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. Makyavelizm, narsisizm ve psikopati ile uyumluluk arasında ters yönde, narsisizm ile dışa dönüklük ve açıklık arasında pozitif yönde ve Makyavelizm ile dışadönüklük arasında ters yönde ilişki görülmüştür. Ayrıca psikopati ile sorumluluk arasında ve narsisizm ile duygusal denge arasında ters yönde bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile duygusal zekâ arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Petrides vd. (2011) tarafından 214 yetişkin ikizin örneklem olarak belirlendiği çalışmada narsisizm ile duygusal zekâ arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan Makyavelizm ve psikopati boyutları ile duygusal zekâ arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin söz konusu olduğu ifade edilmiştir.

Palmer vd. (2017) tarafından 208 çalışan üzerinde yapılan çalışmada karanlık üçlünün boyutları ile algılanan örgütsel destek arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre narsisizm ve psikopati boyutları ile algılanan örgütsel destek değişkeni arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Ancak Makyavelizm boyutu ile algılanan örgütsel destek arasında ilişki bulunamamıştır.

O'boyle vd. (2012) tarafından yapılan çalışmada ise karanlık üçlünün boyutları, üretkenlik karşıtı iş davranışları ve iş performansı değişkenleri arasındaki ilişki 245 çalışan üzerinde incelenmiştir. Araştırmada Makyavelizm ve psikopati boyutları ile iş performansı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilirken narsisizm ile iş performansı arasında bir ilişki ortaya çıkmamıştır.

Volmer vd. (2016) tarafından özel sektörden ve kamu sektöründen 811 çalışan üzerinde yapılan çalışmada liderlerin sahip oldukları karanlık üçlü kişilik özellikleri ile astların iş tatmin düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Liderlerin sahip olduğu Makyavelizm, narsisizm ve psikopati kişilik özellikleri ile liderler ile birlikte çalışan astların iş tatmin düzeyleri arasında ters yönde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Baughman vd. (2012) tarafından 657 yetişkin üzerinde yapılan çalışmada karanlık üçlünün boyutları ile zorbalık davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmaya göre karanlık üçlünün boyutları ile zorbalık davranışları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki söz konusudur. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde en güçlü ilişkinin psikopati boyutu ile zorbalık davranışları arasında görüldüğü, bunu Makyavelizm ve narsisizm boyutlarının izlediği anlaşılmaktadır.

Lyons vd. (2019) tarafından karanlık üçlü kişilik özelliklerini oluşturan Makyavelizm, narsisizm ve psikopati boyutları ile stresli bir yaşam, kaygı ve psikoz (ruhsal denge bozukluğu) değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Birleşik Krallık'tan 351, Avustralya'dan 141, ABD ve Kanada ile birlikte diğer Avrupa ülkelerinden 82 öğrenci olmak üzere toplamda 574 öğrenciden elde edilen veriler bu çalışmada değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Makyavelizm boyutu ile

kaygı, depresyon ve psikoz değişkenleri arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Ancak Makyavelizm ile stresli bir yaşam arasında bir ilişki bulunamamıştır. Narsisizm boyutu ile kaygı, depresyon ve psikoz değişkenleri arasında ters yönde bir ilişki söz konusu iken, stresli bir yaşam arasında ilişki olmadığı görülmüştür. Son olarak psikopati boyutu ile stresli bir yaşam, kaygı ve psikoz değişkenleri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Webster ve Smith (2018) tarafından 298 çalışan üzerinde yapılan çalışmada ise karanlık üçlü kişilik özelliklerini temsil eden Makyavelizm, narsisizm ve psikopati boyutları ile katılımcı yönetim ve örgütsel vatandaşlık değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre Makyavelizm, narsisizm ve psikopati boyutları ile katılımcı yönetim ve örgütsel vatandaşlık değişkenleri arasında ters yönde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK NİYETİ

2.1. Girişimciliğin Tanımı ve Önemi

Geçmişten günümüze kadar yaşanan teknolojik gelişmeler, müşteri istek ve beklentileri ile birlikte değişen pazar şartları, farklılaşan devlet politikaları ve artan rekabet ortamından dolayı girişimcilik kavramı, giderek çok yönlü bir anlam kazanmaya başlamıştır (İrmiş ve Barutçu, 2012: 2). Dolayısıyla girişimcilik karmaşık, süreç temelli ve çok boyutlu bir fenomen olarak görülmektedir (Fayolle vd., 2016: 478). İnsanlık tarihi kadar eskiye dayanan girişimcilik, bugün pek çok alanda ortak bir kavram olarak kullanılmaktadır (Mokaya vd., 2012: 128).

Özellikle ekonomi, sosyoloji, psikoloji, tarih ve yönetim gibi alanlarda araştırmacıların dikkatini çeken girişimcilik, çok disiplinli bir araştırma alanıdır (Mayer vd., 2018: 518; Bruyat ve Julien, 2001: 165; Gartner, 1985: 696). Farklı alanlarda birçok araştırmacı tarafından incelenmesine rağmen farklı bakış açıları ile değerlendirildiği için literatürde girişimcilik tanımları üzerinde tartışmalar hâlâ devam etmektedir (Yokoyama ve Birchley, 2020: 4; Obschonka ve Stuetzer, 2017: 204). Bu nedenle girişimcilik kavramı tanımlanırken, sadece belirli bir meslek grubu açısından değerlendirmek yerine işlevsel yönü göz önüne alınarak değerlendirilmesi daha doğru olacaktır (Kasap ve Aydın, 2019: 103).

Girişimcilik, önemli bir ekonomik ve sosyal kavram olduğu için özellikle son yıllarda dünya çapında sıkça araştırılan bir konu haline gelmiştir. Araştırmalara göre girişimcilik, ekonomik verimliliği arttıran, pazarlara yenilik getiren, yeni işlere öncülük eden ve istihdamı artıran kasıtlı ve planlı davranışlardan oluşmaktadır (Karimi vd., 2014: 187). Nitekim yapılan çalışmalarda hedefler (yani kâr elde etme) ve eylemler (yani yenilikçilik) girişimciliğin iki temel bileşeni olarak ön plana çıkmaktadır. Bu yönüyle girişimcilik kavramı, birçok araştırmacı tarafından farklı bakış açılarıyla incelenen ve üzerinde önemle durulan bir kavramdır (Kim vd., 2020: 2). Dolayısıyla girişimciliğin oldukça spesifik davranışları içinde barındıran bir süreç olduğu anlaşılmaktadır (Stephan ve Pathak, 2016: 505).

Girişimcilik ile ilgili yapılan tanımlar incelenmeden önce girişimcilik kavramının kökenine bakıldığında, üstlenmek anlamına gelen Fransızca “entreprendre”

fiilinden ve Almanca “*unternehmen*” kelimesinden türetildiği görülmektedir. (Gümüşay, 2015: 200; Pato ve Teixeira, 2014: 6; Carton vd., 1998: 2). Dilimizde ise girişimcilik faaliyetlerinde bulunan bireylere “*müteşebbis*” denilmektedir. Bu anlamıyla kullanılan *müteşebbis* kelimesi de Arapçadaki *teşebbüs* anlamına gelen “*şebs*” kelimesinden türetilmiştir (Öner vd., 2016: 179). Dolayısıyla girişimcilik, literatürde genellikle bir işin üstlenilmesi anlamında kullanılmaktadır. Ancak Zimmerer ve Scarborough (2006) tarafından belirtildiği gibi, bir işin üstlenilmesi kesinlikle girişimciliğin önemli bir yönü olmasına rağmen girişimcilik, maksimum sosyal fayda için yenilik yoluyla geniş çaplı değişimlere yol açan bir süreçtir (Ihugba vd., 2014: 23). Bu yönüyle girişimcilik, yeni bir örgütün geliştirilmesi ya da özellikle fırsatların keşfedilmesiyle yeni bir işe başlamak olarak tanımlanmaktadır (Oghojafor vd., 2011: 2).

Çeşitli yazarlar için girişimcilik, inovasyon (Dinis, 2006: 12), risk alma (Bouchouicha ve Vieider, 2019: 259) ve yeni ürün geliştirme gibi bazı davranışları beraberinde getiren bir karar verme ve öğrenme mekanizması olarak görülmektedir (Li vd., 2006: 336). Dolayısıyla girişimcilik faaliyetlerinde bulunmak, bir toplumda istihdam, ekonomik büyüme ve yenilikler için çok önemli bir kaynaktır (Thornton vd., 2011: 105). Bu anlamda girişimcilik, genellikle hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkelerde ekonomik büyüme ve istihdamın sağlanabilmesi için temel itici güç ve vazgeçilmez bir araç olarak kabul edilmektedir (Danakol vd., 2017: 600; Naude, 2010: 2).

Elert ve Henrekson (2016), girişimcilik faaliyetlerinin potansiyel olarak değişime yol açabilen ve ekonomideki gelişmelere ve yeniliklere kaynaklık eden bir olgu olduğunu savunmaktadır. Diğer bir ifadeyle girişimcilik, değer katmayı amaçlayan yenilikçi, proaktif ve risk alma davranışlarını birleştiren bir stratejidir (Schwens vd., 2018: 734; Kantur, 2016: 26). Dolayısıyla girişimciliği, fırsatlardan yararlanmak için benzersiz kaynakları bir araya getirerek bir ürüne veya hizmete değer katma süreci olarak tanımlamak mümkündür (Morris ve Lewis, 1991: 22).

Girişimcilik araştırmalarında, genellikle girişimcinin kim olduğu ve ne yaptığı üzerinde durulmaktadır (Shane ve Venkataraman, 2000: 218). Bununla birlikte girişimci bireylerin fırsatları nasıl ve ne zaman keşfedip kullandıkları incelenmiştir (Fitz-Koch vd., 2018: 131). Ancak girişimcilik, dinamik bir süreç olma özelliğine sahip olduğu için (Letaifa ve Goglio-Primard, 2016: 5129) belirsizlik ile karakterize edilen bir kavramdır

(Baert vd., 2016: 346). Belirsizlik, girişimcilik araştırmalarında önemli bir yere sahip olan kavramlar arasındadır. Nitekim girişimcilik araştırmalarının birincil odak noktası, girişimcilik arayışlarının altında yatan belirsizliğin doğasını ve kaynaklarını öğrenmeye ve bu belirsizliklere rağmen girişimcilik faaliyetlerinin nasıl ortaya çıktığını anlamaya çalışmak olmuştur (Nambisan, 2017: 1029). Girişimcilik araştırmalarında belirsizlikten sıkça bahsedilse de henüz bu konu açıklığa kavuşturulamamıştır (Bylund ve McCaffrey, 2017: 462). Gerçekten de belirsizlik, girişimcilik teorilerinin çoğunda kavramsal bir köşe taşı rolündedir (McMullen ve Shepherd, 2006: 133). Bu anlamda girişimcilik, mevcut kaynakların birleştirilmesiyle bir işteki belirsizliğin taşınması olarak ifade edilebilir (Fozia vd., 2016: 18).

Girişimcilik sürecinde önemli bir role sahip olan yenilikçilik, girişimciliğin altında yatan kilit faktördür. Bu görüşe göre, girişimcilik, yenilik yapmak için fırsatların kullanılması süreci ya da Peterson (1985) tarafından ifade edildiği gibi yeniliğe yol açan fırsatların aranma tarzıdır (Cunningham ve Lischeron, 1991: 51). Yeni fırsatların keşfedilmesi, değerlendirilmesi ve kullanılması olarak ifade edilen girişimcilik kavramı (Jawabri, 2020: 498), farklı bakış açılarıyla ve tüm karmaşıklıklarıyla incelenmesi gereken çok boyutlu bir süreçtir (Dvoulety, 2017: 12). Girişimciliğin çok boyutlu bir süreç olması, bireyin uygulanabilir yeni bir iş yapma çabalarıyla kendi hesabına çalışmasından kaynaklanmaktadır (Estrin vd., 2016: 452). Ortaya çıkan bu çaba, değişimin gerçekleşmesi için sorumluluğun üstlenilmesiyle bireyin yeni girişimlere yönelmesine de olanak tanımaktadır (Booth vd., 2020: 1).

Girişimcilik tanımları incelendiğinde, genellikle fırsat merkezli bir süreç olduğu vurgulanmaktadır (Shelton ve Minniti, 2018: 483). Fırsat kavramı üzerinden girişimciliği tanımlayan McMullen ve Dimov (2013), bir hedefin davranışa dönüşebilmesi için fırsatların oluşması gerektiğini belirtmektedir. Benzer şekilde Mayer vd. (2018) girişimciliğin sadece yeni bir iş kurmayı değil aynı zamanda var olan fırsatları veya daha önce var olmayan yeni fırsatları keşfetmeyi içerdiğini ifade etmiştir. Bygrave ve Hofer (1991), girişimcilik kavramını tanımlarken, bu süreci göz önünde bulundurarak çalışmalarında girişimciliği, yeni fırsatların algılanması ve yeni örgütlerin kurulması ile ilişkili eylemleri ve faaliyetleri kapsayan bir süreç olarak tanımlamıştır (Mokaya vd., 2012: 129). Böylece, bireyler girişimcilik faaliyetleri gerçekleştirilirken fırsatları tanımlama, değerlendirme ve kullanmanın farklı aşamalarından söz edilmektedir (Wood ve McKelvie, 2015: 258).

Girişimcilik, fırsatların keşfedilerek yeni bir örgütün kurulması yoluyla yeni ekonomik faaliyetlerin oluşumu olarak ifade edilmektedir (Cuervo vd., 2008: 2). Sosyo-ekonomik ihtiyaçların çözümünde önemli bir role sahip olan girişimcilik, toplum genelinde yeni ve yenilikçi çözümlerin sunulması ve dağıtılması için bazı araçlar sunmaktadır (Webb vd., 2019: 2). Bu nedenle girişimcilik, kârı en üst düzeye çıkarmak ve herhangi bir ulusun sosyo-ekonomik refahını güvence altına almak için diğer tüm faktörleri (doğal kaynak, emek, sermaye) birleştiren dördüncü üretim faktörü olarak kabul edilmektedir (Kanonuhwa vd., 2018: 2). Bu açıdan bakıldığında girişimcilik, hiç kuşkusuz ülke ekonomilerinin kalkınması ve büyümesi için önemli bir araç olarak görülmektedir (Acs vd., 2016: 528; Chowdhury vd., 2019: 51). Yapılan çalışmalarda bu yönde sonuçlar elde edilmekle birlikte girişimciliğin mi büyümeyi etkilediği yoksa büyümenin mi girişimciliği etkilediği konusunda devam eden tartışmalar bulunmaktadır (Ferreira, 2017: 75; Fritsch ve Wyrwich, 2016: 157; Veciana ve Urbano, 2008: 375).

Girişimcilik, ekonomik ve sosyal yenilikleri kapsayarak toplumun refahını arttırmakla birlikte birçok mesleğin aksine bireylerin kişisel gelişimlerine ve işlerinden daha fazla anlam kazanmalarına katkı sağlamakta ve yeteneklerini ortaya çıkaracak faaliyetlerde bulunmalarından dolayı özgürlük ve kontrol hissi yaşamalarına yardımcı olmaktadır (Wiklund vd., 2019: 580). Girişimciliğin bireysel faydaları gözlemlendiğinde, girişimcilerin finansal, sosyal ve psikolojik riskleri bir araya getirerek gerekli zaman ve çabayı harcamaları halinde parasal ödüller ve kişisel memnuniyet alabilecekleri görülmektedir. Böylece girişimciler, bireye ve topluma değer katan, ekonomik fırsatlara cevap veren ve hatta getirdiği yeniliklerle ekonomik sistemde değişikliklere neden olan bir süreç başlatabilir (Çiçek, 2018: 12).

Girişimciliğin ne ifade ettiği genel itibarıyla incelenmeye çalışılmıştır. Görüldüğü üzere sosyal bilimlerdeki birçok kavramda olduğu gibi tanımlar arasında henüz fikir birliği sağlanamamıştır. Ancak yapılan tanımlarda girişimciliğin beş temel noktası vurgulanmaktadır. Girişimcilikten söz edebilmek için (Muzyka vd., 1995: 352):

- Öncelikle bir bireyin olması,
- Bir eylemin gerçekleşmesi,
- Fırsatların keşfedilmesi ve yeniliklerin yapılması,
- Bir örgütün kurulması,
- Son olarak ise riskin üstlenilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

2.2. Girişimcilik Kavramının Tarihsel Gelişimi

İnsanoğlu ilkçağlardan beri olumsuz şartlara rağmen hayatına devam edebilmek için ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmıştır. Tarihsel süreçte yontma taş, cilalı taş ve demirin icat edilmesi, insanoğlunun girişimcilik ruhuyla risk alarak ortaya koyduğu yenilikler olarak kabul edilebilir. Buna göre insanlık tarihinin her döneminde girişimcilik faaliyetlerine rastlamak mümkündür (Durukan, 2006: 26). Nitekim günümüzde yapılan girişimcilik tanımlarında ifade edilen özellikler, risk alması ve yenilik yapmasıyla ilkçağlardaki insanlarda da bulunmaktadır. Avcı toplumlardan sonra gelen tarım çağında ise yerleşik hayata geçilerek tarımsal faaliyetlere başlanmıştır. Bu dönemde ilk kez insanoğlu ihtiyacından fazlasını üretmiştir. Dolayısıyla ihtiyaç fazlası ürünler karşılıklı olarak el değiştirerek ticari anlamda ilk girişimcilik faaliyetleri gerçekleşmiştir (Erboy, 2013: 51-52).

Girişimcilik, yüzyıllardır var olan ve bilinen bir kavramdır (Morris ve Lewis, 1991: 21). Bununla birlikte girişimcilik kavram olarak tanımlanmadan önce, literatürde girişimciliği ifade eden farklı kavramlar da bulunmaktadır (Jonsson, 2017: 16). Daha derinlere inildiğinde Karayiannis (2003) Yunan filozofu Xenophon'un (M 430-M 355) vatandaşların sadece aile reisi olmadıkları aynı zamanda birkaç işçinin bulunduğu ve bazı faaliyetlerin yürütüldüğü küçük aile işletmelerinin yöneticisi oldukları yönünde bir ifade kullandığını belirtmiştir. Bu ifadesinde her ne kadar işletme yöneticiliğinden bahsetse de tüccarların doğasında fırsatçılığın ve maceraperestliğin olduğunu kabul etmiştir (Peneder, 2009: 79-80). Buradan anlaşılacağı üzere girişimcilik uzun bir geçmişe sahip olan bir kavramdır.

Tarihin ilk dönemleri incelendiğinde, girişimci kavramının büyük olasılıkla savaşlarda orduya liderlik eden rütbeli kişiler için kullanıldığı düşünülmektedir. Bu dönemlerdeki savaşlar, çoğunlukla ekonomik nedenlerden kaynaklanmıştır. Savaşlarda gerekli lojistiği sağlayan ve askeri manevraları yapan liderler, savaşlardaki riski üstlendikleri için başarılı olmaları halinde önemli ganimetler elde ederlerdi (Gopakumar, 1995: 2). Mesela şövalyelerden ve antik Yunan kahramanlarından girişimci olarak bahsedilmiştir (Elkjaer, 1991: 805). Dolayısıyla daha önceki zamanlarda girişimci kavramının “savaşlarda risk taşıyan kişi” anlamında kullanıldığı kabul edilmektedir (Formaini, 2001: 3).

Tarihsel süreçte girişimciliğin gelişmesinde İslam'ın önemli bir etkisi olduğu ifade edilmektedir. İslam'ın girişimcilikteki rolü, yazılı kaynaklara dayanmaktadır. Bu kaynakların en başta gelenlerinden biri Kur'an, diğeri ise sünnet olarak ifade edilen Hz. Muhammed (s.a.v.)'in sözleri ve davranışlarıdır (Gümüştay, 2015: 201). Bu kaynaklar çerçevesinde bazı araştırmacılar, 7. yüzyılın başlarından itibaren İslamiyet'in yayılmasıyla girişimciliğin farklı bir boyut kazandığını ileri sürmektedir. Bu düşünceye sahip olanlara göre, her şeyden önce İslam peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.) bizzat ticaretle ilgilenmiş, söz ve davranışlarıyla ticareti teşvik etmiştir (Candan, 2011: 162). Hz. Muhammed (s.a.v.)'in çevresinde bulunan insanlar ise bu davranışlara uygun bir şekilde yaşamışlardır. İslam'ın kutsal kitabı olan Kur'an'da insanların, ihtiyaçlarını karşılamak için kendi kaderlerinde etkin bir rol alması ve fırsatları değerlendirmesi tavsiye edilmektedir. Anlaşılacağı üzere yapılan tavsiyeler, Müslümanların ekonomik davranış modeli olarak girişimciliğe yönelmesini sağlamaktadır (Altuntepe, 2019: 113). İslam'ın çizdiği girişimcilik davranışı, daha erdemli bir yaşam sürmek ve toplumda iyi işler yapmak (ihtiyacı olanlara yardım etmek veya cami inşa etmek) için bir araç olarak kullanılmıştır (Davis, 2013: 67).

Girişimcilik kavramının gelişimi incelenirken göze çarpan bir diğerk nokta ise Orta Çağ'a kadar uzanan bir geçmişinin olmasıdır. Bu dönemde keşişler öncelikle bu işlevi yerine getirerek kaleler, manastırlar ve katedraller gibi mimari eserleri yönetmiştir. Bu durum Orta Çağ'ın sonlarında bazı mesleklerin (mimar, mühendis) uzmanlaşması ve bölünmesine kadar devam etmiştir. Daha sonraki yıllarda da girişimcilik kavramına atıfta bulunulmuştur; ancak, araştırmacılar tarafından öncelikle savaşa katılanlarla ilişkilendirilmiştir (Vasapolle, 1996: 192-193). Bu yönüyle 16'ncı yüzyılın başlarına kadar girişimcilerin askeri seferlere öncülük eden kişiler olduğu düşüncesi hâkimdir. Kavramın anlamı, 18'inci yüzyılın başlarında ordu için yollar, köprüler, limanlar inşa eden müteahhitleri de içerecek şekilde genişletilmiştir. O dönemden itibaren girişimci kavramı, yenilik yapmak için risk ve belirsizliği üstlenen insanları tanımlamak için kullanılmıştır (Cunningham ve Lischeron, 1991: 50).

Girişimcilik literatürü incelendiğinde dikkat çeken bir diğerk nokta ise bazı çalışmaların Roma İmparatorluğu (MÖ 27-MS 395) dönemine kadar uzandığı iddia edilmektedir (Long, 1983: 48). Diğerk taraftan girişimcilik tanımının ilk kez 1734 yılında Fransız iktisatçı Richard Cantillon tarafından yapıldığı bilinmektedir (Cuevas, 1994: 779; Aspromourgos, 2014: 22). Cantillon girişimciliği, belirli bir bedel karşılığında

üretilen veya satılan ürün ve hizmetlerin, önceden belirlenmemiş bir bedel üzerinden satılması süreci olarak tanımlamış ve bu tanımda girişimcilik sürecindeki risk faktörüne dikkat çekmiştir (Çelik ve Karababa, 2018: 58).

Cantillon, girişimciyi ise bir işletmenin risk ve yönetim sorumluluğunu üstlenen kişi olarak tanımlamıştır (Webster, 1977: 559). Bununla birlikte girişimcinin kâr elde etmek için özellikle belirsizlik altında kararlar alan ve değişimi başlatan kişi olduğunu belirtmiştir. Cantillon, bu tanımlarda girişimcinin kişiliğini değil, işlevini vurgulamaktadır (Hebert ve Link, 1989: 42). Girişimciliği işlevsel bir yaklaşımla değerlendiren Cantillon'un görüşü, girişimciliğin doğal kaynak, emek ve sermaye arasındaki dinamik bir üretim faktörü olduğu yönündedir. Bu faktör, durumsal fırsatlardan kâr elde etmek için diğer üretim faktörlerini bir araya getirme sorumluluğunu ve riskini üstlenmeyi gerektiren bir faktördür. (Lachman, 1980: 108).

Girişimciliğin gelişmesine katkı sağlayan bir diğer dönem ise 18'inci yüzyılın sonlarına doğru İngiltere'de başlayan sanayileşme dönemidir. Bu dönemde temel olarak iki farklı üretim yöntemiyle üretilen ürünlerin ticareti yapılmaktadır. Bunlardan biri sınırlı sayıda el sanatları ile üretilen ürünler, diğeri ise yurtdışındaki pazarlar için üretilen uluslararası ticaret ürünleridir. Sanayileşme ile birlikte, bilinmeyen uluslararası pazarlar için sermaye, yetenek ve risk faktörleri ön plana çıkmıştır. Akılcı, etkili ve büyük ölçekli üretimi organize etmek için psikolojik ve maddi kaynaklara ihtiyaç duyulmuştur. Dolayısıyla böyle bir ortamda girişimcilik önem kazanmaya başlamıştır (Paula, 1996: 80-81). Görüldüğü gibi girişimcilik, 18'inci yüzyılda gelişen bir kavramdır. Ayrıca birçok araştırmacının bu konuda hemfikir olduğu söylenebilir (Jonsson, 2017: 18). Bu dönemdeki gelişmelerle birlikte 19. yüzyıla kadar başarılı bir iş adamının girişimci olarak sayılabileceği düşüncesi yaygın bir şekilde kabul edilmektedir. Bu düşünceye göre, girişimcilerin bazı özelliklere sahip olmaları gerektiği varsayılmış ve onları diğerlerinden ayıran özellikler olarak çalışkan ve şanslı bireyler oldukları savunulmuştur. 1920'lerin sonlarına gelindiğinde ise girişimcilik ile ilgili bilimsel çalışmalar henüz yapılmaya başlanmıştır (Hurley, 1999: 55).

20. yüzyılda ise girişimcilik literatürünün gelişmesinde ciddi katkılar sağlayan Avusturyalı iktisatçı Joseph Schumpeter'in yapmış olduğu çalışmalar etkili olmuştur. Schumpeter, girişimciyi ekonomik kalkınmanın merkezine koymuştur. Ona göre girişimci, üretim faktörlerini yeniden birleştirerek ekonomik değişimin itici gücü olma

rolünü üstlenmektedir (Hebert ve Link, 2006a: 594). Schumpeter'in çalışmalarından sonra girişimcilik, araştırmacıların ilgisini çekmiştir (Solomon ve Winslow, 1988: 164). Ancak bu konudaki bilimsel araştırmaların, 1980'lerden sonra giderek arttığı görülmektedir (Kasap ve Aydın, 2019: 101). 20'inci yüzyılın sonlarına doğru yapılan çalışmalarda genellikle ekonomik faaliyetlerin girişimcilik faaliyeti olarak değerlendirildiği görülmektedir (Pradhan ve Nath, 2012: 91).

Günümüzde ise girişimcilik ekonomi, sosyoloji, psikoloji ve yönetim gibi alanlardaki araştırmaların odak noktası olan ve üzerinde önemle durulan bir kavramdır. Özellikle yönetim alanındaki çalışmalara konu olan girişimcilik, araştırmacıların dikkatini çekmeye devam etmektedir (Hebert ve Link, 2006b: 2; Eren, 2012: 50). Bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmelerle birlikte 21. yüzyılda girişimcilik ve getirmiş olduğu ekonomik katkılar toplumda daha önemli hale gelmiştir. Bunun sonucunda ise girişimciliğin bireysel yeteneklere ve entelektüel üretkenliğe bağlı olarak gerçekleştirildiği düşüncesi yaygınlaşmıştır (Aşkın vd., 2011: 709).

2.3. Girişimciliği Etkileyen Unsurlar

Girişimcilik, çok yönlü bir kavram olduğu için girişimciliğin gelişimi, ortaya çıkışı ve devam ettirilmesi sürecinde olumlu veya olumsuz bir şekilde bireyler çeşitli faktörlerin etkisi altında kalmaktadır. Literatürde girişimciliğe etki eden faktörlere ilişkin birçok çalışma yapılmış ve bu faktörler farklı açılardan değerlendirilmiştir. Buradan hareketle girişimciliği etkileyen faktörlerle ilgili olarak öne sürülen görüşler incelendiğinde bu konuda kesin bir yargıdan söz edilmemekle birlikte henüz bir fikir birliği oluşmamıştır. Ancak yapılan çalışmalarda benzer özelliklere sahip olan faktörler belirli başlıklar altında bir araya getirilerek açıklanmıştır. Dolayısıyla genel olarak bakıldığında girişimciliği etkileyen unsurların, ailenin etkisi, eğitimin etkisi, sosyo-kültürel çevrenin etkisi, ekonomik koşulların etkisi olmak üzere dört başlık altında incelenmesi mümkündür.

2.3.1. Ailenin Etkisi

Aile, dünyada var olan en eski sosyal kurumlardan biridir (Zachary, 2011: 26). Buna rağmen girişimcilik üzerine yapılan çalışmalar önemli ölçüde artmış olsa da, aile dinamiklerinin girişimcilik süreçlerini nasıl etkilediği yeteri kadar açıklığa kavuşturulamamıştır (Aldrich ve Cliff, 2003: 573). Diğer taraftan toplumda önemli bir yere sahip olan aile, bir işletmenin kurulması, büyümesi ve başarısı için benzersiz bir

sosyal sermaye olarak görülmektedir. Dolayısıyla girişimcilik sürecinde ailenin önemli ölçüde etkili olduğu söylenebilir. Nitekim aile, en yaygın girişimci ekiplerinden birini oluşturmaktadır (Pant, 2015: 38). Bu yönüyle ailenin, kendi dinamikleri içinde girişimcilik olarak tanımlanan davranışların ortaya çıkması ve sürdürülmesi için “aracı bir ortam” olma özelliğine sahip olduğu literatürdeki birçok çalışmada ifade edilmiştir (Rogoff ve Heck, 2003: 564; Danes vd., 2008: 230; 2010: 115).

2.3.2. Eğitimin Etkisi

Girişimciliği etkileyen faktörlerden bir diğeri olan eğitim, girişimcilik sürecinin başarısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Van der Sluis vd., 2008: 795). Nitekim eğitim, girişimciliği teşvik etmek için önemli bir araç olarak görülmektedir. Eğitimin girişimcilik üzerindeki etkileri çeşitli nedenlerle açıklanabilir. İlk olarak, eğitim bireylere özerklik ve kendine güven duygusu verir. İkincisi, eğitim bireylerin önüne alternatif kariyer seçenekleri koyar (Raposo ve Do Paço, 2011: 454). Üçüncüsü, eğitim bireylerin ufkunu genişletir ve böylece bireylerin fırsatları algılaması için daha donanımlı hale gelmesine yardımcı olur. Son olarak, eğitim bireylerin yeni fırsatlar geliştirerek girişimcilik sürecinde kullanılabileceği birtakım bilgiler sunar. Eğitimin bir diğer önemli etkisi ise, girişimcilerin fırsatları “görselleştirmelerine ve değerlendirmelerine” olanak tanıyacak entelektüel araçlar ve beceriler sağlamasıdır (Tunjungsari, 2015: 45). Görüldüğü gibi eğitim bireylerin pazardaki fırsatları belirlemesine yardımcı olmaktadır (Simon-Moya vd., 2014: 717). Dolayısıyla birçok insan, eğitimin farklı açılardan önemli bir yere sahip olduğuna inanmaktadır (Montolalu ve Pandowo, 2018: 1299).

2.3.3. Sosyo-Kültürel Çevrenin Etkisi

Sosyo-kültürel çevre, geniş anlamda hem sosyal sistemleri hem de insanların sahip olduğu kültürü ifade etmektedir. Toplumdaki bireyler tarafından oluşturulan sosyo-kültürel çevre, öncelikle bireylerin davranışlarını, ilişkilerini, algılarını ve yaşam tarzlarını belirleyen maddi olmayan unsurlardan oluşmaktadır (Giwa ve Babakatun, 2019: 58). Başka bir deyişle, sosyo-kültürel çevre, bireylerin kişiliğini şekillendiren ve potansiyel olarak eğilimleri, kararları ve tutumları üzerinde etkisi olan bir çevredir. Bu çevrede kültürel ve sosyal koşullar doğrultusunda bireylerin inançları, değerleri ve alışkanlıkları şekillenmektedir (Obi vd., 2017: 204).

Bireylerin girişimcilikle ilgili değerlerini, düşüncelerini ve eylemlerini koşullandıran tüm faktörler, girişimciliğin sosyo-kültürel ortamını oluşturmaktadır (Akhter ve Sumi, 2014: 2). Dolayısıyla girişimcilik, bireyin sosyal sisteminin ve kültürünün tüm unsurlarından olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. Sosyo-kültürel çevre, genel olarak girişimciliğin ortaya çıkışını ve gelişimini etkilemekle birlikte girişimcilik davranışlarını ve performansını da etkilemektedir (Sanka vd., 2018: 75).

2.3.4. Ekonomik Koşulların Etkisi

Bir toplumun girişimcilik dinamikleri, mevcut ekonomik kalkınma düzeyine bağlı olarak büyük ölçüde farklılık gösterebilir (Acs vd., 2008: 219). Dolayısıyla ortaya çıkan ekonomik koşulların girişimciliği etkilemesi mümkündür. Nitekim bazı araştırmacılar, ekonominin girişimcilik üzerindeki etkisini açıklarken işsizlik oranları ile girişimcilik arasındaki ilişkiyi örnek olarak göstermektedir. Buna göre işsizlik oranının yüksek olduğu ekonomik bir ortamda, bireylerin girişimcilik fırsatlarına daha fazla yöneldiği ifade edilmektedir (Evans ve Leighton, 1990: 326; Spencer ve Gomez, 2004: 1100).

Hemen hemen her ekonomide vazgeçilmez bir unsur olarak kabul edilen girişimcilik, az gelişmiş ekonomiler için kalkınmanın ve gelişmiş ekonomiler için de dinamizmin sağlanmasında önemli bir role sahiptir (İşcan ve Kaygın, 2011: 444). Bu anlamda küreselleşmenin giderek artmasıyla ülkeler, ekonomik güçlerini korumak, üretim ve refah seviyesini arttırmak için girişimcilik faaliyetlerine destek sağlama yoluna gitmektedir. Böyle bir ortamda ülkelerin geliştirmiş olduğu ekonomik koşullar, bireylerin girişimcilik ruhu ve kültürü kazanmalarının önünü açmaktadır (Aydın ve Kasap, 2019: 101).

2.4. Girişimcilik Özellikleri

Girişimcilik özellikleri, bireylerin girişimci bir ruha sahip olduğuna işaret eden bazı özellikleri ifade etmektedir. Bu konuda girişimcilik özelliklerini belirlemeye yönelik birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen araştırmacılar arasında hangi özelliklerin girişimciliği yansıttığı konusunda bir fikir birliği bulunmamaktadır (Kusmintarti vd., 2016: 26). Diğer taraftan genel olarak araştırmacıların birtakım özellikler üzerinde daha fazla durduğu görülmektedir. Nitekim bu özellikler girişimcilik tanımlarına da yansımaktadır. Bu doğrultuda literatürde yaygın bir şekilde ifade edilen

girişimcilik özelliklerini incelemek konuyu daha açıklayıcı ve anlaşılır kılacaktır. Dolayısıyla birçok araştırmacı tarafından incelendiği gibi girişimcilik özellikleri olarak bireysel risk alma davranışı (Astrini vd., 2020: 2), kontrol odaklılık (Hsiao, 2015: 1158), kendine güven (Nghah ve Salleh, 2015: 285), yenilikçilik (Wierenga, 2019: 19), belirsizliğe tolerans (Peng, 2019: 578) ve başarıya ihtiyacı (Abosedo ve Akintola, 2019: 20; McClelland, 1965: 389) kavramları üzerinde durulmuştur.

2.4.1. Bireysel Risk Alma

Genel olarak risk, istenmeyen bir şeyin meydana gelme olasılığını ifade eder (Rosique-Blasco vd., 2018: 1030). Doğal olarak girişimciler, girişimcilik faaliyetlerinde bulunurken istenmeyen durumlarla yani bazı risklerle karşı karşıya kalmaktadır (Nasip vd., 2017: 828). Bu nedenle bireysel risk alma, girişimciliğin belirgin bir özelliği olmakla birlikte (Holienska vd., 2015: 1882) tarihsel süreç içerisinde girişimcilik ile sürekli olarak ilişkilendirilen bir özelliktir (Ajani Akeem ve Adekanmbi, 2016: 140). Girişimciler, belirsiz bir ortamda kararlar alarak karşılaşılabilecekleri riskleri üstlenmek zorunda kalabilmektedir. Ancak girişimciler, genellikle belirli bir düzeyde kontrole ve yeteri kadar deneyime sahip oldukları alanlarda risk alma eğilimi gösterirler (Van der Lingen ve Van Niekerk, 2015: 122-123). Dolayısıyla bir girişimcilik özelliği olarak risk alma, hem kişisel hem de finansal olmak üzere ortaya çıkabilecek tüm riskleri göze almayı gerektirir (Joshi, 2017: 8).

2.4.2. Kontrol Odaklılık

Kontrol odağı, özellikle girişimcilik araştırmalarında ilgi çeken ve genellikle girişimciliğin belirgin bir özelliği olarak ifade edilen bir kavramdır (Fuad ve Bohari, 2010: 25). Genel bir ifadeyle kontrol odaklılık, bireyin etrafında gerçekleşen olayların kendi eylemlerinden etkilenebileceği yönünde geliştirmiş olduğu kişisel bir algı olarak açıklanabilir (Garcia Escribano ve Casado, 2016: 21; Rosique-Blasco vd., 2018: 1031). Rotter, girişimcilerin başarılı olabilmemesinin kontrol odağı yeteneklerine olan inancı ile ilişkili olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca literatürde girişimcilik özellikleri üzerine yapılan birçok çalışmada, başarılı girişimcilerin ortaya çıkabilecek sonuçları kontrol edebildikleri yönünde bir inanca sahip oldukları belirtilmektedir (Brockhaus, 1975: 434). Buradan hareketle kontrol odaklılık, bir girişimcilik özelliği olarak kabul edilmektedir (Munyoru vd., 2016: 5).

2.4.3. Kendine Güven

Girişimciliğin diğer bir özelliği ise kendine güvendir. Girişimci bireyler, girişimcilik faaliyetlerini başarılı bir şekilde sürdürebilmek için kendine güvenerek hareket etmelidir. Girişimcilerin kendilerine olan güvenleri ilgi ve uzmanlık alanlarıyla birlikte artmaktadır. Bu özellik sayesinde işlerin zamanında yapılması, doğru kararların alınması ve işlerin planlandığı şekilde yerine getirilmesi mümkün olmaktadır (Korkmaz, 2012: 213). Kendine güven, bireyin bir girişime başlama veya bir girişimi sürdürme konusunda ya da girişimcilik sürecindeki belirli hedeflere ve amaçlanan sonuçlara ulaşmak için gerekli olan kişisel yeteneklere sahip olduğuna inanmasıdır. Dolayısıyla kendine güven, bireyin belirlemiş olduğu amaçları gerçekleştirebileceğine inanmasıdır (Nasip vd., 2017: 828). Girişimcilerin kendine güvenmesi, kendi kendilerine yettiklerini ve zorluklarla yüzleşme yeteneğine ve cesaretine sahip olduklarını göstermektedir (Udu, 2012: 3).

2.4.4. Yenilikçilik

Girişimcilik, faaliyet gösterilen endüstriyi yeniden örgütleyerek, yeni enerji kaynaklarından ve yeni ürünlerden faydalanarak, bir yeniliği kullanarak ya da genel olarak daha önce yapılmamış ve denenmemiş teknolojik imkânlarla başvurarak ve eski olanın yerine yenisini koyarak bir devrim yapılması yönüyle yenilikçilik özelliklerini içinde barındıran bir süreçtir (Memduhoğlu ve Şahin, 2017: 299). Dolayısıyla girişimciliğin en önemli rollerinden biri, eskimiş ve verimliği düşük firmaların yerine verimlilik dinamiklerinin ve ekonomik büyümenin önemli bir mikro temeli olarak kabul edilen yeni firmaları kurmaları ile yenilikçi bir değişim sürecini başlatmalarıdır. Bu açıdan bakıldığında girişimciler, Schumpeter'in çeşitli faaliyetlerde bulunarak ve genellikle yöneticiler tarafından uyulan belirli rutinlerin dışına çıkarak temel özelliklerini sergileyen enerjik tipler olarak tanımlanmış olduğu yenilikçi bireylerdir (Colombelli vd., 2016: 278). Nitekim girişimciler, faaliyetlerinde başarılı olabilmeleri için yenilikçi olmalıdırlar. Bu özellikleri sayesinde ortaya çıkan problemlere ve yeni durumlara karşı yenilikçi çözümler geliştirerek pazarda meydana gelen fırsatları en iyi şekilde değerlendirebilirler. Bu anlamda günümüzde bilgi toplumuna geçilmesiyle birlikte girişimcilerin yenilikçi, yeni fırsatlar geliştiren ve bu fırsatlar için ihtiyaç duyulan kaynakları ilgili fırsatlar üzerinde yoğunlaştıran bireyler oldukları ifade edilmektedir (Şeker vd., 2016: 200-201). Bu nedenle yenilikçilik, girişimcilik

faaliyetlerinin odak noktası olmakla birlikte girişimciliğin belirgin özelliklerinden biri olarak görülmektedir (Özdemir, 2019: 188).

2.4.5. Belirsizliğe Tolerans

Son zamanlarda yaşanan gelişmeler, belirsizliğin iş hayatında önemli bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Belirsizlik, girişimciliğin tüm aşamalarına ve girişimcilerin başarısına veya başarısızlığına etki eden bir özelliktir. Nitekim belirli bir faaliyetin sonuçlarını bilmek çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Bu nedenle girişimciler için en büyük zorluklardan biri, girişimcilik sürecinde meydana gelen gelişmeleri ve sonuçları tahmin edebilmek için belirsizliğe karşı tolerans göstermeyi öğrenmek olmuştur (Butler vd., 2010: 124). Girişimcilik araştırmaları incelendiğinde belirsizliğe tolerans göstermek, girişimcilerin karar verirken dikkate aldıkları bir özellik olarak gösterilmektedir. Girişimciler olası yatırım sonuçları hakkında yeterli düzeyde bilgiye sahip olamadıklarında daha yüksek düzeyde belirsizlik ile karşılaşmaktadırlar (Brundin ve Gustafsson, 2013: 573). Bu doğrultuda bireylerin belirsizliğe karşı olumlu bir tepki verebilme yeteneği olarak tanımlanan ve belirsizliğe tahammül derecesinin bir göstergesi olan belirsizliğe tolerans, girişimci bireylerin sahip oldukları önemli özelliklerinden biridir (Tabak vd., 2010: 161-162).

2.4.6. Başarma İhtiyacı

Başarma ihtiyacı, McClelland'ın girişimcilerin psikolojik özelliklerini incelediği çalışmalarda tanımlanmaktadır. Araştırmacılara göre başarma ihtiyacı düşük bireyler genellikle mevcut durumdan memnun kalmaktadır. Ancak başarma ihtiyacını yüksek düzeyde hisseden bireyler, mükemmel olabilmek için rekabet etmeyi seven ve kişisel sorumluluk üstlenme eğilimi olan bireylerdir (Bozkurt, 2006: 100). Bu nedenle başarı ihtiyacı, uzun vadeli düşünüldüğünde girişimcilik davranışları üzerinde etkili olan bir özellik olarak görülmektedir. Başarı ihtiyacı yüksek olan bireylerin başarılı olmak için daha fazla motivasyona sahip oldukları ve diğer bireyler ile kıyaslandığında daha fazla girişimcilik potansiyeli gösterdikleri belirtilmektedir. Bu bireyler, davranışlarının sonuçlarına katlanan ve sorun çözme yeteneği olan bireylerdir (Özdemir vd., 2016: 127). Dolayısıyla başarma ihtiyacı yüksek olan bireylerin girişimcilik faaliyetlerine daha fazla yönelmeleri ve bu faaliyetlerin başarıyla tamamlanması için uğraş vermeleri, girişimcilerin önemli bir özelliği olarak ön plana çıkmaktadır (İşcan ve Kaygın, 2011: 446).

2.5. Girişimcilik Niyeti

Sanayi devrimi ile birlikte geçen süre içerisinde mevcut kaynakların değerlendirilmesinden ziyade ortaya çıkan fırsatları değerlendirme çabası olarak tanımlanan girişimcilik kavramı, günümüzde de hâlâ önemini korumaya devam etmektedir (Aksel ve Bağcı, 2016: 2121). Bu bakımdan girişimcilik niyeti, ekonomik kalkınmanın önemli bir aktörü olmasından dolayı son yıllarda birçok araştırmacı tarafından kapsamlı bir şekilde araştırılmakta ve ilgi çekmektedir (Zain vd., 2010: 35; Raguz ve Matic, 2011: 39). Girişimci olmak, birçok bireyin ortak amaçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bunun temelinde ise girişimci olmanın daha fazla finansal ödül elde etme, kendini gerçekleştirme, bağımsız davranma ve istenilen sonuçlara sahip olma gibi çeşitli avantajlar sunması yatmaktadır. Bu kapsamda niyet kavramı, girişimciliğin ruhunu anlamada anahtar bir kavram olarak önemli bir yere sahiptir (Sihombing, 2012: 60).

Niyet genel anlamıyla, bir bireyin bir davranışı gerçekleştirmek için göstermiş olduğu çaba sarf etme isteği ve bu isteğin derecesinin bir göstergesi olarak tanımlanmaktadır (Ariff vd., 2010: 3). Bununla birlikte niyet, bireylerin davranışlarına etki eden bir motivasyon faktörü olmakla birlikte bireylerin neyi başarmak istediklerine yön vermektedir (Sendawula vd., 2018: 133). Dolayısıyla bireyin gelecekte sergileyeceği davranışlar niyetini yansıtmaktadır. Diğer bir ifadeyle niyet, bireyin potansiyel davranışları hakkında fikir sunabilir (Bahrein vd., 2018: 62). Bu nedenle girişimci olma kararı, gönüllü ve bilinçli olarak ele alınmalıdır (Marques vd., 2018: 697-698). Nitekim niyet, belirli davranışların ortaya çıkmasına yol açan bir faktördür. Dolayısıyla bir davranışın sergilenme niyeti, birey üzerinde ne kadar güçlü olursa, bireyin söz konusu davranışla meşgul olma olasılığı da aynı şekilde güçlü olur (Sihombing, 2006: 250).

Girişimcilik ile ilgili yapılan çalışmalarda bireyin sahip olduğu niyetlerin potansiyel davranışlarına ışık tuttuğunu kabul eden birçok araştırmacı tarafından niyet kavramına yer verilmiş ve literatürde girişimcilik niyeti olarak ele alınmıştır (Bahrein vd., 2018: 62). Bu anlamda girişimcilik niyeti, bir bireyin dikkatini, deneyimlerini ve eylemlerini belirli bir hedefe ulaşmak için yönlendirmesiyle ortaya çıkan zihni bir durumdur. Bununla birlikte girişimcilik niyeti, bir girişimin planlı ve kasıtlı olarak gerçekleştirilmesine yönelik bir birey tarafından geliştirilen algı olarak ifade edilmektedir (Adekiya ve Ibrahim, 2016: 118). Bir başka tanımda girişimcilik niyeti, bir

bireyin yeni girişimlerde bulunma veya mevcut organizasyonda yeni değerleri meydana getirme isteği ile birlikte artan bilinçli bir zihin durumu olarak tanımlanmaktadır (Ratnamiasih ve Setia, 2016: 394).

Girişimcilik niyeti, bir birey tarafından yeni bir iş kurmak için yapılacak eylemlerin bilişsel bir temsili olduğu ifade edilmektedir (Thuy, 2017: 77). Dolayısıyla girişimcilik niyeti girişimcilik davranışlarının önemli ve gizli bir yönüdür. Ayrıca girişimcilik niyeti, girişimcilik davranışlarının ilk aşaması olmakla birlikte temel altyapısını oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle girişimcilik davranışları, bireylerin sahip oldukları girişimcilik niyetlerine göre ortaya çıkmaktadır (Adaryani vd., 2014: 148). Bu yönüyle girişimcilik niyeti, bireyin uygun fırsatlara ve zamana sahip olana kadar planlamış olduğu girişimcilik davranışlarını gerçek bir durumda sergileyebilmesi için davranışsal olarak belirleyici bir rol oynama özelliğine sahiptir (Ridha ve Wahyu, 2017: 78).

2.6. Girişimcilik Niyeti İle İlgili Çalışmalar

Embi vd. (2019) tarafından öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin (başarı ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma eğilimi, özgüven, belirsizlik, belirsizliğe tolerans ve liderlik yeteneği) girişimcilik niyetine etkisini incelemek amacıyla 257 öğrenci üzerinde çalışma yapılmıştır. Sonuçlar, liderlik becerisi, başarı ihtiyacı, belirsizliğe tolerans ve risk alma eğiliminin öğrencilerin girişimcilik niyetleri ile olumlu ve anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir.

Engle vd. (2011) tarafından 14 farklı ülkede eğitim gören 2164 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada yaşın, cinsiyetin, ailenin, rol model olarak alınan bireylerin, arkadaş çevresinin ve anne-babanın girişimcilik ile ilgili sahip oldukları tecrübelerin girişimcilik niyetine etkisi incelenmiştir. Çalışmada söz konusu değişkenlerin girişimcilik niyetine olumlu bir etkisi olduğu ancak cinsiyetin olumsuz bir etkisi olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte kadın öğrencilerden elde edilen veriler sosyal norm, grup içi kolektivizm ve toplumsal cinsiyet eşitliği değişkenlerinin girişimcilik niyetine etkisi değerlendirilmiştir. Yapılan analizlere göre sosyal norm, grup içi kolektivizm ve toplumsal cinsiyet eşitliliği değişkenlerinin girişimcilik niyetine olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür.

Durak (2018) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada girişimcilik niyeti ile duygusal zekâ arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca bazı sosyo-

demografik değişkenler açısından öğrencilerin girişimcilik niyetlerinde farklılığın oluşup oluşmadığı analiz edilmiştir. İşletme bölümünde eğitim gören 352 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada girişimcilik niyeti ile duygusal zekâ arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Sosyo-demografik değişkenler açısından bakıldığında öğrencilerin girişimcilik niyetleri cinsiyet, girişimcilik dersi alıp almama durumu, ailede ya da yakın akrabada girişimci olup olmaması durumu, okul tatillerinde ya da yarı zamanlı olarak herhangi bir işte çalışıp çalışmama durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

Önay vd. (2017) tarafından girişimcilik niyeti ile psikolojik sermayenin boyutları olan iyimserlik, umut, öz yeterlilik ve dayanıklılık arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 143 çalışanın katılımıyla yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Buna göre girişimcilik niyeti ile psikolojik sermayenin boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bununla birlikte çalışanların eğitim düzeyi ve yakın çevrelerinde tanıdıkları bir girişimcinin olması girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilediği ifade edilmiştir.

Prabhu vd. (2012) tarafından girişimcilik niyeti ile proaktif kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 403 lisans ve lisansüstü düzeyinde eğitim alan öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Buna göre üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyeti ile proaktif kişilik özellikleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Özler vd. (2017) tarafından 3. ve 4. sınıfta eğitim gören 282 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada kontrol odağı ve öz yeterliliğin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada iç kontrol odağı ve öz yeterliliğin girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilediği belirtilmiştir. Ayrıca demografik değişkenler açısından ise sadece öğrencilerin cinsiyete göre girişimcilik niyetlerinde farklılık meydana gelmiştir.

Zollo vd. (2016) tarafından işletme bölümünde eğitim gören 272 lisansüstü öğrencisi üzerinde girişimciliği etkileyen değişkenler incelenmiştir. Çalışmada risk alma davranışı, fırsatların değerlendirilmesi, iç kontrol odağı, girişimci tutum ve üniversite değişkenlerinin öğrencilerin girişimcilik niyetleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Ekici ve Turan (2017) tarafından 281 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada planlanmış davranışlar teorisinin unsurları olan davranışa yönelik tutum, sosyal norm ve algılanan davranışsal kontrolün ve girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerinde etkisi olup olmadığı incelenmiştir. Çalışma sonucunda algılanan davranışsal kontrol boyutunun girişimcilik niyeti üzerinde en yüksek pozitif etkiyi oluşturduğu görülmüştür. Ayrıca davranışa yönelik tutum boyutunun ve girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan sosyal norm boyutunun girişimcilik niyeti üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye yol açmadığı ifade edilmiştir.

2.7. Karanlık Üçlü ve Girişimcilik Niyeti İle İlgili Çalışmalar

Do ve Dadvari (2017) tarafından Tayvan'daki 290 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Ayrıca karanlık üçlü kişilik özelliklerinin boyutları olan Makyavelizm, narsisizm ve psikopati ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre Makyavelizm, narsisizm ve psikopati boyutları ile girişimcilik niyeti arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin söz konusu olduğu görülmektedir.

Jihad ve Nurlina (2019) tarafından 240 üniversite öğrencisi üzerinde karanlık üçlü kişilik özelliklerinin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinden elde edilen sonuçlara göre karanlık üçlü kişilik özelliklerinin girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı bir etkisinin söz konusu olduğu görülmüştür.

Hmieleski ve Lerner (2016) tarafından 742 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada karanlık üçlü kişilik özelliklerini oluşturan narsisizm, psikopati ve Makyavelizm boyutları ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişki incelenmiştir. Narsisizm boyutu ile girişimcilik niyeti arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ancak Makyavelizm ve psikopati boyutları ile girişimcilik niyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür.

Kramer vd. (2011) tarafından 60 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada karanlık üçlü kişilik özelliklerinin boyutları olan Makyavelizm, narsisizm ve psikopatinin girişimcilik niyeti ve girişimcilik performansı üzerine etkileri incelenmiştir. Elde edilen

sonuçlara göre psikopati boyutu ile girişimcilik niyeti arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki belirlenirken Makyavelizm ve narsisizm boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bununla birlikte öğrencilerin algıladıkları arzu ve imkân ile narsisizm ve psikopati boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki söz konusu iken Makyavelizm boyutu ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Öğrencilerin harekete geçme eğilimi ile narsisizm boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken harekete geçme eğilimi ile Makyavelizm ve psikopati boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca girişimcilik bilgisi ve eğitimi ile narsisizm ve psikopati boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ancak Makyavelizm boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Son olarak öğrencilerin girişimcilik faaliyetinde bulunma yolunda attığı adımlar ile narsisizm boyutu arasında anlamlı bir ilişkinin görüldüğü ancak Makyavelizm ve psikopati boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı ifade edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

3.1. Araştırma Konusunun Önemi ve Araştırmanın Amacı

Her bireyin farklı kişilik özelliklerine sahip olması araştırmacıların dikkatini çekmekte ve bu konuda araştırmalar yapmasına yol açmaktadır. Kişilik uzun yıllardır araştırılan bir kavram olmakla birlikte kişiliğin farklı yönlerini ortaya çıkarmaya odaklanan karanlık üçlü kişilik özellikleri, son zamanlarda giderek daha fazla araştırılan bir kavram haline gelmiştir. Karanlık üçlünün yapısını oluşturan psikopati, narsisizm ve Makyavelizm kişilik özelliklerinin birbirlerinden farklı yönleri olmasına karşılık benzer yönlerinin bulunması araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Karanlık üçlü kişilik özelliklerini ele almak öncelikle bireylerin sergilemiş olduğu davranışların temel kaynağını inceleme ve bununla birlikte bireyler arasındaki ilişkilerin meydana getirdiği durum ve koşulları anlama ve yorumlama imkânı sunmaktadır.

Yine benzer şekilde girişimcilik kavramı da uzun yıllardır literatürde birçok çalışmanın konusu olmuştur. Özellikle günümüzde teknolojinin gelişmesi ile birlikte iş süreçlerindeki iyileşmeler ve bireylerin yeni bir fikri hayata geçirmesinin önünü açan fırsatlar, girişimcilik faaliyetlerinin artmasını sağlamıştır. Bu nedenle girişimcilik kavramı giderek daha fazla önem kazanan ve üzerinde çalışmalar yapılan bir kavram olarak ön planda durmaktadır. Ayrıca ekonomik büyümenin olumlu yönde tetikleyicisi olma özelliğine sahip olan girişimcilik, aslında sanayi devrimi ve sonrası dönemde önemi daha fazla anlaşılan bir kavram olarak görülebilir. Diğer taraftan küreselleşmenin artan baskısı dikkate alındığında konunun farklı yönleri, araştırmacıları girişimcilik üzerine çalışmaya teşvik ettiği söylenebilir. Bu yönüyle bireylerin girişimcilik faaliyetlerine yönelmesi, girişimcilik niyeti kavramını araştırılması gereken bir kavram haline getirmektedir.

İfade edildiği üzere karanlık üçlü kişilik özellikleri ve girişimcilik niyeti literatürde önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla bu çalışmada söz konusu iki kavramın incelenmesi amaçlanmaktadır. Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışmada elde edilen bulguların analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve ortaya çıkan

sonuçlar doğrultusunda ilgili literatüre ve yapılacak olan sonraki çalışmalara katkı sağlamak araştırmının temel amaçlarından biri olarak benimsenmiştir. Bu doğrultuda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Üniversite öğrencileri hangi düzeyde karanlık üçlü kişilik özelliklerine ve girişimcilik niyetine sahiptir?
- Üniversite öğrencilerinin özelliklerine göre karanlık üçlü kişilik özellikleri ve boyutları olan psikopati, narsisizm ve Makyavelizm boyutları ile girişimcilik niyeti ve boyutları olan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutları üzerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Üniversite öğrencileri üzerinde karanlık üçlü kişilik özellikleri ve boyutları ile girişimcilik niyeti ve boyutları arasında ilişki var mıdır?

3.2. Ana kütle ve Örneklem Seçimi

Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada, 2019-2020 eğitim öğretim yılında bir devlet üniversitesinde eğitim gören üniversite öğrencileri araştırmının ana kütlesi olarak belirlenmiştir. Araştırmada öğrencilerin kariyer beklentilerine yönelik eğitim aldıkları ve gelecekteki mesleğine karar vermesinde etkili olan fakülteler dikkate alınmıştır. Bu yönüyle İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğrencilerinin genel anlayışa göre farklı kariyer beklentileri içinde olması ve gelecekte farklı meslekler yapması beklenmektedir. Ayrıca her iki fakültenin öğrenci yetiştirme amaçları birbirinden farklıdır. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim gören öğrencilere özel sektördeki durum ve şartlara göre eğitim verilirken, Eğitim Fakültesi'nde eğitim gören öğrencilere ise öğretmen olmaları için kamu sektörüne yönelik eğitim verilmektedir. Dolayısıyla araştırmının ana kütlesi ve örnekleme karar verilirken bu anlayış ile hareket edilmiştir.

Araştırmının ana kütesini oluşturan öğrenci sayısını tespit edebilmek için Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan ve YÖK Lisans Atlası olarak adlandırılan yazılım kullanılarak fakülte ve bölümlere göre eğitim gören kayıtlı öğrenci sayılarına erişilmiştir (YÖK, 2019). Söz konusu verilerin Yükseköğretim Bilgi Sistemi'nden 26.11.2018 tarihinde alınan verilere göre hazırlandığı görülmüştür. Araştırmının ana kütlesi belirlenirken YÖK Lisans Atlası'nda sunulan veriler dikkate

alındığında İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde 8614 öğrencinin, Eğitim Fakültesi'nde ise 3980 öğrencinin eğitim gördüğü sonucuna varılmıştır.

Araştırma örnekleminin belirlenmesinde ana kütledeki her bireyin örnekleme seçilme olasılıklarının eşit olduğu bir olasılıklı örnekleme yönteminin tercih edilmesi ve örneklemin ana kütleyle temsil etme kabiliyetinin yüksek tutulmaya çalışılması amaçlanmıştır. Bununla birlikte örnekleme yer alması planlanan üniversite öğrencilerinin sayısı %95 güven aralığında örnekleme sayısını belirlemek amacıyla kullanılan Raosoft Sample Size Calculator adlı uygulama kullanılarak örnekleme sayısı hesaplanmıştır (Raosoft, 2020). Ayrıca örnekleme büyüklüğü hesaplanırken aşağıdaki formül kullanılmaktadır (Uslu, 2015: 77).

$$n = \frac{NZ\alpha^2pq}{d^2(N-1)+Z\alpha^2pq}$$

N: Ana kütledeki birey sayısı

n: Örnekleme alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülme sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q: İncelenen olayın görülmemesi sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

$Z\alpha^2$: α anlamlılık düzeyinde, standart normal dağılım tablo değeri

d: Olayın görülme sıklığına göre kabul edilen \pm örnekleme hatası

Sonuç olarak %95 güven düzeyi ($\alpha=0,95$) için standart normal dağılım tablo değeri ($Z\alpha=1,96$) ve örnekleme hatası ($d=0,05$) dikkate alındığında yapılan hesaplamalara göre İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden en az $n \cong 368$, Eğitim Fakültesi'nden en az $n \cong 351$, toplamda ise en az $n \cong 719$ öğrencinin örnekleme alınması gerektiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda araştırmada 550 İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencisine ve 550 Eğitim Fakültesi öğrencisine toplamda ise 1100 anket formu dağıtılmıştır. Elde edilen veriler girilirken 66 anket formunun 21 tanesi araştırmanın ana kütlelerini oluşturmayan öğrenciler tarafından doldurulduğu için ve 45 tanesi ise eksik veya cevapsız bırakıldığı için değerlendirme dışı bırakılmıştır. Dolayısıyla araştırmada kullanılan anket formu sayısı 1044 olarak belirlenmiştir. Örnekleme oluşturan üniversite öğrencilerinden 527'si İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencisi iken 517'si Eğitim Fakültesi öğrencisidir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda çeşitli yöntemlere başvurulmaktadır. Bu yöntemler arasında veri toplamak amacıyla bir anket formunun kullanılması yaygın bir şekilde görülmektedir (Oğur ve Tekbaş, 2003:336). Anket, katılımcının önceden hazırlanmış bir sıralamada ve yapıda bir araya getirilen sorulara karşılık vermesiyle veri elde etme yöntemi olarak ifade edilebilir (Çoşkun vd., 2017: 85). Dolayısıyla araştırmada elde edilen veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Oluşturulan anket formunun ana kütlede yer alan öğrenciler için anlaşılır ve kısa olması için anket formunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Anket formunda yer alan ifadelerin özellikle üniversite öğrencilerine yönelik olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca uzun, belirsiz, yönlendirici ve yanıltıcı ifadelerin olmaması sağlanmıştır. Anket formunda incitici ve rahatsız edici ifadelerin bulunmaması için gereken özen gösterilmiştir. Verileri elde etmek amacıyla araştırmada kullanılan anket formu yüz yüze uygulanarak üniversite öğrencilerine ulaşılmıştır.

Üniversite öğrencilerine yönelik oluşturulan anket formunda öncelikle katılımcılara araştırma ile ilgili ön bilgilendirme yapılmıştır. Bununla birlikte anket formu üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde 12 ifadeden oluşan Karanlık Üçlü Ölçeği, ikinci bölümde 8 ifadeden oluşan Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve üçüncü bölümde ise katılımcıların özelliklerine ilişkin 16 ifade yer almaktadır. Ayrıca ölçekte ters yönlü ifade bulunmamaktadır. Bu kapsamda üniversite öğrencilerinin ölçeklerdeki ifadelere katılma düzeylerini ölçmek amacıyla literatürde en sık kullanılan 1 ve 5 arasında değerler alan 5'li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek tipinde değerler:

- 1: Kesinlikle katılmıyorum
- 2: Katılmıyorum
- 3: Ne katılıyorum ne katılmıyorum
- 4: Katılıyorum
- 5: Kesinlikle katılıyorum olarak etiketlenmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler, SPSS 22 for Windows paket programına girilerek analize uygun hale getirilmiştir. Öncelikle katılımcıların özelliklerini incelemek amacıyla frekans analizi uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliğini test etmek amacıyla Cronbach's Alpha testi ve geçerliliğini test etmek

amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Ölçeklerde yer alan ifadelerin ortalama ve standart sapma değerleri ile birlikte verilerin normal dağılıp dağılmadığına karar verebilmek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Daha sonra ise katılımcıların özelliklerine göre karanlık üçlü kişilik özellikleri ve boyutları olan psikopati, narsisizm ve Makyavelizm boyutları ile girişimcilik niyeti ve boyutları olan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutlarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını incelemek amacıyla farklılık analizlerinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda iki grupta değişkenler t-testi ile ikiden fazla grupta değişkenler anova testi ile analiz edilmiştir. Son olarak araştırma amacı kapsamında oluşturulan hipotezlerin test edilmesi ve değişkenler arasındaki ilişkiyi ve ilişkinin yönünü belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılarak elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

3.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bir araştırma sürecinde veri toplama aşaması araştırmanın önemli aşamalarından birini oluşturmaktadır. Bu aşamada, araştırma probleminin çözümlenmesinde araştırmacılar veri toplama araçlarından faydalanmaktadır. Veri toplama yöntemleri belirlendikten sonra uygun veri toplama araçlarının geliştirilmesi gereklidir. Bu noktada veri toplama araçları, sorun odaklı, değişkenlere yönelik, geniş tabanlı, uygun verileri sağlayan, incelenen konuyu ele alan, duyarlı, geçerli ve güvenilir olma özelliğine sahip olmalıdır (Ünsal ve Ergül, 2010: 434). Bu yönüyle veri toplamak söz konusu olduğunda başlıca anket, mülakat ve gözlem olmak üzere üç farklı şekilde veri toplamak mümkündür (Çoşkun vd., 2017: 84).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde veri toplama araçları arasında ise anket yönteminin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Anket yönteminde araştırmacı tarafından oluşturulan anket formuna, katılımcıların verilen ifadeleri yanıtlamasıyla veri toplama işlemi yapılmış olur. Nitekim günümüzde belirli bir konuda ölçümler yapabilmek için veri toplama araçlarına gereksinim giderek artmaktadır. Aynı zamanda bireylerin davranış ve tutumları hakkında ölçüm yapabilmek için çeşitli ölçekler geliştirilmekte, uyarlanmakta ve araştırmacıların kullanımına sunulmaktadır (Ünsal ve Ergül, 2010: 434). Dolayısıyla araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılarak geçerliliği ve güvenilirliği önceki çalışmalarda test edilmiş ölçekler seçilmiştir.

Anket formunun birinci bölümünde karanlık üçlü kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla Jonason ve Webster (2010) tarafından geliştirilen her biri 4 madde ile ölçülen psikopati, narsisizm ve Makyavelizm olmak üzere toplamda 12 maddeden oluşan orijinal kaynakta “Dirty Dozen” olarak adlandırılan ölçek kullanılmıştır. Türkçeye ise “Karanlık Üçlü Ölçeği” olarak Yaşlıoğlu ve Atılgan (2018) tarafından çevrilen ölçek ilgili literatürde en sık kullanılan ölçek olduğundan araştırmada kullanılmıştır (Yaşlıoğlu ve Atılgan, 2018: 730). Karanlık Üçlü Ölçeği’ne yönelik yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ölçeğin Cronbach’s Alpha güvenilirlik katsayı değeri 0,823 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeğe doğrulayıcı faktör analizi uygulanarak ölçeğin geçerliliği test edilmiştir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçek psikopati, narsisizm ve Makyavelizm olmak üzere üç faktör altında toplanmıştır. Dolayısıyla araştırmada kullanılan “Karanlık Üçlü Ölçeği” Yaşlıoğlu ve Atılgan tarafından yapılan çalışmada geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak öne sürülmüştür (Yaşlıoğlu ve Atılgan, 2018: 735).

Araştırmanın ikinci bölümünde ise öğrencilerin girişimcilik niyetlerini ölçmek amacıyla Uygun ve Güner (2016) tarafından ilgili literatür taranarak (Bosch, 2013; Kerrick, 2008; Malebana, 2014) belirli amaçlarla geliştirilen, geçerliliği ve güvenilirliği sınanmış “Girişimcilik Niyeti Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek araştırmacılar tarafından 4 boyut ve 17 maddeli bir ölçek olarak geliştirilmiştir. Ayrıca Uygun ve Güner tarafından yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ölçeğin Cronbach’s Alpha güvenilirlik katsayı değerinin 0,95 olduğu ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 4 boyut altında toplandığı ifade edilmiştir (Uygun ve Güner, 2016: 46-48). Ancak bu çalışmada araştırma amacı kapsamında 4 maddeden oluşan davranışa yönelik tutum boyutu ve 4 maddeden oluşan algılanan davranışsal kontrol boyutu olmak üzere 2 boyut ve 8 madde anket formuna dâhil edilmiştir. Son olarak araştırmanın üçüncü bölümünde katılımcıların özelliklerini belirleyemeye yönelik araştırmacı tarafından geliştirilen bilgi formuna yer verilmiştir.

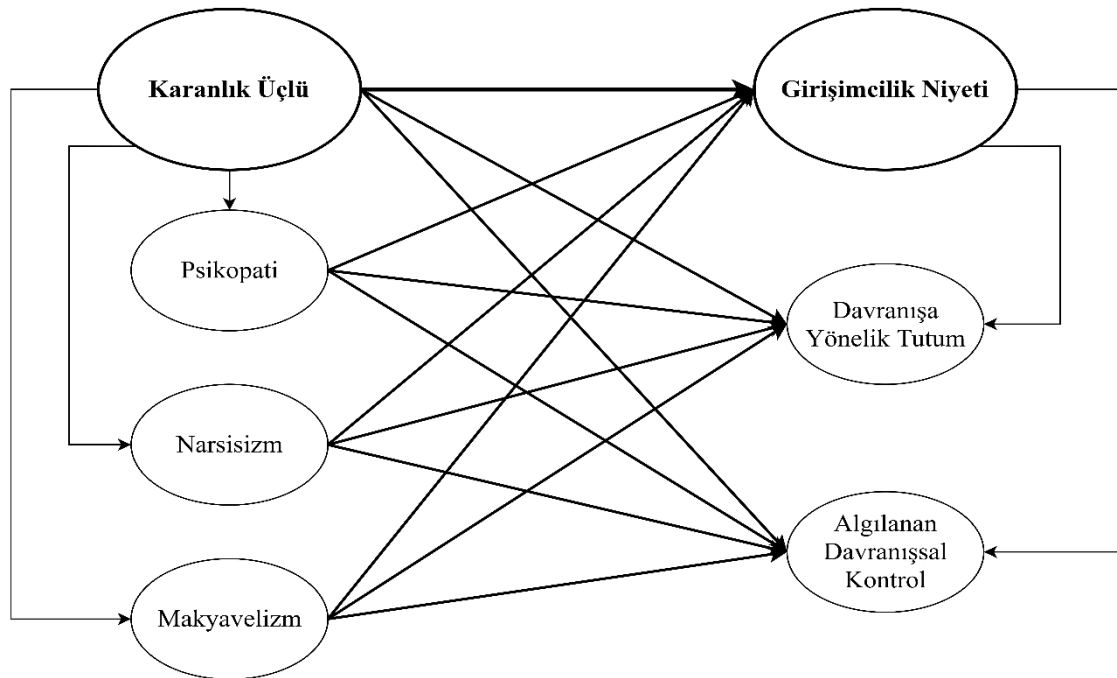
3.5. Araştırmanın Kısıtları

Üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yapılan bu çalışma bazı kısıtlara sahiptir. Araştırma verilerinin 2019-2020 eğitim öğretim yılının güz ve bahar dönemlerinde toplanması amaçlanmıştır. Planlandığı üzere güz döneminde veri toplama süreci başlamıştır. Ancak bahar döneminde Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından salgın bir hastalık olarak tanımlanan Korona virüs (Covid-19) salgınının (Alpago ve Alpago,

2020: 102) dünya çapında yaygınlık göstermesi ile birlikte ülkemizde de etkisi görülmüştür. Dolayısıyla Korona virüs (Covid-19) salgınıyla mücadelede alınan tedbirler kapsamında ülke çapındaki bütün yükseköğretim kurumlarında eğitime belirli bir süre ara verildiğinden (YÖK, 2020) bu aşamada örneklem sayısı yeterli görülerek veri toplama süreci sonlandırılmıştır. Eğitime ara verildiği için üniversite öğrencilerine ulaşma imkânının düşük ve zamanın yeterli olmaması araştırmanın daha geniş bir alanda yapılmasını kısıtlamıştır. Bu bakımdan daha fazla öğrenciye ulaşmanın mümkün olması halinde örneklemin ana kütleyi temsil etme gücü de artacaktır.

3.6. Araştırma Modeli

Üniversite öğrencilerinden elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan araştırma modeli Şekil 1’de verilmiştir. Modelde karanlık üçlü kişilik özellikleri ve girişimcilik niyeti değişkenleri yer almakla birlikte karanlık üçlü kişilik özelliklerinin bileşenlerini oluşturan psikopati, narsisizm ve Makyavelizm boyutları ve girişimcilik niyetinin bileşenlerini oluşturan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutları yer almaktadır.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Şekil 1 incelediğinde karanlık üçlü kişilik özellikleri ve boyutları olan psikopati, narsisizm ve Makyavelizm değişkenleri ile girişimcilik niyeti ve boyutları olan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik araştırma modeli görülmektedir.

3.7. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma amacı kapsamında öne sürülen hipotezler aşağıda verilmiştir.

H₁: Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Karanlık kişilik özellikleri ile davranışa yönelik tutum boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: Karanlık kişilik özellikleri ile algılanan davranışsal kontrol boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Girişimcilik niyeti ile psikopati boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₅: Girişimcilik niyeti ile narsisizm boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₆: Girişimcilik niyeti ile Makyavelizm boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₇: Psikopati boyutu ile davranışa yönelik tutum boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₈: Psikopati boyutu ile algılanan davranışsal kontrol boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₉: Narsisizm boyutu ile davranışa yönelik tutum boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₀: Narsisizm boyutu ile algılanan davranışsal kontrol boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₁: Makyavelizm boyutu ile davranışa yönelik tutum boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₂: Makyavelizm boyutu ile algılanan davranışsal kontrol boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.8. Araştırmanın Bulguları

3.8.1. Katılımcıların Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların özelliklerine yönelik elde edilen bulgular incelenmiştir. Buna göre üniversite öğrencilerinin eğitim gördüğü fakülte ve bölüm, üniversitede geçirdiği süre, kendisi dâhil kardeş sayısı, doğum sırası ve

cinsiyetine yönelik ifadeler yer verilirken, anne ve babasının hayatta olup olmadığı, evlilik durumu, eğitim düzeyi ve mesleği ile ilgili ifadeler yer verilmiştir. Son olarak üniversite öğrencilerinin daha önce girişimcilik eğitimi alıp almadıklarını ve yakın çevresinde örnek aldığı bir girişimcinin olup olmadığını belirlemeye yönelik ifadeler yer verilmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların demografik özellikleri frekans analizi ile incelenmiştir.

Tablo 1: Katılımcı Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Fakülte ve Bölümler

	n	%
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	527	50,5
Bölümler	Yönetim Bilişim Sistemleri	22
	İşletme	21,4
	Maliye	14,2
	İktisat	11,4
	İngilizce İktisat	10,1
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	10,4
	Uluslararası Ticaret ve Finans	5,5
	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	3
	İngilizce İşletme	1,9
	Toplam	100
Eğitim Fakültesi	517	49,5
Bölümler	Sınıf Öğretmenliği	13,9
	Okul Öncesi Öğretmenliği	12,8
	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	12,4
	İngilizce Öğretmenliği	12
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	11
	Türkçe Öğretmenliği	10,4
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	9,1
	Özel Eğitim Öğretmenliği	7,4
	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	5,2
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	4,4
	Resim Öğretmenliği	1,4
	Toplam	100
Toplam	1044	100

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %50,5'i İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencisiyken, %49,5'i ise Eğitim Fakültesi öğrencisidir. Bölümlere göre bakıldığında ise 527 İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencisinin sırasıyla %22'si Yönetim Bilişim Sistemleri, %21,4'ü İşletme, %14,2'si Maliye, %11,4'ü İktisat, %10,1'i İngilizce İktisat, %10,4'ü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, %5,5'i Uluslararası Ticaret ve Finans, %3'ü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, %1,9'u İngilizce İşletme bölümünde eğitim görmektedir.

Araştırmaya katılan 517 Eğitim Fakültesi öğrencisinin sırasıyla %13,9'u Sınıf Öğretmenliği, %12,8'i Okul Öncesi Öğretmenliği, %12,4'ü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, %12'si İngilizce Öğretmenliği, %11'i İlköğretim Matematik Öğretmenliği, %10,4'ü Türkçe Öğretmenliği, %9,1'i Fen Bilgisi Öğretmenliği, %7,4'ü Özel Eğitim Öğretmenliği, %5,2'si Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, %4,4'ü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve %1,4'ü ise Resim Öğretmenliği bölümünde eğitim gördüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Katılımcı Öğrencilerin Yaşları

Yaş	n	%
18	90	8,6
19	174	16,7
20	202	19,3
21	223	21,4
22	156	14,9
23	100	9,6
24 ve üzeri	99	9,5
Toplam	1044	100

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaşlarını belirlemek amacıyla ifade yöneltmiştir. Bu kapsamda elde edilen verilere göre üniversite öğrencilerinin yaşlarına ilişkin bulgulara Tablo 2'de yer verilmiştir. Buna göre üniversite öğrencileri arasında araştırmaya en fazla katılımın %21,4 ile 21 yaşındaki öğrenciler tarafından sağlandığı görülmektedir. Bu yaş grubunun ardından sırasıyla %19,3 ile 20 yaşındaki, %16,7 ile 19 yaşındaki, %14,9 ile 22 yaşındaki, %9,6 ile 23 yaşındaki, %9,5 ile 24 ve üzeri yaşa sahip olan öğrencilerin araştırmaya katıldığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Tablo 2'deki bilgiler incelendiğinde en az katılım %8,6 ile 18 yaşındaki öğrenciler tarafından yapılmıştır.

Tablo 3: Katılımcı Öğrencilerin Üniversitede Geçirdikleri Süre

Üniversitede Geçirilen Süre	n	%
1 yıl	261	25
2 yıl	187	17,9
3 yıl	233	22,3
4 yıl	236	22,6
5 yıl ve üzeri	127	12,2
Toplam	1044	100

Üniversite öğrencilerinin eğitim gördükleri üniversitede geçirdikleri süre ile ilgili bilgi vermeleri istenmiştir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinden elde edilen bilgilere göre ortaya çıkan sonuçlar Tablo 3'teki gibidir. Yapılan analizlere göre öğrencilerin %25'i 1 yıldır üniversitede bulduklarını belirtmiştir. Bununla birlikte %17,9'u 2 yıldır üniversitede bulduklarını, %22,3'ü 3 yıldır üniversitede bulduklarını ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilerin %22,6'sı 4 yıldır üniversitede bulduklarını ve son olarak %12,2'si 5 yıl ve üzeri yıldır üniversitede bulduklarını belirtmiştir.

Tablo 4: Katılımcı Öğrencilerin Ailesindeki Çocuk Sayısı

Ailedeki Çocuk Sayısı	n	%
1 çocuk	88	8,4
2 çocuk	488	46,7
3 çocuk	298	28,5
4 çocuk	97	9,3
5 çocuk ve üzeri	73	7
Toplam	1044	100

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin kendisi dâhil olmak üzere ailesindeki çocuk sayısı belirlenmek amacıyla ifade yöneltmiştir. Bu doğrultuda öğrencinin yetiştiği ailedeki çocuk sayısına ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir. Bu sonuçlara göre üniversite öğrencilerinin %8,4'ünün ailesinde 1 çocuk, %46,7'sinin ailesinde 2 çocuk, %28,5'inin ailesinde 3 çocuk, %9,3'ünün ailesinde 4 çocuk ve son olarak %7'sinin ailesinde 5 ve daha fazla çocuk olduğu ortaya çıkmıştır. Bu yönüyle en fazla %46,7'lik bir oranla üniversite öğrencilerinin 2 çocuklu bir ailede yetiştiği ve en az ise %7'lik bir oranla 5 ve daha fazla çocuklu bir ailede yetiştiği anlaşılmaktadır.

Tablo 5: Katılımcı Öğrencilerin Ailedeki Doğum Sırası

Doğum Sırası	n	%
1. çocuk	472	45,2
2. çocuk	354	33,9
3. çocuk	137	13,1
4. çocuk ve üzeri	81	7,8
Toplam	1044	100

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin doğum sırasına göre kaçınıcı çocuk oldukları Tablo 5'te görülmektedir. Bu tabloya göre öğrencilerin %45,2'si ailenin 1. çocuğu, %33,9'u ailenin 2. çocuğu, %13,1'i ailenin 3. çocuğu ve %7,8'i ise ailenin 4. ve üzeri çocuğu olduklarını ifade etmiştir. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde en fazla katılımın %45,2 ile ailedeki ilk ve en büyük çocuklar arasından sağlandığı anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Katılımcı Öğrencilerin Cinsiyeti

Cinsiyet	n	%
Erkek	406	38,9
Kadın	638	61,1
Toplam	1044	100

Tablo 6'ya bakıldığında araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine ilişkin elde edilen bulgulara yer verildiği görülmektedir. Tablo 6'ya göre öğrenciler arasında en fazla katılım %61,1 ile kadın öğrenciler tarafından sağlanmıştır. Diğer taraftan araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %38,9'u erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 7: Katılımcı Öğrencilerin Anne ve Babasının Hayatta Olup Olmadığı

	Cevap	n	%
Anne	Evet	1036	99,2
	Hayır	8	,8
Baba	Evet	1003	96,1
	Hayır	41	3,9
	Toplam	1044	100

Tablo 7'de de görüldüğü gibi öğrencilerin anne ve babasının hayatta olup olmadığı incelenmiştir. Buna göre öğrencilerin %99,2'si annesinin, %96,1'i babasının

hayatta olduğunu ve buna karşılık %0,8'i annesinin ve %3,9'u babasının hayatta olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 8: Katılımcı Öğrencilerin Anne ve Babasının Medeni Durumu

Medeni Durum	n	%
Evli ve birlikte yaşıyor	929	89
Boşandı	53	5,1
Evli ve ayrı yaşıyor	18	1,7
Anne ve/veya babası hayatta olmayanlar	44	4,2
Toplam	1044	100

Öğrencilerin anne ve babasının medeni durumu Tablo 8'de verilmiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin %89'unun anne ve babasının evli ve birlikte yaşadığı, %5,1'inin boşandığı ve 1,7'sinin evli ve ayrı yaşadığı görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin %4,2'sinin anne ve/veya babası hayatta olmadığından dolayı bu soru yöneltilmemiştir.

Tablo 9: Katılımcı Öğrencilerin Anne ve Babasının Eğitim Düzeyi

	Eğitim Düzeyi	n	%
Anne	Okuryazar değil	53	5,1
	İlk ve Orta Öğretim	658	63
	Lise	239	22,9
	Ön Lisans	34	3,3
	Lisans	49	4,7
	Lisansüstü	11	1,1
	Toplam	1044	100
Baba	Okuryazar değil	9	,9
	İlk ve Orta Öğretim	515	49,3
	Lise	314	30,1
	Ön Lisans	65	6,2
	Lisans	106	10,2
	Lisansüstü	35	3,4
	Toplam	1044	100

Üniversite öğrencilerinin anne ve babasının eğitim düzeyine ilişkin bilgiler Tablo 9'da verilmiştir. Bu tabloya göre üniversite öğrencilerinin %63'ünün annesi ve %49,3'ünün babası ilk ve ortaöğretim düzeyinde bir eğitime sahip olduğu

görülmektedir. Ayrıca elde edilen bilgiler dikkate alındığında öğrencilerin anne ve babasının çoğunlukla ilk ve ortaöğretim düzeyinde bir eğitime sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu bilgilerin dışında sırasıyla bakıldığında üniversite öğrencilerinin %22,9'u annesinin lise düzeyinde eğitime sahip olduğunu, %5,1'i annesinin okuryazar olmadığını, %4,7'si lisans, %3,3'ü ön lisans, %1,1'i ise lisansüstü düzeyinde eğitime sahip olduklarını belirtmektedir. Diğer taraftan üniversite öğrencilerinin babasının eğitim düzeyi ile ilgili olarak %30,1'inin lise, %10,2'sinin lisans, %6,2'sinin ön lisans ve %3,4'ünün lisansüstü düzeyinde bir eğitime sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %0,9'u babasının okuryazar olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 10: Katılımcı Öğrencilerin Annesinin Mesleği

	Meslekler	n	%
Anne	Ev Hanımı	772	73,9
	İşçi	71	6,8
	Emekli	60	5,7
	Diğer meslekler	50	4,8
	Sağlık Personeli	28	2,7
	Esnaf	25	2,4
	Öğretmen	16	1,5
	Memur	14	1,3
	Anne Hayatta Değil	8	,8
	Toplam	1044	100

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin annelerinin sahip oldukları mesleği belirlemek amacıyla ifade yöneltmiştir. Bu doğrultuda Tablo 10'da üniversite öğrencilerinin annesinin mesleği ile ilgili yapılan analizlerden elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin %73,9'u annesinin ev hanımı olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte üniversite öğrencileri arasında annelerin en fazla ev hanımlığı yaptığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan üniversite öğrencilerinin annelerinin sahip oldukları meslekler sırasıyla incelendiğinde %6,8'inin işçi, %5,7'sinin emekli, %4,8'inin diğer mesleklerden birine sahip, %2,7'sinin sağlık personeli, %2,4'ünün esnaf, %1,5'inin öğretmen ve %1,3'ünün memur olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %0,8'i annesinin hayatta olmadığını belirtmiştir.

Tablo 11: Katılımcı Öğrencilerin Babasının Mesleği

	Emekli	226	21,6
	İşçi	127	12,2
	Esnaf	118	11,3
	Diğer meslekler	111	10,6
	Çiftçi	109	10,4
	Memur	72	6,9
Baba	Serbest Meslek	67	6,4
	Şoför	52	5
	Usta	43	4,1
	Baba Hayatta Değil	38	3,6
	Yönetici	32	3,1
	Öğretmen	26	2,5
	Kolluk Kuvveti	23	2,2
	Toplam	1044	100

Tablo 11’de üniversite öğrencilerinin babalarının mesleklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Buna göre en fazla %21,6 ile öğrenciler babalarının emekli olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte babaların meslekleri sırasıyla incelendiğinde %12,2’sinin işçi, %11,3’ünün esnaf, %10,6’sının diğer mesleklerden birine sahip, %10,4’ünün çiftçi, %6,9’unun memur, %6,4’ünün serbest meslek sahibi, %5’inin şoför, %4,1’inin usta, %3,1’inin yönetici, %2,5’inin öğretmen ve %2,2’sinin kolluk kuvveti mensubu olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin %3,6’sı babasının hayatta olmadığını belirtmiştir.

Tablo 12: Katılımcı Öğrencilerin Girişimcilik Eğitimi Alıp Almadığı

	Cevap	n	%
Girişimcilik eğitimi (ders, kurs, seminer vb.) aldınız mı?	Evet	207	19,8
	Hayır	837	80,2
	Toplam	1044	100

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin daha önce herhangi bir girişimcilik eğitimi (ders, kurs, seminer vb.) alıp almadıklarını belirlemek amacıyla ifade yöneltilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 12’deki gibidir. Tablo 12’ye göre %80,2’lik bir oranla öğrencilerin çoğunlukla daha önce herhangi bir girişimcilik eğitimi almadığı görülmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin %19,8’i ise girişimcilik eğitimi aldıklarını ifade etmiştir.

Tablo 13: Katılımcı Öğrencilerin Örnek Aldığı Girişimcinin Olup Olmadığı

	Cevap	n	%
Yakın çevrenizde örnek aldığınız bir girişimci var mı?	Evet	429	41,1
	Hayır	615	58,9
	Toplam	1044	100

Son olarak Tablo 13'te görüldüğü üzere öğrencilerin yakın çevresinde örnek aldığı bir girişimcinin olup olmadığı incelenmiştir. Bu noktada öğrencilerin %58,9'u yakın çevresinde örnek aldığı bir girişimcinin olmadığını, %41,1'i ise yakın çevresinde örnek aldığı bir girişimcinin olduğunu belirlemiştir.

3.8.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirliği

Bu bölümde araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeyi test edilmiş ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Güvenilirlik analizi, bir ölçeğin maddeleri arasındaki iç tutarlılığı analiz etmek amacıyla yapılmaktadır. Bu doğrultuda ölçeklerin güvenilirliğinin belirlenebilmesi için yaygın bir şekilde kullanılan yöntemlerden biri olan Cronbach's Alpha testi uygulanarak veriler analiz edilmiştir. Cronbach's Alpha katsayısı ise bir ölçekteki k tane maddenin varyansları toplamının genel varyansa oranlanarak hesaplanmasıyla ortaya çıkan ağırlıklı standart değişim ortalaması olarak bilinmektedir (Ercan ve Kan, 2004: 213).

Bir araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilir olup olmadığına elde edilen Cronbach's Alpha katsayı değerinin yorumlanması ile karar verilmektedir. Cronbach's Alpha değeri, 0-1 arasında değerler almaktadır. Bazı araştırmacılara göre bir ölçeğin Cronbach's Alpha katsayı değeri 0-0,40 arasında ise güvenilir olmayan, 0,41-0,60 arasında ise düşük düzeyde güvenilir, 0,61-0,80 arasında ise oldukça güvenilir, 0,81-1 arasında ise yüksek düzeyde güvenilir bir ölçek olduğu kabul edilmektedir (Üngüren, 2008: 893). Bununla birlikte bazı araştırmacılara göre ise Cronbach's Alpha katsayısının 0,70'den büyük olması, araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilir bir ölçek olarak kabul edilmesi için yeterli bir koşuldur (Yaşlıoğlu ve Atılgan, 2018: 732).

Ölçeğin güvenilir olup olmadığına karar verebilmek için Cronbach's Alpha katsayı değerinin yanı sıra ölçekteki ifadelerin madde-toplam korelasyon değerleri de incelenir. Madde toplam korelasyonu, ölçekte yer alan ifadelerden alınan puanlar ile ölçeğin toplam puanı arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Madde-toplam korelasyonun pozitif ve yüksek bir değere sahip olması, maddelerin benzerlik gösterdiği ve ölçeğin iç

tutarlılığının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Genel olarak madde toplam korelasyon değeri 0,30 ve üzeri bir değer olması halinde maddelerin kabul edilebilir olduğu ve bununla birlikte 0,20-0,30 arasında kalan maddelerin ise ölçekte yer alabileceği veya maddenin düzeltilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ancak 0,20'den daha düşük maddelerin ölçekten çıkarılması uygun görülmektedir (Karaca vd., 2014: 33).

3.8.2.1. Karanlık Üçlü Ölçeği'nin Güvenilirlik Analizi

Araştırmada kullanılan Karanlık Üçlü Ölçeği'nin güvenilirlik düzeyinin belirlenebilmesi için ölçeğin Cronbach's Alpha katsayı değeri hesaplanmıştır.

Tablo 14: Karanlık Üçlü Ölçeği'nin Cronbach's Alpha Katsayısı ve Madde-Toplam Puan Korelasyon Değerleri

Karanlık Üçlü Ölçeği	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyon	Cronbach's Alpha (İfade Çıkarıldığında)
İstediklerimi elde etmek için insanları manipüle edebilirim.	,504	,777
İstediklerimi elde etmek için hile ve yalana başvurduğum olmuştur.	,531	,774
İstediklerimi elde etmek için insanlara iltifat edebilirim.	,470	,780
Kendi amaçlarıma ulaşabilmek için insanları kullanabilirim.	,638	,763
Yaptıklarımın vicdan azabı duymama eğilimindeyim.	,292	,801
Davranışlarımla ahlaki olup olmaması beni ilgilendirmez.	,463	,781
İnsanlara karşı kayıtsız veya duyarsız olabilirim.	,521	,775
İnsanlara karşı küçümseyici davranışlarda bulunabilirim.	,511	,777
Başkalarının bana hayranlık duymasını isteyebilirim.	,464	,781
Başkalarının beni dikkate almasını isteyebilirim.	,233	,800
Prestij ve statü sahibi olma eğilimindeyim.	,295	,796
Başkalarından bana iltimas göstermesini bekleme eğilimindeyim.	,387	,788

Tablo 14 incelendiğinde 12 ifadeden oluşan ölçeğin güvenilirlik düzeyinin 0,798 olduğu ve araştırmada kullanılan Karanlık Üçlü Ölçeği'nin güvenilir bir ölçek olduğu görülmektedir. Her bir boyut açısından bakıldığında ise her biri 4'er maddeden oluşan

ölçeğin birinci boyutunu oluşturan psikopati boyutunun 0,719 düzeyinde güvenilir, ikinci boyutunu oluşturan narsisizm boyutunun 0,720 düzeyinde güvenilir ve üçüncü boyutunu oluşturan Makyavelizm boyutunun 0,776 düzeyinde güvenilir olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte Tablo 14'teki düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerleri incelendiğinde ölçekte yer alan ifadelerin kabul edilebilir aralıklarda ($r > 0,20$) olduğu görülmektedir. Dolayısıyla araştırmada kullanılan Karanlık Üçlü Ölçeği güvenilir bir ölçektir.

3.8.2.2. Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin Güvenilirlik Analizi

Araştırmada kullanılan bir diğer ölçek olan Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin güvenilirlik düzeyini belirlemek amacıyla ölçeğin Cronbach's Alpha katsayı değeri hesaplanmıştır.

Tablo 15: Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin Cronbach's Alpha Katsayısı ve Madde-Toplam Puan Korelasyon Değerleri

Girişimcilik Niyeti Ölçeği	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyon	Cronbach's Alpha (İfade Çıkarıldığında)
Kendi işimi kurmayı diğer kariyer fırsatlarından daha fazla arzu ediyorum.	,735	,883
Kendi işimi kurmaya çaba sergilendiğim sürece sorun yaşamayacağımı düşünüyorum.	,633	,892
Geleceğe yönelik öncelikli amacım, kendi işimi kurmaktır.	,749	,881
Kendi işime sahip olmak düşüncesinden büyük haz alıyorum.	,734	,883
Yeteneklerimin ve becerilerimin bir iş kurmak için yeterli olduğunu düşünüyorum.	,653	,890
Geçmiş tecrübelerimin bir iş kurmada önemli katkılar sunacağımı düşünüyorum.	,619	,893
Bir iş kurmak için ihtiyaç olan çabayı gösterme konusunda kendime güveniyorum.	,692	,887
Bir iş kurmaya çalıştığımda başarı şansımın yüksek olduğunu düşünüyorum.	,674	,889

Yapılan güvenilirlik analizine göre 8 ifadeden oluşan ölçeğin Cronbach's Alpha katsayı değerinin 0,900 olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla araştırmada kullanılan Girişimcilik Niyeti Ölçeği güvenilir bir ölçek olarak kabul edilmektedir. Ayrıca ölçekte yer alan her bir boyutun güvenilirlik düzeyine bakıldığında 4 maddeden oluşan davranışa yönelik tutum boyutu 0,887 ve 4 maddeden oluşan algılanan davranışsal

kontrol boyutu 0,854 düzeyinde güvenilir olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ölçekte yer alan ifadelerin madde-toplam puan korelasyonu incelenmiştir. Tablo 15'teki verilere göre ölçekteki ifadelerin kabul edilebilir aralıklarda ($r > 0,20$) olduğu görülmektedir. Dolayısıyla araştırmada yer alan Girişimcilik Niyeti Ölçeği güvenilir bir ölçektir.

3.8.3. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Geçerliliği

Uygun bir yöntemle bir ölçeğin güvenilirliğini saptamak, ölçeğin kabul edilebilir olması için tek başına yeterli değildir. Aynı zamanda ölçeğin belirlenen amaç doğrultusunda ölçülmek istenen değişkeni doğru ölçüp ölçmediği de geçerlilik yöntemiyle incelenmesi gerekir (Ercan ve Kan, 2004: 214). Bu ifadelerle göre geçerlilik, bir araştırmada kullanılan ölçeğin ölçülmesi amaçlanan olguyu ölçme derecesini göstermektedir (Çoşkun vd., 2017: 130). Bir ölçeğin geçerliliği ise literatürde genellikle kapsam ve yapı geçerliliği olmak üzere iki farklı yöntemle incelenmektedir. Bu doğrultuda ölçeğin kapsam geçerliliğini değerlendirebilmek amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliği ise faktör analizi yardımıyla değerlendirilmiştir.

İçerik geçerliliği, bir ölçeğin, yeterli sayıda ve ölçülmek istenen olguyu yansıtabilen ifadelerle sahip olduğundan emin olmak için yapılır. Diğer bir ifadeyle, kavramdaki öğelerin ve boyutların ölçekte temsil edilme düzeyi saptanmaya çalışılır (Çoşkun vd., 2017: 131). Bu doğrultuda araştırmada kullanılan ölçeklerin kapsam geçerliliği, alanında uzman üç akademisyen tarafından incelenmiştir. Gelen öneriler dikkate alınarak anketin tasarımında ve ifadelerde gerekli değişiklikler yapılarak ölçeğe son hali verilmiştir.

Yapı geçerliliği ise belirli bir davranış alanına ve kavramsal yapıya ilişkin yapılan incelemelerde uygulanmaktadır. Araştırmada yer alan değişkenlerin bir faktör üzerindeki faktör ağırlıklarının yüksek olması halinde bu değişkenlerin yapısal geçerliliğe uygun olduğu anlaşılmaktadır. Yapısal geçerliliğin test edilebilmesi için de faktör analizi yönteminden yararlanılmaktadır. Faktör analizi yöntemi, çok sayıda değişkenin arka planında yatan temel yapıyı ortaya çıkarmak için yapılır. Bu işlemin amacı; aralarında ilişki bulunduğu düşünülen çok sayıda değişken arasındaki ilişkilerin anlaşılmasını ve yorumlanmasını kolaylaştırmak için yapıyı daha az sayıda temel boyuta indirgemektir (Çakmur, 2012: 343). Buna göre verilerin faktör analizine uygunluğunu belirleyebilmek için Bartlett's testi yapılmaktadır. Bartlett's testinin

anlamli çikması istenen bir durumdur. Sonraki aşamada KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değerine bakılmaktadır. KMO testi değişkenler arasındaki korelasyonları ve faktör analizinin uygunluğunu ölçen bir testtir. KMO değeri, 0,50'nin altında kalan ifadeler ölçekten çıkarılır ve faktör analizine o şekilde devam edilir (Yaşlıoğlu, 2017: 75-76).

Bartlett's testinin anlamli çikması ve KMO değerlerinin uygun olması halinde ölçęin temel bileşenlerini belirlemek amacıyla Component Faktör Analizi yapılmaktadır. Bununla birlikte ölçekteki faktör sayısını saptamak için de özdeğer (Eigenvalue) istatistiğinden yararlanılmaktadır. Özdeğer istatistiği 1'den büyük olan faktörler anlamli olarak kabul edilmektedir. Diğer taraftan özdeğer istatistiği 1'den küçük olan faktörler dikkate alınmamaktadır (Çoşkun vd., 2017: 280). Ayrıca bir faktörün tanımlanan maddeyi ölçmesi için söz konusu faktörle arasındaki ilişkiyi gösteren faktör yük değerinin 0.40 ve üzeri bir değere sahip olması tercih edilmektedir (Şencan, 2005: 362).

3.8.3.1. Karanlık Üçlü Ölçeği'nin Geçerlilik Analizi

Ölçeğin kaç boyuttan oluştuğunu belirlemek amacıyla faktörlerin özdeğerleri incelenmiştir. Tablo 16'ya bakıldığında Karanlık Üçlü Ölçeği'nde özdeğeri 1'den büyük 3 faktörün ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Ölçekte yer alan birinci faktörün açıklanan varyans değerinin 32,444 olduğu, ikinci faktörün açıklanan varyans değerinin 16,750 olduğu ve son olarak üçüncü faktörün açıklanan varyans değerinin 9,513 olduğu görülmektedir. Ölçeğin toplam varyans değeri ise 58,707'dir. Nitekim toplam varyans değerinin 0,50'nin altında olmaması istenen bir durumdur.

Tablo 16: Karanlık Üçlü Ölçeği'nin Özdeğer ve Varyansları

Faktörler	Özdeğerler	Açıklanan Varyans	Birikimli Varyans
1	3,893	32,444	32,444
2	2,010	16,750	49,194
3	1,142	9,513	58,707

KMO test değeri: 0,841
 Barlett testi sig. Değeri: ,000
 $\chi^2= 3612,745$

Araştırmada kullanılan Karanlık Üçlü Ölçeği'nin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve Bartlett's testi ile incelenmiştir. Tablo 16'da görüldüğü üzere araştırmada kullanılan ölçęin KMO değeri 0,841 ve Barlett testi

sonuçları da istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=3612,745$ ve $p<0,01$). Bu sonuçlara göre Karanlık Üçlü Ölçeği verilerinin faktör analizine uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Üç boyut altında toplanan Karanlık Üçlü Ölçeği'nin faktör yük değerleri Tablo 17'de incelenmiştir. Faktör analizi sonucunda psikopati boyutunda yer alan "Yaptıklarımın vicdan azabı duymama eğilimindeyim" ifadesinin faktör yük değeri 0,40'ın altında olduğundan dolayı ölçekten çıkarılmıştır. Araştırmanın devamında psikopati boyutu 3 madde, narsisizm boyutu 4 madde ve Makyavelizm boyutu 4 madde olmak üzere Karanlık Üçlü ölçeği 3 boyut ve 11 madde ile kullanılacaktır.

Tablo 17: Karanlık Üçlü Ölçeği'nin Faktör Yük Değerleri

Karanlık Üçlü Ölçeği	Faktörler		
	Psikopati	Narsisizm	Makyavelizm
İnsanlara karşı küçümseyici davranışlarda bulunabilirim.	,773		
Davranışlarımın ahlaki olup olmaması beni ilgilendirmez.	,725		
İnsanlara karşı kayıtsız veya duyarsız olabilirim.	,719		
Başkalarının beni dikkate almasını isteyebilirim.		,738	
Prestij ve statü sahibi olma eğilimindeyim.		,711	
Başkalarının bana hayranlık duymasını isteyebilirim.		,588	
Başkalarından bana iltimas göstermesini bekleme eğilimindeyim.		,459	
Kendi amaçlarıma ulaşabilmek için insanları kullanabilirim.			-,681
İstediklerimi elde etmek için insanlara iltifat edebilirim.			-,681
İstediklerimi elde etmek için insanları manipüle edebilirim.			-,634
İstediklerimi elde etmek için hile ve yalana başvurduğum olmuştur.			-,627

Ölçeğin geçerlilik analizi ile test edilmesinden sonra boyutları ile birlikte Cronbach's Alpha değerleri test edilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 18'de yer almaktadır. Buna göre Karanlık Üçlü Ölçeği'nin Cronbach's Alpha değeri 0,801'dir. 3 maddeden oluşan psikopati boyutu 0,788 düzeyinde, 4 maddeden oluşan narsisizm boyutu 0,720 düzeyinde ve 4 maddeden oluşan Makyavelizm boyutu 0,776 düzeyinde güvenilirdir.

Tablo 18: Geçerlilik Analizi Sonrası Karanlık Üçlü Ölçeği ve Boyutlarının Cronbach's Alpha Değerleri

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Karanlık Üçlü Ölçeği	11	,801
Boyutlar	Psikopati	,778
	Narsisizm	,720
	Makyavelizm	,776

3.8.3.2. Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin Geçerlilik Analizi

Ölçekte yer alan ifadelerin özdeğer ve varyansları Tablo 19'da verilmiştir. Buna göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği'ndeki ifadelerin 2 faktör altında toplandığı görülmektedir. Ölçekteki birinci faktörün açıklanan varyans değerinin 58,974 olduğu ve ikinci faktörün açıklanan varyans değerinin 13,267 olduğu ortaya çıkmıştır. Ölçeğin toplam varyans değeri ise 72,242'dir. Nitekim ölçeğin toplam varyans değerinin 0,50'nin altında olmaması istenen bir durumdur.

Tablo 19: Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin Özdeğer ve Varyansları

Faktörler	Özdeğerler	Açıklanan Varyans	Birikimli Varyans
1	4,718	58,974	58,974
2	1,061	13,267	72,242

KMO test değeri: 0,902

Barlett testi sig. Değeri: ,000

$\chi^2= 4743,774$

Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin faktör analizine uygun olup olmadığına karar verebilmek için elde edilen verilere Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve Bartlett's testi uygulanmıştır. Buna göre ölçeğin KMO değerinin 0,902 olduğu ve Bartlett's testi sonuçlarının da istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır ($\chi^2= 4743,774$ ve $p<0,01$). Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde araştırmada kullanılan Girişimcilik Niyeti Ölçeği verilerinin faktör analizi ile incelenmesi uygundur.

Tablo 20'de araştırmada kullanılan Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin faktör yük değerlerine yer verilmiştir. Faktör analizi sonucunda araştırmada kullanılan ifadeler 4 maddeden oluşan davranışa yönelik tutum ve 4 maddeden oluşan algılanan davranışsal kontrol boyutları altında toplanmıştır. Buna göre araştırmanın devamında davranışa

yönelik tutum boyutu 4 madde ve algılanan davranışsal kontrol boyutu 4 madde olmak üzere Girişimcilik Niyeti Ölçeği 2 boyut ve 8 madde ile kullanılacaktır.

Tablo 20: Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin Faktör Yük Değerleri

Girişimcilik Niyeti Ölçeği	Faktörler	
	Davranışa Yönelik Tutum	Algılanan Davranışsal Kontrol
Kendi işimi kurmayı diğer kariyer fırsatlarından daha fazla arzu etmekteyim.	,909	
Geleceğe yönelik öncelikli amacım, kendi işimi kurmaktır.	,877	
Kendi işime sahip olmak düşüncesinden büyük haz alıyorum.	,785	
Kendi işimi kurmaya çaba sergilendiğim sürece sorun yaşamayacağım düşüncesindeyim.	,666	
Bir iş kurmak için ihtiyaç olan çabayı gösterme konusunda kendime güveniyorum.		,893
Yeteneklerimin ve becerilerimin bir iş kurmak için yeterli olduğu düşüncesindeyim.		,734
Bir iş kurmaya çalıştığımda başarı şansımın yüksek olduğunu düşünüyorum.		,727
Geçmiş tecrübelerimin bir iş kurmada önemli katkılar sunacağını düşünüyorum.		,712

Ölçeğin geçerlilik analizi ile test edilmesinden sonra boyutları ile birlikte alfa değerleri test edilmiştir. Yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar Tablo 21'de verilmiştir. Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nin Cronbach's Alpha değeri 0,900 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca 4 maddeden oluşan davranışa yönelik tutum boyutu 0,887 ve 4 maddeden oluşan algılanan davranışsal kontrol boyutu 0,854 düzeyinde güvenilirdir.

Tablo 21: Geçerlilik Analizi Sonrası Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarının Cronbach's Alpha Değerleri

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Girişimcilik Niyeti Ölçeği	8	0,900
Boyutlar	Davranışa Yönelik Tutum	0,887
	Algılanan Davranışsal Kontrol	0,854

3.8.4. Tanımlayıcı İstatistikler

Bu bölümde araştırmada kullanılan ölçeklerde yer alan ifadelerin ortalama ve standart sapmalarına yer verilerek elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Ayrıca hipotezlerin ve farklılıkların test edilmesinden önce, verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla ifadelerin çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri incelenmiştir.

Tanımlayıcı istatistiklerden biri olan ortalama değer, örneklemden alınan veri değerlerinin toplamının örneklemden alınan terim sayısına veya örneklem büyüklüğüne bölünmesiyle elde edilen bir değerdir (Wikipedia, 2020b). Ayrıca ortalamaların yorumlanmasında aldıkları değerler düşük, orta ve yüksek olmak üzere üç düzeyde değerlendirilebilir.

$\bar{x} = 1-2,59$ arasındaki değerler düşük düzeyde,

$\bar{x} = 2,60-3,39$ arasındaki değerler orta düzeyde,

$\bar{x} = 3,40-5$ arasındaki değerler yüksek düzeyde bir ortalamaya sahiptir.

En genel anlamda varyansın karekökü olarak ifade edilen standart sapma ise, verilerin ortalamadan sapmalarının kareler ortalamasının kareködür. Genellikle niceliksel ölçekli sayılar için daha sık kullanılan verilerin ortalamaya göre yayılmasını gösteren istatistiksel bir ölçüdür. Verilerin yayılımı ortalamaya yakın değerler alması halinde standart sapma değeri küçük bir değer almaktadır. Bunun tersi olarak verilerin yayılımı ortalamaya uzak değerler alması halinde standart sapma değeri büyür (Wikipedia, 2020c).

Verilerin analiz edilmesinde parametrik ve parametrik olmayan istatistiksel yöntemler uygulanmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermemesi uygun yöntemin tercih edilmesinde ön koşul olarak kabul edilmektedir (Yıldırım, 2018: 396). Normal dağılım, simetrik bir yapıya sahiptir. Veri setinin normal dağılıp dağılmadığına verilerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri analiz edilerek karar verilmektedir. Çarpıklık, verilerin ortalamadan uzaklaşarak sağa veya sola doğru yönelimini, basıklık ise verilerin normal dağılım eğrisi üzerinde ne kadar dik veya basık olduğunu gösteren bir yapıdır (Kanbur, 2015: 106). Çarpıklık ve basıklık değerlerinin sıfır olması, verilerin simetrik bir yapıya sahip olduğunu gösterir (Keleş vd., 2012: 112). Bununla birlikte çarpıklık ve basıklık

değerleri -2 ile +2 arasında değerler aldığı verilerin normal dağıldığı varsayılmaktadır (Kanten, 2012: 195).

3.8.4.1. Karanlık Üçlü Ölçeği'ne İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmaya katılan üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada kullanılan Karanlık Üçlü Ölçeği'ne ilişkin tanımlayıcı bulgulara Tablo 22'de yer verilmiştir. Elde edilen verilere göre karanlık üçlü değişkeninin boyutları değerlendirildiğinde en yüksek ortalamanın 3,49 ile narsisizm boyutunda ortaya çıktığı ve söz konusu ortalamanın yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Boyutlar açısından ikinci en yüksek ortalama ise Makyavelizm boyutundadır. Makyavelizm boyutu, 2,53 ile düşük düzeyde bir ortalamaya sahiptir. Son olarak en düşük ortalama 1,85 ile psikopati boyutunda gözlenmiştir. Dolayısıyla psikopati boyutunun düşük düzeyde bir ortalamaya sahip olduğu söylenebilir.

Karanlık Üçlü Ölçeği'nde yer alan ifadelerle bakıldığında en yüksek ortalama değer 3,99 ile "Başkalarının beni dikkate almasını isteyebilirim" ifadesinde olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre üniversite öğrencilerinin başkaları tarafından dikkate alınma isteğinin yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan en düşük ortalama değere ise 1,72 ile "Davranışlarımın ahlâki olup olmaması beni ilgilendirmez" ifadesinin sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre söz konusu ifadenin ortalama değerinin düşük düzeyde olması üniversite öğrencilerinin ahlâki olmayan davranışlar sergilememe eğiliminde oldukları yönünde bir fikir sunmaktadır.

Son olarak araştırmada toplanan verilerin analiz edilmesinde uygulanacak yöntem karar verebilmek için ifadelerin normal dağılıp dağılmadığını gösteren çarpıklık ve basıklık değerlerinin incelenmesi gerekmektedir. Ölçekte yer alan ifadelerin çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında ise -2 ile +2 arasında değerler aldıkları görülmektedir. Karanlık Üçlü Ölçeği'nin boyutları incelendiğinde birinci boyut olan psikopati boyutunun çarpıklık değeri 1,777 ve basıklık değeri 1,105 olarak, ikinci boyut olan narsisizm boyutunun çarpıklık değeri -0,500 ve basıklık değeri 0,395 olarak, üçüncü ve son boyut olan Makyavelizm boyutunun çarpıklık değeri 0,368 ve basıklık değeri -,415 olarak tespit edilmiştir.

Yapılan analizler incelendiğinde "Karanlık Üçlü Ölçeği" ve boyutları olan psikopati, narsisizm ve Makyavelizm boyutlarında elde edilen verilerin normal dağılım

varsayımını desteklediği anlaşılmaktadır. Normallik varsayımının test edildiği analizlerin sonuçları dikkate alındığında araştırmanın devamında kullanılan Karanlık Üçlü Ölçeği verileri analiz edilirken parametrik test yöntemlerinden yararlanılması uygun olarak görülmektedir.

Tablo 22: Karanlık Üçlü Ölçeği'ne İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Karanlık Üçlü Ölçeği	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Psikopati	1,85	,891	1,177	1,105
İnsanlara karşı küçümseyici davranışlarda bulunabilirim.	1,78	1,019	1,299	1,015
Davranışlarımın ahlaki olup olmaması beni ilgilendirmez.	1,72	1,045	1,604	1,976
İnsanlara karşı kayıtsız veya duyarsız olabilirim.	2,05	1,144	,917	-,088
Narsisizm	3,49	,791	-,500	,395
Başkalarının beni dikkate almasını isteyebilirim.	3,99	,963	-1,238	1,613
Prestij ve statü sahibi olma eğilimindeyim.	3,79	1,012	-,782	,279
Başkalarının bana hayranlık duymasını isteyebilirim.	3,12	1,166	-,289	-,772
Başkalarından bana iltimas göstermesini bekleme eğilimindeyim.	3,04	1,135	-,132	-,673
Makyavelizm	2,53	,942	,368	-,415
Kendi amaçlarıma ulaşabilmek için insanları kullanabilirim.	2,25	1,185	,662	-,542
İstediklerimi elde etmek için insanlara iltifat edebilirim.	3,03	1,242	-,183	-1,041
İstediklerimi elde etmek için insanları manipüle edebilirim.	2,15	1,187	,783	-,469
İstediklerimi elde etmek için hile ve yalana başvurduğum olmuştur.	2,68	1,256	,240	-1,006

3.8.4.2. Girişimcilik Niyeti Ölçeği'ne İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmada kullanılan Girişimcilik Niyeti Ölçeği'ne ilişkin elde edilen tanımlayıcı bulgular Tablo 23'te gösterilmiştir. Ölçekte yer alan davranışa yönelik tutum boyutunun ortalama değeri 3,29 iken algılanan davranışsal kontrol boyutunun ortalama değeri 3,46'dır. Dolayısıyla bu değerler dikkate alındığında davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutlarının orta düzeyde bir ortalamaya sahip olduğu belirtilebilir. Ölçekteki ifadeler değerlendirildiğinde en yüksek ortalama 3,58 ile "Bir iş kurmak için ihtiyaç olan çabayı gösterme konusunda kendime güveniyorum" ifadesinde görülmüştür. Bununla birlikte 3,50 ile "Kendi işime sahip olmak

düşüncesinden büyük haz alıyorum” ifadesinin ardından 3,49 ile “Yeteneklerimin ve becerilerimin bir iş kurmak için yeterli olduğu düşüncesindeyim” ifadesi ve 3,42 ile “Bir iş kurmaya çalıştığımda başarı şansımın yüksek olduğunu düşünüyorum” ifadesi sırasıyla en yüksek ortalamaya sahip ifadelerdir. Söz konusu dört ifade, yüksek düzeyde bir ortalamaya sahipken ölçekte yer alan diğer dört ifadenin de orta düzeyde bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Yapılan analizlerle birlikte verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığını incelemek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Ölçekteki her bir ifadenin çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında değerler aldığı görülmektedir. Bu veriler dikkate alındığında araştırmada kullanılan “Girişimcilik Niyeti Ölçeği” verilerinin normal dağıldığı söylenebilir. Dolayısıyla Girişimcilik Niyeti Ölçeği normal dağılım varsayımını desteklediğinden araştırmanın devamında elde edilen veriler, parametrik testlerle analiz edilecektir.

Tablo 23: Girişimcilik Niyeti Ölçeği'ne İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Girişimcilik Niyeti Ölçeği	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Davranışa Yönelik Tutum	3,29	1,029	-,164	-,591
Kendi işimi kurmayı diğer kariyer fırsatlarından daha fazla arzu etmekteyim.	3,39	1,202	-,196	-,931
Geleceğe yönelik öncelikli amacım, kendi işimi kurmaktır.	3,11	1,192	,039	-,876
Kendi işime sahip olmak düşüncesinden büyük haz alıyorum.	3,50	1,204	-,444	-,769
Kendi işimi kurmayı diğer kariyer fırsatlarından daha fazla arzu etmekteyim.	3,17	1,163	-,089	-,818
Algılanan Davranışsal Kontrol	3,46	,907	-,448	-,026
Bir iş kurmak için ihtiyaç olan çabayı gösterme konusunda kendime güveniyorum.	3,58	1,080	-,620	-,217
Yeteneklerimin ve becerilerimin bir iş kurmak için yeterli olduğu düşüncesindeyim.	3,49	1,082	-,444	-,445
Bir iş kurmaya çalıştığımda başarı şansımın yüksek olduğunu düşünüyorum.	3,42	1,059	-,426	-,320
Geçmiş tecrübelerimin bir iş kurmada önemli katkılar sunacağını düşünüyorum.	3,35	1,128	-,314	-,683

3.8.5. Katılımcıların Özelliklerinden Kaynaklanan Farklılıkların Analizi

Bu bölümde farklılık analizlerine yer verilmiştir. Verilerin analiz edilmesinde iki grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t-testi, üç veya daha fazla grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla tek yönlü anova testi uygulanmıştır. Dolayısıyla eğitim görülen fakülte, cinsiyet, anne ve babanın hayatta olup olmaması, daha önce girişimcilik eğitimi alıp almama ve yakın çevrede örnek alınan bir girişimcinin olup olmaması t-testi ile incelenmiştir. Diğer taraftan bölüm, yaş, üniversitede geçirilen süre, kardeş sayısı ve doğum sırası ile birlikte anne ve babanın medeni durumu, eğitim düzeyi ve mesleği anova testi ile analiz edilmiştir.

3.8.5.1. Karanlık Üçlü ve Boyutlarına Yönelik Farklılık Analizleri

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri ve psikopati, narsisizm ve Makyavelizm boyutlarına ilişkin ortalama puanları cinsiyet (Tablo 24), anne ve babanın hayatta olup olmamasına (Tablo 25) göre anlamlı bir farklılığa yol açıp açmadığı t-testi ile analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

Tablo 24: Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Karanlık Üçlü Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	Grup İstatistikleri			Levene Testi		t-testi		
		N	Ort.	Std. Sap.	F	p	t	p	
Karanlık Üçlü	Erkek	406	2,86	,678	4,383	,037	6,471	,000	
	Kadın	638	2,59	,613					
BOYUTLAR	Psikopati	Erkek	406	2,06	1,006	26,955	,000	5,916	,000
		Kadın	638	1,71	,781				
	Narsisizm	Erkek	406	3,44	,862	10,812	,001	-1,475	,141
		Kadın	638	3,51	,741				
	Makyavelizm	Erkek	406	2,87	,942	3,215	,073	9,659	,000
		Kadın	638	2,31	,877				

Cinsiyet değişkenine göre üniversite öğrencilerinin ortalama puanları değerlendirildiğinde $\bar{x}=2,86$ ile Karanlık Üçlü Ölçeği'nde, $\bar{x}=2,06$ ile psikopati boyutunda ve $\bar{x}=2,87$ ile Makyavelizm boyutunda erkeklerin kadınlara göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla erkek öğrencilerin

ortama değerleri kadın öğrencilere göre daha yüksektir. Ancak söz konusu ortalamaların hem erkeklerde hem kadınlarda düşük düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan narsisizm boyutunda ise kadınların erkeklere göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu ve ortalama değerin kadın öğrencilerde $\bar{x}=3,51$ olduğu söylenebilir. Bununla birlikte narsisizm boyutundaki ortalama değerler ise hem erkeklerde hem kadınlarda orta düzeydedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Karanlık Üçlü Ölçeği ($p=0,000$) ve boyutları olan psikopati ($p=0,000$) ve Makyavelizm ($p=0,000$) boyutlarında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı ve bunun tersi olarak narsisizm ($p=0,141$) boyutunda anlamlı bir farklılığın söz konusu olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 25: Anne ve Babanın Hayatta Olup Olmamasına Göre Karanlık Üçlü Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Anneniz hayatta mı?	Grup İstatistikleri			Levene Testi		t-testi		
		N	Ort.	Std. Sap.	F	p	t	p	
Karanlık Üçlü	Evet	1036	2,69	,645	19,378	,000	,364	,463	
	Hayır	8	2,52	1,319					
BOYUTLAR	Psikopati	Evet	1036	1,85	,886	4,828	,028	-,629	,549
		Hayır	8	2,17	1,436				
	Narsisizm	Evet	1036	3,49	,786	5,747	,017	1,405	,202
		Hayır	8	2,91	1,172				
	Makyavelizm	Evet	1036	2,53	,936	12,452	,000	,212	,838
		Hayır	8	2,41	1,653				
Değişkenler	Babanız hayatta mı?	Grup İstatistikleri			Levene Testi		t-testi		
		N	Ort.	Std. Sap.	F	p	t	p	
Karanlık Üçlü	Evet	1003	2,70	,654	2,173	,141	2,380	,017	
	Hayır	41	2,45	,555					
BOYUTLAR	Psikopati	Evet	1003	1,86	,899	5,784	,016	2,660	,011
		Hayır	41	1,59	,636				
	Narsisizm	Evet	1003	3,49	,792	,011	,915	,734	,463
		Hayır	41	3,40	,764				
	Makyavelizm	Evet	1003	2,54	,944	3,019	,083	2,535	,011
		Hayır	41	2,16	,815				

Tablo 25’te üniversite öğrencilerinin anne ve babasının hayatta olup olmamasına göre karanlık üçlü kişilik özelliklerinde ve psikopati, narsisizm ve Makyavelizm boyutlarında anlamlı bir farklılığın ortaya çıkıp çıkmadığı incelenmiştir. Ayrıca elde edilen ortalama değerlere ilişkin veriler görülmektedir. Bu kapsamda üniversite öğrencilerinin annesinin hayatta olup olmasına göre $\bar{x}=2,69$ ile karanlık üçlü kişilik özellikleri değişkeninde ve $\bar{x}=3,49$ ile narsisizm ve $\bar{x}=2,53$ ile Makyavelizm boyutunda annesinin hayatta olduğunu ifade eden öğrencilerin ortalama değerleri annesinin hayatta olmadığını ifaden öğrencilerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan $\bar{x}=2,17$ ile psikopati boyutunda annesinin hayatta olmadığını belirten öğrencilerin ortalama değerleri annesinin hayatta olduğunu belirten öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan analizlere göre öğrencilerin annesinin hayatta olup olmamasına göre karanlık üçlü kişilik özelliklerinde ($p=0,463$) ve psikopati ($p=0,549$), narsisizm ($p=0,202$) ve Makyavelizm ($p=0,838$) boyutlarında anlamlı bir farklılık söz konusu değildir.

Öğrencilerin babasının hayatta olup olmamasına göre karanlık üçlü kişilik özelliklerinde ve psikopati, narsisizm ve Makyavelizm boyutlarında babasının hayatta olduğunu ifade eden öğrencilerin ortalama değerleri babasının hayatta olmadığını ifade eden öğrencilere göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Babasının hayatta olduğunu ifade eden öğrencilerin değişkenlere göre ortalama değerleri sırasıyla $\bar{x}=2,70$; 1,86; 3,49 ve 2,54’tür. Son olarak farklılık analizi sonuçları değerlendirildiğinde öğrencilerin babasının hayatta olup olmamasına göre karanlık üçlü kişilik özelliklerinde ($p=0,017$) ve psikopati ($p=0,011$) ve Makyavelizm boyutunda ($p=0,011$) anlamlı bir farklılığın bulunduğu sonucuna varılmıştır. Buna karşılık narsisizm boyutunda ($p=0,463$) öğrencilerin babasının hayatta olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

3.8.5.2. Girişimcilik Niyeti ve Boyutlarına Yönelik Farklılık Analizleri

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyeti değişkenine ve girişimcilik niyetinin boyutları olan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutlarına ait ortalama puanları üniversite öğrencilerinin eğitim gördükleri fakülte (Tablo 26), cinsiyet (Tablo 27), daha önce herhangi bir girişimcilik eğitimi (ders, kurs, seminer vb.) alıp almama (Tablo 28) ve yakın çevrelerinde örnek aldıkları bir girişimcinin olup olmaması (Tablo 29) değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı t-testi ile incelenmiştir. Bunlara ek olarak araştırmada üniversite

öğrencilerinin yaşı (Tablo 30) ve üniversitede geçirdikleri süre (Tablo 31) değişkenleri ise Anova testi uygulanarak ele alınmıştır. Elde edilen bulgular sunularak değerlendirilmiştir.

Tablo 26: Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Fakülteye Göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Fakülte	Grup İstatistikleri			Levene Testi		t-testi		
		N	Ort.	Std. Sap.	F	p	t	p	
Girişimcilik Niyeti	İİBF	527	3,54	,855	,016	,900	6,132	,000	
	Eğitim Fakültesi	517	3,21	,865					
BOYUTLAR	Davranışa Yönelik Tutum	İİBF	527	3,49	1,007	,037	,848	6,379	,000
		Eğitim Fakültesi	517	3,09	1,012				
	Algılanan Davranışsal Kontrol	İİBF	527	3,59	,887	,601	,438	4,569	,000
		Eğitim Fakültesi	517	3,33	,910				

İİBF öğrencilerinin girişimcilik niyetlerindeki ve davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutlarındaki ortalamaları sırasıyla \bar{x} =3,54; 3,49; 3,59'dur. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin girişimcilik niyetlerindeki ve davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutlarındaki ortalamaları ise sırasıyla \bar{x} =3,21; 3,09; 3,33'dür. Bu yönüyle İİBF öğrencilerinin ortalamaları Eğitim Fakültesi öğrencilerinden yüksektir. Ancak birbirine yakındır. Bu durum araştırmanın beklenen sonuçlarından farklılık göstererek dikkat çekmektedir. Fakülte değişkenine göre girişimcilik niyeti (p=0,000) ve davranışa yönelik tutum (p=0,000) ve algılanan davranışsal kontrol (p=0,000) boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 27: Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	Grup İstatistikleri			Levene Testi		t-testi		
		N	Ort.	Std. Sap.	F	p	t	p	
Girişimcilik Niyeti	Erkek	406	3,51	,887	2,565	,110	3,850	,000	
	Kadın	638	3,29	,857					
BOYUTLAR	Davranışa Yönelik Tutum	Erkek	406	3,47	1,035	,771	,380	4,398	,000
		Kadın	638	3,18	1,010				
	Algılanan Davranışsal Kontrol	Erkek	406	3,55	,919	,924	,337	2,439	,015
		Kadın	638	3,41	,896				

Cinsiyet değişkeni açısından araştırmada elde edilen veriler incelendiğinde erkek öğrencilerin $\bar{x}=3,51$ ile Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nde, $\bar{x}=3,47$ ile davranışa yönelik tutum boyutunda ve $\bar{x}=3,55$ ile algılanan davranışsal kontrol boyutunda kadın öğrencilere göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca cinsiyet değişkeninin anlamlı bir farklılığa yol açıp açmadığına bakıldığında Girişimcilik Niyeti Ölçeği'nde ($p=0,000$) ve boyutları olan davranışa yönelik tutum ($p=0,000$) ve algılanan davranışsal kontrol ($p=0,015$) boyutunda anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir.

Tablo 28: Girişimcilik Eğitimi Değişkenine Göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Girişimcilik eğitimi aldınız mı?	Grup İstatistikleri			Levene Testi		t-testi	
		N	Ort.	Std. Sap.	F	p	t	p
Girişimcilik Niyeti	Evet	207	3,62	,843	,241	,624	4,503	,000
	Hayır	837	3,32	,872				
BOYUTLAR	Davranışa	207	3,51	1,024	,158	,691	3,473	,001
	Yönelik Tutum							
	Algılanan	207	3,73	,869				
	Davranışsal Kontrol							

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin daha önce herhangi bir girişimcilik eğitimi (ders, kurs, seminer vb.) alıp almadıklarını belirlemek amacıyla ifadeler yöneltmiştir. Tablo 28'de üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğitimine sahip olup olmadıklarına göre girişimcilik niyeti değişkeninde ve girişimcilik niyetinin boyutları olan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutlarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir.

Ölçekte yer alan ifadelerin ortalama değerlerine bakıldığında ise herhangi bir girişimcilik eğitimi alan üniversite öğrencilerinin ortalama değerleri girişimcilik niyeti değişkeninde $\bar{x}=3,62$ ile, davranışa yönelik tutum boyutunda $\bar{x}=3,51$ ile ve algılanan davranışsal kontrol boyutunda $\bar{x}=3,73$ ile herhangi bir girişimcilik eğitimi almayan

üniversite öğrencilerinden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Son olarak t-testi sonuçları değerlendirildiğinde öğrencilerin girişimcilik dersi alıp almamasına göre girişimcilik niyetleri ($p=0,000$) ve davranışa yönelik tutumları ($p=0,001$) ve algılanan davranışsal kontrolleri ($p=0,000$) anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Tablo 29: Örnek Girişimci Değişkenine Göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Örnek aldığımız bir girişimci var mı?	Grup İstatistikleri			Levene Testi		t-testi		
		N	Ort.	Std. Sap.	F	p	t	p	
Girişimcilik Niyeti	Evet	429	3,68	,833	,002	,967	9,743	,000	
	Hayır	615	3,17	,841					
BOYUTLAR	Davranışa Yönelik Tutum	Evet	429	3,63	,980	,003	,953	9,229	,000
		Hayır	615	3,06	,996				
	Algılanan Davranışsal Kontrol	Evet	429	3,73	,871	,349	,555	8,180	,000
		Hayır	615	3,28	,886				

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yakın çevresinde örnek aldığı bir girişimcinin olup olmadığını belirlemek amacıyla ifade yöneltilmiştir. Üniversite öğrencilerinden elde edilen bilgiler Tablo 29’da sunulmuştur. Buna göre üniversite öğrencilerinin ortalama değerleri ele alındığında yakın çevresinde örnek aldığı bir girişimcinin olduğunu ifade eden öğrencilerin ortalama değerleri, yakın çevresinde örnek aldığı bir girişimcinin olmadığını ifade eden öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir

Tablo 29’deki bulgular incelendiğinde söz konusu ortalama değerler sırasıyla $\bar{x}=3,68$; 3,63 ve 3,73 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin yakın çevresinde örnek aldıkları bir girişimcinin olup olmamasına göre girişimcilik niyetlerinde ($p=0,000$) ve davranışa yönelik tutumlarında ($p=0,000$) ve algılanan davranışsal kontrollerinde ($p=0,000$) anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır.

Tablo 30: Öğrencilerin Yaşına Göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik Anova Testi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	Grup İstatistikleri			Anova testi			
		N	Ort.	Std. Sap.	Kareler Top.	Kareler Ort.	F	P
Girişimcilik Niyeti	18	90	3,17	,772	19,655	3,276	4,363	,000
	19	174	3,35	,839				
	20	202	3,19	,876				
	21	223	3,42	,881				
	22	156	3,49	,836	778,512	,751		
	23	100	3,50	,983				
	+24	99	3,60	,864				
Davranışa Yönelik Tutum	18	90	3,08	,915	21,833	3,639	3,488	,002
	19	174	3,26	1,018				
	20	202	3,09	1,036				
	21	223	3,33	1,043				
	22	156	3,42	,975	1081,812	1,043		
	23	100	3,46	1,109				
	+24	99	3,49	1,018				
Algılanan Davranışsal Kontrol	18	90	3,25	,834	18,147	3,024	3,735	,001
	19	174	3,45	,882				
	20	202	3,29	,911				
	21	223	3,51	,913				
	22	156	3,56	,840	839,690	,810		
	23	100	3,54	1,043				
	+24	99	3,70	,871				

Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde en yüksek ortalama 24 ve üzeri yaşa sahip olan öğrencilere aittir. Girişimcilik Niyeti Ölçeği boyutları olan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutunda ortalama değerler sırasıyla $\bar{x}=3,60$; 3,49; 3,70'tir. Tablodaki verilere bakıldığında öğrencilerin yaşlarına göre girişimcilik niyeti ($p=0,000$) ve boyutları olan davranışa yönelik tutum ($p=0,002$) ve algılanan davranışsal kontrol ($p=0,001$) boyutlarında anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 31: Öğrencilerin Üniversitede Geçirdikleri Süreye Göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve Boyutlarına Yönelik Anova Testi Sonuçları

Değişkenler	Süre	Grup İstatistikleri			Anova testi				
		N	Ort.	Std. Sap.	Kareler Top.	Kareler Ort.	F	P	
Girişimcilik Niyeti	1	261	3,27	,852	Gruplar Arası	25,680	6,420	8,635	,000
	2	187	3,43	,825					
	3	233	3,20	,882					
	4	236	3,47	,882					
	+5	127	3,69	,863					
Davranışa Yönelik Tutum	1	261	3,20	1,028	Gruplar Arası	31,107	7,777	7,533	,000
	2	187	3,33	,982					
	3	233	3,07	1,026					
	4	236	3,39	1,021					
	+5	127	3,64	1,013					
Algılanan Davranışsal Kontrol	1	261	3,33	,890	Gruplar Arası	21,594	5,399	6,708	,000
	2	187	3,53	,848					
	3	233	3,32	,938					
	4	236	3,55	,906					
	+5	127	3,74	,891					

Öğrencilerin üniversitede geçirdikleri süreye göre Girişimcilik Niyeti Ölçeği ve boyutları olan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutlarına bakıldığında en yüksek ortalama değer 5 yıl ve üzeri süredir üniversitede eğitim gören öğrencilere ait olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre 5 yıl ve üzeri süredir üniversitede eğitim gören öğrencilerin ortalama değerleri sırasıyla $\bar{x}=3,69$; 3,64 ve 3,74 olarak ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan anlamlı bir farklılık olup olmadığına karar verebilmek için p değerleri incelendiğinde öğrencilerin üniversitede geçirdikleri süreye göre girişimcilik niyeti (p=0,000) ve boyutları olan davranışa yönelik tutum (p=0,000) ve algılanan davranışsal kontrol (p=0,000) boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmektedir.

3.8.6. Hipotez Testleri

Araştırmanın bu bölümünde oluşturulan hipotezleri test etmek amacıyla korelasyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizi, iki değişken arasındaki ilişkinin

veya bağımlılığın derecesini belirlemeye yönelik kullanılan bir analizdir. Yapılan analiz sonucunda elde edilen korelasyon katsayısı “r” değeri ile ifade edilir ve -1 ile +1 arasında değerler alır (Çelik, 2010: 37). Katsayının +1 olması ($r>0$) iki değişken arasında mükemmel bir doğrusal ilişkinin (x değeri bir birim artarken, y değeri de bir birim artmaktadır) olduğunu göstermektedir. Katsayının -1 olması ($r<0$) ise değişkenler arasında mükemmel bir ilişkinin olduğu fakat ilişkinin yönünün ters olduğu (x değeri bir birim artarken, y değeri de bir birim azalmaktadır) anlamına gelmektedir. Diğer taraftan korelasyon katsayısının sıfır olması halinde ise ele alınan değişkenler arasında herhangi bir açık/görülebilir bir ilişkinin söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır (Çoşkun, 2017: 236). Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde değişkenlerin her ikisi de normal dağılıma sahip olduğundan dolayı karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti arasındaki korelasyonların hesaplanmasında parametrik bir yöntem olan Pearson Korelasyon katsayısı dikkate alınmıştır (Çetin, 2018: 29). Elde edilen sonuçlar değerlendirilirken korelasyon katsayısı ile ilgili olarak aşağıdaki tanımlamalar kullanılmaktadır (Kömürcü, 2018: 301):

0-0,25 arasındaki değerler için çok zayıf derecede bir ilişki

0,26-0,49 arasındaki değerler için zayıf derecede bir ilişki

0,50-0,69 arasındaki değerler için orta derecede bir ilişki

0,70-0,89 arasındaki değerler için yüksek derecede bir ilişki

0,90-1 arasındaki değerler için çok yüksek derecede bir ilişki söz konusudur.

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışmada araştırmanın ana değişkenlerinden biri olan karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti (H_1) ve boyutları olan davranışa yönelik tutum (H_2) ve algılanan davranışsal kontrol (H_3) boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bununla birlikte araştırmanın diğer ana değişkeni olan girişimcilik niyeti ile karanlık üçlü kişilik özelliklerinin boyutları olan psikopati (H_4), narsisizm (H_5) ve Makyavelizm (H_6) boyutları arasındaki ilişki test edilerek değerlendirilmiştir. Ayrıca karanlık üçlü kişilik özelliklerinin boyutları ile girişimcilik niyetinin boyutları arasındaki ilişki ele alınmıştır. Bu kapsamda psikopati boyutu ile davranışa yönelik tutum (H_7) ve algılanan davranışsal kontrol boyutu (H_8), narsisizm boyutu ile davranışa yönelik tutum (H_9) ve algılanan davranışsal kontrol boyutu (H_{10}) ve son olarak Makyavelizm boyutu ile davranışa yönelik tutum (H_{11}) ve

algılanan davranışsal kontrol boyutu (H_{12}) arasındaki ilişki incelenmiştir. Tablo 32’de elde edilen bulgulara yer verilerek değişkenler arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Tablo 32: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi ve Bulguları

Değişkenler		Karanlık Üçlü	Boyutlar			Girişimcilik Niyeti	Boyutlar	
			Psikopati	Narsisizm	Makyavelizm		Davranışa Yönelik Tutum	Algılanan Davranışsal Kontrol
Karanlık Üçlü	r	1						
	p							
Boyutlar	Psikopati	r	,706**	1				
		p	,000					
	Narsisizm	r	,663**	,166**	1			
	p	,000	,000					
Makyavelizm	r	,845**	,494**	,305**	1			
	p	,000	,000	,000				
Girişimcilik Niyeti	r	,220**	,037	,269**	,167**	1		
	p	,000	,231	,000	,000			
Boyutlar	Davranışa Yönelik Tutum	r	,216**	,068*	,238**	,163**	,916**	1
		p	,000	,027	,000	,000	,000	
Algılanan Davranışsal Kontrol	r	,180**	-,006	,249**	,136**	,890**	,633**	1
	p	,000	,851	,000	,000	,000	,000	
N=1044			*İlişki 0,05 derecesinde anlamlıdır.					
			**İlişki 0,01 derecesinde anlamlıdır.					

Tablo 32’de görüldüğü üzere araştırma amacı kapsamında değişkenler arasındaki ilişkiyi ve ilişkinin yönünü tespit etmek amacıyla oluşturulan hipotezler korelasyon analizinden yararlanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağıldığı göz önüne alınarak Pearson korelasyon katsayısına bakılmıştır. Elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Araştırmanın ana konusunu oluşturan karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı olmakla birlikte pozitif yöndedir ($r=0,220$; $p=000$). Dolayısıyla H_1 hipotezi ret edilemez.

2. Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyetinin boyutu olan davranışa yönelik tutum boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı olmakla birlikte pozitif bir ilişkinin olduğu görülmüştür ($r=0,216$; $p=000$). Buna göre H_2 hipotezi ret edilemez.
3. Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyetinin bir diğer boyutu olan algılanan davranışsal kontrol boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı olmakla birlikte pozitif bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır ($r=0,180$; $p=000$). Bu sonuçlara göre H_3 hipotezi ret edilemez.
4. Girişimcilik niyeti ile karanlık üçlü kişilik özelliklerinin boyutlarından olan psikopati boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r=037$; $p=0,231$). Buna göre H_4 hipotezi ret edilir.
5. Girişimcilik niyeti ile karanlık üçlü kişilik özelliklerinin boyutlarından olan narsisizm boyutu arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı olmakla birlikte pozitif yöndedir ($r=0,269$; $p=000$). Dolayısıyla H_5 hipotezi ret edilemez.
6. Girişimcilik niyeti ile karanlık üçlü kişilik özelliklerinin boyutlarından olan Makyavelizm boyutu arasındaki ilişkinin pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($r=0,167$; $p=000$). Elde edilen verilere göre H_6 hipotezi ret edilemez.
7. Psikopati boyutu ile girişimcilik niyetinin boyutlarından olan davranışa yönelik tutum boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=068$; $p=027$). Buna göre H_7 hipotezi ret edilemez.
8. Psikopati boyutu ile girişimcilik niyetinin boyutlarından olan algılanan davranışsal kontrol boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($r=-006$; $p=0,851$). Dolayısıyla H_8 hipotezi ret edilir.
9. Narsisizm boyutu ile girişimcilik niyetinin boyutlarından olan davranışa yönelik tutum boyutu arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0,238$; $p=000$). Bu bakımdan H_9 hipotezi ret edilemez.
10. Narsisizm boyutu ile girişimcilik niyetinin boyutlarından olan algılanan davranışsal kontrol boyutu arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,249$; $p=000$). Buna göre H_{10} hipotezi ret edilemez.

11. Makyavelizm boyutu ile girişimcilik niyetinin boyutlarından olan davranışa yönelik tutum boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır ($r=0,163$; $p=000$). Bu sonuçlara göre H_{11} hipotezi ret edilemez.
12. Son olarak Makyavelizm boyutu ile girişimcilik niyetinin boyutlarından olan algılanan davranışsal kontrol boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,136$; $p=000$). Dolayısıyla H_{12} hipotezi ret edilemez.

Yapılan açıklamalar incelendiğinde değişkenler arasındaki ilişkiler görülmektedir. Bu kapsamda üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyetleri arasında pozitif yönde karşılıklı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte karanlık üçlü kişilik özellikleri ile davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutlarında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Diğer değişken olan girişimcilik niyeti ile narsisizm ve Makyavelizm boyutlarında pozitif yönde bir ilişki ortaya çıkarken, psikopati boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çalışmada karanlık üçlü kişilik özelliklerinin boyutları ile girişimcilik niyetinin boyutları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Buna göre psikopati ile davranışa yönelik tutum arasında pozitif yönde karşılıklı bir ilişkinin olduğu ancak girişimcilik niyetinin diğer boyutu olan algılanan davranışsal kontrol boyutunda istatistiksel olarak bir ilişki yoktur. Narsisizm değişkeni açısından bakıldığında ise narsisizm ile davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki söz konusudur. Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin boyutu olan Makyavelizm ile davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Bir toplumda üretim yapma ve hizmet sağlama, yenilikleri gerçekleştirme ve değişimi başlatma, yeni girişimlere öncülük etme ve toplumsal refahın artmasına katkıda bulunma gibi önemli rolleri üstlenen bireyler, yaşadıkları toplumun vazgeçilmez bir unsuru olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bakımdan bireylerin belirli durumlar karşısında sergiledikleri davranış ve tutumların altında yatan sebeplere odaklanmak ve anlamaya çalışmak önemli bir yere sahiptir. Ancak her bireyin birbirinden farklı ve benzersiz kişilik özelliklerine sahip olması, durumun anlaşılmasını daha da zorlaştırmaktadır. Ayrıca bireylerin kişiliği ile birlikte girişimcilik niyetleri incelendiğinde ortaya karmaşık bir durum çıkmaktadır. Araştırmada kişiliğin karanlık yönünü ifade eden karanlık üçlü kişilik özellikleri ile potansiyel girişimcilik davranışlarının öncülü olan girişimcilik niyeti kavramları incelenmiştir.

Kişilik ve girişimcilik kavramları literatürde önemli bir çalışma alanına sahip olmakla birlikte tarihsel olarak uzun yıllardır var olan ve üzerinde araştırmalar yapılan kavramlardır. Buna karşılık kişilik ile ilgili çalışmaların tarihsel kökenleri dikkate alındığında karanlık üçlü kişilik özellikleri literatürde oldukça yeni bir kavram olarak ilgi çekmektedir. Diğer taraftan literatürde girişimcilik niyetini incelemek amacıyla önemli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Ancak karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ilgili çalışmaların ülkemizde sınırlı olması ve diğer taraftan girişimcilik niyeti ile ilişkisine yönelik çalışmaların olmaması göz önüne alındığında bu araştırmanın literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Özellikle üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyetleri arasındaki ilişkiyi araştırmak çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda karanlık üçlü kişilik özellikleri ve girişimcilik niyeti ile ilgili literatür taranarak değişkenler arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın ilk bölümünde karanlık üçlü kişilik özellikleri ele alınmıştır. Karanlık üçlüyü ilk kez ele alan Paulhus ve Williams (2002) tarafından yapılan çalışmalarda karanlık üçlü, Makyavelizm, narsisizm ve psikopati olmak üzere üç boyuttan oluşan bir kişilik özelliği olarak incelenmiştir. Kişiliğin karanlık yapısını temsil eden karanlık üçlü kişilik özellikleri genellikle olumsuz davranış ve tutumlarla özdeşleştirilmektedir. Makyavelizm, narsisizm ve psikopati kişilik özellikleri literatürde uzun yıllar boyunca ayrı ayrı incelenen kavramlar olmakla birlikte birbirleriyle birçok yönden ortak özelliklere sahiptir. Ayrıca farklı özellikler de bulunmaktadır. Bu kişilik

özelliklerinin ortak yönleri karanlık üçlü kişilik özelliklerinin temel yapısını temsil etmektedir.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise girişimcilik niyeti incelenmiştir. Öncelikle girişimcilik kavramı ele alındığında, bir ülkenin toplumsal refahı, gelişmişlik düzeyi, yenilik yapma becerisi ve ekonomik kalkınması üzerinde önemli ölçüde etkiye sahip olan bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Bu yönüyle girişimcilik sürecinin daha iyi anlaşılması amacıyla araştırmacılar tarafından birçok çalışma yapılmıştır. Girişimcilik faaliyetlerinin ortaya çıkmasında ve başarısında ise en önemli rolü bireyin girişimcilik niyeti üstlenmektedir. Girişimcilik niyeti ise genel anlamıyla bireyin girişimcilik faaliyetinde bulunma arzusu olarak tanımlanmaktadır. Buna göre girişimcilik niyeti girişimcilik faaliyetlerinin başlatılmasında önemli bir yere sahiptir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde araştırma hakkında bilgi verilerek üniversite öğrencilerinden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Bu yönüyle araştırmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin incelenebilmesi için bir devlet üniversitesinde eğitim gören İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerinde çalışma yapılmıştır.

Üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada anket ile veri toplama yönteminden yararlanılmıştır. Çalışmada kullanılan anket formu hazırlanırken literatürde geçerliliği ve güvenilirliği test edilen ölçekler tercih edilmiştir. Karanlık üçlü kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla literatürdeki birçok çalışmada olduğu gibi Jonason ve Webster (2010) tarafından geliştirilen ve psikopati, narsisizm ve Makyavelizm boyutlarından oluşan “Karanlık Üçlü Ölçeği” kullanılmıştır. Girişimcilik niyetini ölçmek amacıyla Uygun ve Güner (2016) tarafından yapılan çalışmalar sonucunda oluşturulan ve bu çalışmada davranışa yönelik tutum ile algılanan davranışsal kontrol boyutlarının ele alındığı “Girişimcilik Niyeti Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca anket formunda katılımcılar hakkında bilgi elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan ifadeler yer verilmiştir.

Nicel çalışmalarda verilerin analizinde parametrik ve parametrik olmayan analiz yöntemleri kullanılmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin normallik varsayımını sağlaması halinde parametrik testlerden yararlanılmaktadır. Ancak ölçeklerin normallik varsayımını sağlamadığı durumlarda ise parametrik olmayan testlere başvurulmaktadır.

Dolayısıyla verilerin analizinde kullanılacak olan yönteme karar verebilmek için araştırmada kullanılan ölçeklerde yer alan ifadelerin normallik varsayımını destekleyip desteklemediği incelenmiştir. İfadelerin çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerlerine bakıldığında hem “Karanlık Üçlü Ölçeği” hem de “Girişimcilik Niyeti Ölçeği” normallik varsayımını desteklemektedir. Buna sonuçlara göre araştırmada parametrik test yöntemleri kullanılmıştır. Farklılıkların analizinde iki grulu değişkenler t-testi ile incelenirken ikiden fazla grulu değişkenler ise anova testi ile analiz edilmiştir. Son olarak değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson korelasyon katsayısı dikkate alınmıştır.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinden elde edilen verilere göre ortalama değerlere ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin boyutlarına bakıldığında en yüksek ortalama narsisizm boyutunda ortaya çıkmıştır. Narsisizm boyutunun ortalama değerinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinde karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında narsisizmin diğerlerine göre daha baskın bir özellik olduğu söylenebilir. Narsisizm boyutundan sonra en yüksek ortalama düşük düzeyde olmakla birlikte Makyavelizm boyutundadır. Son olarak ise üniversite öğrencilerinde en az baskın olan ve en düşük ortalamaya sahip olan kişilik özelliği psikopatidir. Psikopati boyutunun düşük düzeyde bir ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Bu kapsamda narsisizm kişilik özelliğinin üniversite öğrencilerinde daha baskın olduğu ve diğer taraftan Makyavelizm ve psikopati kişilik özellikleri ise daha az baskın kişilik özellikleri olduğu anlaşılmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyetlerinin düzeyini incelemek amacıyla girişimcilik niyetinin boyutları olan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutlarında ortaya çıkan ortalama değerler incelenmiştir. Buna göre girişimcilik niyetinin boyutları arasında algılanan davranışsal kontrol boyutunun davranışa yönelik tutum boyutuna göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinden elde edilen verilere göre algılanan davranışsal kontrol boyutu yüksek düzeyde bir ortalama gösterirken davranışa yönelik tutum boyutu orta düzeyde bir ortalama göstermektedir.

Araştırmada farklılıkları analiz etmek amacıyla cinsiyet, anne ve babanın hayatta olup olması, öğrencilerin eğitim gördükleri fakülte, girişimcilik eğitimi alıp almama,

örnek alınan bir girişimcinin olup olmaması, yaş ve öğrencilerin üniversitede geçirdikleri süre değişkenleri analize tabi tutulmuştur.

Öncelikle karanlık kişilik özellikleri ve boyutları açısından farklılıklar incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre cinsiyete göre karanlık üçlü kişilik özelliklerinde farklılığın bulunduğu ve farklılık dikkate alındığında erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Karanlık üçlünün boyutlarına bakıldığında cinsiyete göre psikopati ve Makyavelizm boyutlarında anlamlı bir farklılık söz konusudur. Karanlık üçlüde olduğu gibi psikopati ve Makyavelizm boyutlarında da erkek öğrencilerin ortalama değerleri kız öğrencilerin ortalama değerlerinden yüksektir. Diğer taraftan narsisizm boyutunda ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Literatürde yapılan çalışmalarda ise benzer sonuçlar görülmektedir. Jonason vd. (2012) tarafından yapılan çalışmada karanlık üçlü ve boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ortalama değerler açısından erkekler kadınlardan daha yüksek bir ortalamaya sahiptir.

Karanlık üçlü kişilik özellikleri ve boyutlarında öğrencilerin anne ve babasının hayatta olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı çalışmada test edilmiştir. Yapılan analizlerde öğrencilerin annesinin hayatta olup olmamasına göre karanlık üçlü kişilik özellikleri ile boyutları olan psikopati, narsisizm ve Makyavelizm boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğrencilerin babasının hayatta olup olmaması ise karanlık üçlü kişilik özellikleri, psikopati ve Makyavelizm değişkenlerinde anlamlı bir farklılığa yol açmaktadır. Farklılığın tespit edildiği boyutlarda babası hayatta olan öğrencilerin ortalama değerleri babası hayatta olmayan öğrencilerden daha yüksektir. Bu bilgilere ek olarak babası hayatta olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğa sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla dağılımın homojen bir yapıya sahip olmaması sonuçlar üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan söz konusu ortalamalar arasındaki farkın ayırt edici düzeyde olmadığı ve birbirlerine yakın oldukları söylenebilir.

Araştırmada katılımcılara yöneltilen ifadeler arasında olan öğrencilerin eğitim gördükleri fakülte ve bölüm, yaş, üniversitede geçirilen süre, öğrencinin kendisi dâhil kardeş sayısı, doğum sırasına göre ailenin kaçınıcı çocuğu, anne ve babanın medeni durumu, anne ve babanın eğitim düzeyi, anne ve babanın mesleği değişkenlerine göre

karanlık üçlü kişilik özellikleri ve boyutları olan psikopati, narsisizm ve Makyavelizm boyutlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla söz konusu değişkenlerin karanlık üçlü kişilik özellikleri ve boyutlarında anlamlı bir farklılığa yol açmadığı söylenebilir.

Araştırmanın devamında girişimcilik niyeti ve boyutları açısından farklılıklar incelenmiştir. Literatürde yapılan çalışmalarda girişimcilik niyeti, genellikle İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerinde incelenmektedir. Bu çalışmada ise literatürdeki çalışmalar dikkate alınarak İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ele alınmıştır. Buna ek olarak eğitim görülen fakülteye göre öğrencilerin girişimcilik niyetlerinde farklılık olup olmadığı merak edilmiştir. Eğitim Fakültelerinin amaçları arasında toplumun ihtiyaç duyduğu nitelikli öğretmen adaylarını yetiştirmek düşüncesi olduğundan dolayı yaygın görüşe göre Eğitim Fakültesi öğrencilerinin girişimcilik faaliyetlerinde bulunma niyetleri, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinden farklılık göstereceği beklenmektedir. Nitekim benzer düşünceler veri toplama sürecinde katılımcılar tarafından ayrıca sözlü olarak ifade edilmiştir.

Yapılan analizler sonucunda eğitim görülen fakülteye göre öğrencilerin girişimcilik niyetlerinde anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Bununla birlikte yapılan analizler sonucunda eğitim görülen fakülteye göre girişimcilik niyetinin boyutları olan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutlarında da anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Girişimcilik niyeti ve boyutlarında eğitim görülen fakülte değişkenine göre İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin Eğitim Fakültesi öğrencilerinden daha yüksek bir ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin girişimcilik niyeti ve boyutlarında görülen ortalama değerleri yüksek düzeyde olmakla birlikte Eğitim Fakültesi öğrencilerinin ortalama değerleri orta düzeydedir. Nitekim elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin Eğitim Fakültesi öğrencilerine göre daha yüksek bir düzeyde girişimcilik niyetine sahip olmaları araştırmanın beklenen sonuçları arasındadır. Ayrıca bu sonuçlar literatürdeki çalışmalar tarafından desteklenmektedir. Acet vd. (2014) tarafından İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğrencileri ile birlikte Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada katılımcıların eğitim gördükleri fakülteye göre girişimcilik puanlarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Araştırmada öğrencilerin cinsiyetine göre girişimcilik niyeti ve boyutlarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı test edilmiştir. Buna göre öğrencilerin girişimcilik niyetlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyete göre girişimcilik niyetinde erkek öğrencilerin ortalama değeri yüksek düzeydeyken kadın öğrencilerin ortalama değeri orta düzeydedir. Dolayısıyla erkek öğrencilerin girişimcilik niyetleri kadın öğrencilerden daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca boyutlar açısından cinsiyete göre hem davranışa yönelik tutum boyutunda hem de algılanan davranışsal kontrol boyutunda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Söz konusu boyutların ortalama değerleri incelendiğinde her iki boyut açısından erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Kalkan (2011) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada cinsiyete göre girişimcilik niyetinde farklılık olduğu gözlenmiştir. Ayrıca elde edilen sonuçlara bakıldığında erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha fazla girişimcilik niyetine sahip oldukları belirtilmiştir. Buna ek olarak Rasli vd. (2013) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada cinsiyete göre öğrencilerin girişimcilik niyetinde farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Ortalama değerler incelendiğinde erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Dolayısıyla yapılan çalışmalar dikkate alındığında bu çalışmanın sonuçları önceki çalışmalar tarafından desteklenmektedir.

Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğitimi (ders, kurs, seminer vb.) alıp almadıklarına göre girişimcilik niyeti ve boyutları üzerinde farklılık analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre girişimcilik eğitimi değişkenine göre öğrencilerin girişimcilik niyetinde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bununla birlikte davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutlarında da girişimcilik eğitimi değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin ortalama değerleri girişimcilik eğitimi almayan öğrencilerden daha yüksektir. Dolayısıyla girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin daha fazla girişimcilik niyetine sahip oldukları söylenebilir. Nitekim bu sonuçlar araştırmanın beklenen sonuçları arasındadır. Literatürde ise farklı sonuçların söz konusu olduğu görülmekle birlikte çalışmaların çoğunluğunda ortaya çıkan sonuçlar girişimcilik eğitime göre girişimcilik niyetinin farklılaştığı yönündedir. Kerse vd. (2017) tarafından mezuniyet aşamasında olan ön lisans öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyetini etkilediği belirtilmiştir. Buna

karşılık Marangoz ve Aydın (2018) tarafından yapılan çalışmada ise girişimcilik eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yakın çevresinde örnek aldıkları bir girişimcinin olup olmaması durumuna göre girişimcilik niyeti ve boyutları farklılık analizi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında girişimcilik niyeti değişkeninde üniversite öğrencilerinin yakın çevrelerinde örnek aldıkları bir girişimcinin olup olmaması durumu anlamlı bir farklılığa yol açmaktadır. Buna ek olarak girişimcilik niyetinin boyutları olan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutları açısından üniversite öğrencilerinin yakın çevresinde örnek aldıkları bir girişimcinin olup olmaması anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Ortalama değerler incelendiğinde yakın çevresinde örnek aldığı bir girişimcinin olduğunu ifade eden öğrencilerin ortalama değeri yüksek düzeydedir. Diğer taraftan yakın çevresinde örnek aldığı bir girişimcinin olmadığını ifade eden öğrencilerin ortalama değeri ise orta düzeydedir. Görüldüğü üzere yakın çevresinde örnek aldığı bir girişimcinin olduğunu ifade eden öğrencilerin girişimcilik niyetleri, davranışa yönelik tutumları ve algılanan davranışsal kontrolleri yakın çevresinde örnek aldığı bir girişimcinin olmadığını ifade eden öğrencilerden daha fazladır. Benzer sonuçlar Durak (2018) tarafından üniversite öğrencilerinin ailelerinde ya da yakın akrabalarında girişimci rol modelin olup olmamasına göre öğrencilerin girişimcilik niyetlerindeki farklılığın incelendiği çalışmada görülmektedir. Buna göre öğrencilerin ailelerinde ya da yakın akrabalarında girişimci rol modelinin olup olmaması girişimcilik niyeti üzerinde farklılığa yol açmaktadır. Ayrıca ailelerinde ya da yakın akrabalarında girişimci rol model bulunan öğrencilerin ortalama değerleri diğer öğrencilere göre yüksek düzeydedir. Dolayısıyla yapılan çalışmalarda elde sonuçlar bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşlarına göre girişimcilik niyeti ve boyutlarında farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Buna göre üniversite öğrencilerinin yaşlarına göre girişimcilik niyeti ve boyutları olan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ortalama değerlere ilişkin veriler incelendiğinde 18 yaşında olan öğrenciler en düşük ortalamaya sahipken, 24 yaşında ve üzeri yaşlarda olan öğrenciler en yüksek ortalamaya sahiptir. Genel itibariyle ortalama değerlere bakıldığında ise öğrencilerin yaşları yükseldikçe girişimcilik niyetlerinde, davranışa yönelik tutumlarında ve algılanan davranışsal kontrollerinde artış olduğu söylenebilir. Ancak literatürde yapılan çalışmalarda farklı

sonuçlar söz konusudur. Şahin ve Yılmaz (2020) tarafından yapılan çalışma ile birlikte Acar ve Uslu tarafından yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar yaşa göre öğrencilerin girişimcilik niyetlerinde anlamlı bir farklılığın bulunmadığını göstermektedir. Diğer taraftan Erçelik ve Mengeş (2019) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada yaşa göre öğrencilerin girişimcilik niyetlerinde farklılık olduğu görülmüştür.

Farklılıkların incelenmesinde öğrencilerin üniversitede geçirdikleri süreye göre girişimcilik niyeti ve boyutları analiz edilmiştir. Buna göre öğrencilerin üniversitede geçirdikleri süreye göre girişimcilik niyetlerinde, davranışa yönelik tutumlarında ve algılanan davranışsal kontrollerinde farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Girişimcilik niyeti ve boyutlarında öğrencilerin ortalama değerleri incelendiğinde üniversite 2. yılını geçiren öğrencilerin ortalamaları, üniversitede ilk yılını geçiren öğrencilerden yüksektir. Diğer taraftan üniversitede 3. yılını geçiren öğrencilerin ortalamaları düşmekle birlikte en düşük ortalamanın görüldüğü yıl olduğu dikkat çekmektedir. Sonraki yıllarda ortalama değerler artış göstermekle birlikte en yüksek ortalama 5 ve üzeri yıldan beri üniversite olan öğrencilerde ortaya çıkmıştır. Araştırmada üniversite öğrencilerinin geçirdikleri süre arttıkça girişimcilik niyetlerinin artması beklenmiştir. Ancak araştırmanın sonuçları farklılık göstermiştir. Bu bilgiler ışığında ortalamanın 2. yıla kadar artmasına karşılık 3. yılda en düşük düzeye inmesiyle birlikte sonraki yıllarda tekrar artması ayrıca incelenmesi ve üzerinde önemle durulması gereken bir noktadır.

Son olarak araştırma hipotezlerinin sınanması için korelasyon analizi uygulanmıştır. Araştırmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ile girişimcilik niyeti ve boyutları olan davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özelliklerinin düzeyi arttıkça girişimcilik niyetleri de aynı şekilde artmaktadır.

Araştırmanın devamında girişimcilik niyeti ile karanlık üçlü kişilik özelliklerinin boyutları olan psikopati, narsisizm ve Makyavelizm boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre girişimcilik niyeti ile narsisizm ve Makyavelizm arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki söz konusudur. Ancak girişimcilik niyeti ile psikopati arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin narsisizm ve Makyavelizm kişilik özelliklerine sahip olma düzeyi arttıkça girişimcilik niyetleri de artmaktadır.

Araştırmada karanlık üçlü kişilik özelliklerinin boyutları ile girişimcilik niyetinin boyutları arasındaki ilişkiye yönelik analizler yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre psikopati ile davranışa yönelik tutum arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki görülürken, psikopati ile algılanan davranışsal kontrol arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur. Narsisizm ile davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Makyavelizm ile davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Dolayısıyla boyutlar açısından da görüldüğu üzere öğrencilerin karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip olma düzeyleri arttıkça girişimcilik niyetleri artmaktadır. Ancak psikopati boyutu ile algılanan davranışsal kontrol boyutu arasında böyle bir ilişki söz konusu değildir.

Bu çalışma kısıtlı bir zamanda ve bir devlet üniversitesinde eğitim gören İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğrencilerini kapsamaktadır. Dolayısıyla sonraki çalışmalarda örneklemin genişletilerek araştırma bulgularının daha genellenebilir sonuçlara ulaşması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Abosedo, S. C. and Akintola, O. A. (2019). "Self Esteem and Achievement Striving on Entrepreneurial Aspiration among the Nigerian Youths: Implications for Entrepreneurship Education", *KIU Journal of Social Sciences*, 5 (1), 19-27.
- Acar, S. ve Uslu, D. (2018). "Duygusal Zekâ İle Girişimcilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5 (4), 16-32.
- Acet, M., Yücel, A. S., Kalkavan, A. ve Yılmaz, N. (2014). "A Field Study Aiming to Determine Entrepreneurial Profiles of University Students (Examples of Dumlupınar University – İnönü University)", *Advances in Environmental Biology*, 8 (12), 178-188.
- Acs, Z. J., Audretsch, D. B., Lehmann, E. E. and Licht, G. (2016). "National Systems of Entrepreneurship", *Small Business Economics*, 46 (4), 527-535.
- Acs, Z. J., Desai, S. and Hessels, J. (2008). "Entrepreneurship, Economic Development and Institutions", *Small Business Economics*, 31 (3), 219-234.
- Adaryani, R. L., Akban, M. R., Adel, F., & Amiri, A. (2014). "Examine the Effects of Students' Social Capital Components on Entrepreneurship Intention (Evidences from: University College of Agriculture and Natural Resources, University of Tehran)", *International Journal of Agricultural Management and Development (IJAMAD)*", 4 (2), 147-155.
- Adekiya, A. A. and Ibrahim, F. (2016). "Entrepreneurship Intention among Students. The Antecedent Role of Culture and Entrepreneurship Training and Development", *The International Journal of Management Education*, 14 (2), 116-132.
- Ajani Akeem, O. and Adekanmbi, O. (2016). "Relationship between Entrepreneurial Characteristics and Performance of Small and Medium Scale Enterprise (A Study of SMEs in Yaba LCDA)", *International Journal of Business and Social Science*, 7 (9), 137-146.
- Akar, M. (2019). "*The Effect of Motivation on Dark Triad, Job Satisfaction and Depression, Stress, Anxiety*", (Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akhter, R. and Sumi, F. R. (2014). "Socio-cultural Factors Influencing Entrepreneurial Activities: A Study on Bangladesh", *IOSR Journal of Business and Management*, 16 (9), 1-10.
- Aksel, İ (2010). "*İşletmelerde İnovasyon ve İnovasyonu Destekleyen Örgüt Kültürünün Belirleyicileri ve Bir Araştırma*", (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aksel, İ. ve Bağcı, Z. (2016). "Girişimcilik Eğilimi; Bir Kamu Üniversitesinin İİBF'sinde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinde Bir Araştırma", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5 (7), 2120-2133.
- Alarcon, R. D. and Sarabia, S. (2012). "Debates on the Narcissism Conundrum: Trait, Domain, Dimension, Type, or Disorder?", *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 200 (1), 16-25.

- Alan, H. ve Baykal, U. (2018). "Personality Characteristics of Nurse Managers: The Personal and Professional Factors that Affect Their Performance", *Journal of Psychiatric Nursing*, 9 (2), 119-128.
- Aldrich, H. E. and Cliff, J. E. (2003). "The Pervasive Effects of Family on Entrepreneurship: Toward a Family Embeddedness Perspective", *Journal of Business Venturing*, 18 (5), 573-596.
- Ali, F., Amorim, I. S. and Chamorro-Premuzic, T. (2009). "Empathy Deficits and Trait Emotional Intelligence in Psychopathy and Machiavellianism", *Personality and Individual Differences*, 47 (7), 758-762.
- Allik, J. and McCrae, R. R. (2004). "Toward a Geography of Personality Traits: Patterns of Profiles Across 36 Cultures", *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 35 (1), 13-28.
- Alpago, H. ve Alpago, D. O. (2020). "Korona Virüs ve Sosyoekonomik Sonuçlar", *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 99-114.
- Altuntepe, N. (2019). "İslam Ekonomisinde Kadın Girişimciliğinin Yeri ve Önemi: Teorik Bir Yaklaşım", *Sakarya İktisat Dergisi*, 8 (2), 100-130.
- Anderson, C., John, O. P., Keltner, D. and Kring, A. M. (2001). "Who Attains Social Status? Effects of Personality and Physical Attractiveness in Social Groups", *Journal of Personality and Social Psychology*, 81 (1), 116-132.
- Andreassen, C. S., Pallesen, S. and Griffiths, M. D. (2017). "The Relationship between Addictive Use of Social Media, Narcissism, and Self-Esteem: Findings from a Large National Survey", *Addictive Behaviors*, 64, 287-293.
- Ariff, M., Husna, A., Bidin, Z., Sharif, Z. and Ahmad, A. (2010). "Predicting Entrepreneurship Intention among Malay University Accounting Students in Malaysia", *UNITAR E-Journal*, 6 (1), 1-10.
- Armuna, C., Ramos, S., Juan, J., Feijoo, C. and Arenal, A. (2020). "From Stand-Up to Start-Up: Exploring Entrepreneurship Competences and STEM Women's Intention", *International Entrepreneurship and Management Journal*, 16, 69-92.
- Aspromourgos, T. (2014). "Entrepreneurship, Risk and Income Distribution in Adam Smith", *The European Journal of the History of Economic Thought*, 21 (1), 21-40.
- Astrini, N. J., Rakhmawati, T., Sumaedi, S., Bakti, I. G. M. Y., Yarmen, M. and Damayanti, S. (2020). "Innovativeness, Proactiveness, and Risk-Taking: Corporate Entrepreneurship of Indonesian SMEs", *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 722 (1), 1-12.
- Aşkın, A., Nehir, S. ve Vural, S. Ö. (2011). "Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6 (2), 55-72.
- Auld, F. (1952). "Influence of Social Class on Personality Test Responses", *Psychological Bulletin*, 49 (4), 318-332.
- Baert, C., Meuleman, M., Debruyne, M. and Wright, M. (2016). "Portfolio Entrepreneurship and Resource Orchestration", *Strategic Entrepreneurship Journal*, 10 (4), 346-370.

- Bagozzi, R. P., Verbeke, W. J. M. I., Dietvorst, R. C., Belschak, F. D., Van den Berg, W. E. and Rietdijk, W. J. R. (2013). "Theory of Mind and Empathic Explanations of Machiavellianism", *Journal of Management*, 39 (7), 1760-1798.
- Bahreïn, A. B. A., Zakaria, M. N., Ismail, M., Yaacob, M. R., Ghazali, M. S. and Sofian, M. F. (2018). "Factors Affecting Entrepreneurial Intention and Social Entrepreneurship Intention: A Conceptual Model", *International Journal of Accounting*, 3 (8), 60-68.
- Barelds, D. P. H., Dijkstra, P., Groothof, H. A. and Pastoor, C. D. (2017). "The Dark Triad and Three Types of Jealousy: Its' Relations among Heterosexuals and Homosexuals Involved in a Romantic Relationship", *Personality and Individual Differences*, 116, 6-10.
- Barlett, C. P. (2016). "Exploring the Correlations between Emerging Adulthood, Dark Triad Traits and Aggressive Behavior", *Personality and Individual Differences*, 101, 293-298.
- Barry, C. T., Doucette, H., Loflin, D. C., Rivera-Hudson, N. and Herrington, L. L. (2017). "Let Me Take a Selfie: Associations between Self-Photography, Narcissism, and Self-Esteem", *Psychology of Popular Media Culture*, 6 (1), 48-60.
- Baughman, H. M., Dearing, S., Giammarco, E. and Vernon, P. A. (2012). "Relationships Between Bullying Behaviours and the Dark Triad: A Study with Adults", *Personality and Individual Differences*, 52 (5), 571-575.
- Bayramoğlu, E. (2019). "Ölümlülük Manipülasyonunun, Bağlanma Türlerinin ve Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin Risk Alma Davranışına Etkisi", (Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bedell, K., Hunter, S., Angie, A. and Vert, A. (2006). "A Historiometric Examination of Machiavellianism and a New Taxonomy of Leadership", *Journal of Leadership and Organizational Studies*, 12 (4), 50-72.
- Bianchi, R. and Mirkovic, D. (2020). "Is Machiavellianism Associated with Depression? A Cluster-Analytic Study", *Personality and Individual Differences*, 152, 1-5.
- Blickle, G. and Schütte, N. (2017). "Trait Psychopathy, Task Performance, and Counterproductive Work Behavior Directed Toward the Organization", *Personality and Individual Differences*, 109, 225-231.
- Bolino, M. C. and Turnley, W. H. (2003). "More Than One Way to Make an Impression: Exploring Profiles of Impression Management", *Journal of Management*, 29 (2), 141-160.
- Booth, P., Chaperon, S. A., Kennell, J. S. and Morrison, A. M. (2020). "Entrepreneurship in Island Contexts: A Systematic Review of the Tourism and Hospitality Literature", *International Journal of Hospitality Management*, 85, 1-12.
- Bosma, H., Van de Mheen, H. D. and Mackenbach, J. P. (1999). "Social Class in Childhood and General Health in Adulthood: Questionnaire Study of

- Contribution of Psychological Attributes”, *British Medical Journal*, 318 (7175), 18-22.
- Bouchouicha, R. and Vieider, F. M. (2019). “Growth, Entrepreneurship, and Risk-Tolerance: A Risk-Income Paradox”, *Journal of Economic Growth*, 24, 257-282.
- Bozkurt, Ö. (2006). “Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1 (2), 93-111.
- Brewer, G., Hunt, D., James, G. and Abell, L. (2015). “Dark Triad Traits, Infidelity and Romantic Revenge”, *Personality and Individual Differences*, 83, 122-127.
- Brockhaus, R. H. (1975). “I-E Locus of Control Scores as Predictors of Entrepreneurial Intentions”, In *Academy of Management Proceedings*, 1, 433-435.
- Brummelman, E., Thomaes, S., Nelemans, S. A., De Castro, B. O., Overbeek, G. and Bushman, B. J. (2015). “Origins of Narcissism in Children”, *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112 (12), 3659-3662.
- Brummelman, E., Thomaes, S. and Sedikides, C. (2016). “Separating Narcissism from Self-Esteem”, *Current Directions in Psychological Science*, 25 (1), 8-13.
- Brundin, E. and Gustafsson, V. (2013), "Entrepreneurs' Decision Making Under Different Levels of Uncertainty: The Role of Emotions", *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 19 (6), 568-591.
- Bruyat, C. and Julien, P. A. (2001). “Defining the Field of Research in Entrepreneurship”, *Journal of Business Venturing*, 16 (2), 165-180.
- Buffardi, L. E. and Campbell, W. K. (2008). “Narcissism and Social Networking Web Sites”, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34 (10), 1303-1314.
- Butler, J. E., Doktor, R. and Lins, F. A. (2010). “Linking International Entrepreneurship to Uncertainty, Opportunity Discovery, and Cognition”, *Journal of International Entrepreneurship*, 8 (2), 121-134.
- Bylund, P. L. and McCaffrey, M. (2017). “A Theory of Entrepreneurship and Institutional Uncertainty”, *Journal of Business Venturing*, 32 (5), 461-475.
- Calhoon, R. P. (1969). “Niccolo Machiavelli and the Twentieth Century Administrator”, *The Academy of Management Journal*, 12 (2), 205-212.
- Campbell, W. K., Hoffman, B. J., Campbell, S. M. and Marchisio, G. (2011). “Narcissism in Organizational Contexts”, *Human Resource Management Review*, 21, 268-294.
- Candan, H. (2011). “Osmanlı’dan Günümüze Türk Topraklarında Girişimcilik Serüvenine Dair Bir Değerlendirme”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 157-174.
- Carton, R. B., Hofer, C. W. and Meeks, M.D. (1998). “The Entrepreneur and Entrepreneurship: Operational Definitions of Their Role in Society”, *Proceedings of the Annual International Council for Small Business Conference*, 8-10 June, Singapore, (Unpublished Paper).
- Castille, C. M., Buckner, J. E. and Thoroughgood, C. N. (2018). “Prosocial Citizens Without a Moral Compass? Examining the Relationship Between

- Machiavellianism and Unethical Pro-Organizational Behavior”, *Journal of Business Ethics*, 149 (4), 919-930.
- Chowdhury, F., Audretsch, D. B. and Belitski, M. (2019). “Institutions and Entrepreneurship Quality”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 43 (1), 51-81.
- Cohen, A. (2016). “Are They among Us? A Conceptual Framework of the Relationship between the Dark Triad Personality and Counterproductive Work Behaviors (CWBs)”, *Human Resource Management Review*, 26 (1), 69-85.
- Colombelli, A., Krafft, J. and Vivarelli, M. (2016). “To Be Born is not Enough: The Key Role of Innovative Start-Ups”, *Small Business Economics*, 47 (2), 277-291.
- Cooper, S. and Peterson, C. (1980). “Machiavellianism and Spontaneous Cheating in Competition”, *Journal of Research in Personality*, 14 (1), 70-75.
- Copstake, S., Gray, N. S. and Snowden, R. J. (2013). “Emotional Intelligence and Psychopathy: A Comparison of Trait and Ability Measures”, *Emotion*, 13 (4), 691-702.
- Corry, N., Merritt, R. D., Mrug, S. and Pamp, B. (2008). “The Factor Structure of the Narcissistic Personality Inventory”, *Journal of Personality Assessment*, 90 (6), 593-600.
- Costa, P., Terracciano, A. and McCrae, R. R. (2001). “Gender Differences in Personality Traits Across Cultures: Robust and Surprising Findings”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 81 (2), 322-331.
- Crego, C. and Widiger, T. A. (2014). “Psychopathy and the DSM”, *Journal of Personality*, 83 (6), 665-677.
- Cuervo A., Ribeiro D. and Roig S. (2007). “Entrepreneurship: Concepts, Theory and Perspective, Introduction”, Chapter 1, in: A. Cuervo, D. Ribeiro, S. Roig (ed.), *Entrepreneurship*, Springer, 1-20.
- Cuevas, J. G. (1994). “Towards a Taxonomy of Entrepreneurial Theories”, *International Small Business Journal*, 12 (4), 77-88.
- Cunningham, J. B. and Lischeron, J. (1991). “Defining Entrepreneurship”, *Journal of Small Business Management*, 29 (1), 45-61.
- Çakmur, H. (2012). “Araştırmalarda Ölçme-Güvenilirlik-Geçerlilik”, *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11 (3), 339-344.
- Çelik, M. ve Karababa, A. G. (2018). “Girişimcilik Niyetlerinin Demografik Faktörlere Göre İncelenmesi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 13 (1), 57-67.
- Çelik, S. (2010). “İş Ahlakı Uygulamalarının Çalışan Memnuniyeti İle İlişkisi”, *İş Ahlakı Dergisi*, 3 (5), 21-40.
- Çetin, C. N. (2018). “Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerinin Ana Baba Tutumları ve Empati Düzeyleri ile İlişkinin İncelenmesi”, *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1 (1), 21-47.
- Çetin, N. G. ve Beceren, E. (2007). “Lider Kişilik: Gandhi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (5), 110-132.

- Çetin, O. I. ve Kumkale, İ. (2018). “The Role of Organizational Climate and Contextual Performance about the Effects of Personality Traits on the Intention of Organizational Revenge”, Editör: B. C. Tanrıtanır ve S. Özer, *Academic Research in Social, Human And Administrative Sciences-II*, Gece Kitaplığı, Ankara, 221-249.
- Çiçek, B. (2018). “Social Media Entrepreneurship”, *İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (1), 11-17.
- Çivilidağ, A. (2017). “İş Yaşamında Sanal Kaytarmanın Kişilik ve Bazı Demografik Değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi”, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (2), 249-270.
- Çoşkun, R., Altunışık, R. ve Yıldırım, E. (2017). “Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı”, 9. Baskı, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- Danakol, S. H., Estrin, S., Reynolds, P. and Weitzel, U. (2017). “Foreign Direct Investment Via M&A and Domestic Entrepreneurship: Blessing or Curse”, *Small Business Economics*, 48 (3), 599-612.
- Danes, S. M., Lee, J., Stafford, K. and Heck, R. K. Z. (2008). “The Effects of Ethnicity, Families and Culture on Entrepreneurial Experience: An Extension of Sustainable Family Business Theory”, *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 13 (3), 229-268.
- Danes, S. M., Matzek, A. E. and Werbel, J. D. (2010). “Spousal Context During the Venture Creation Process: Advances in Entrepreneurship”, *Firm Emergence and Growth*, 12, 113-161.
- Davis, M. K. (2013). “Entrepreneurship: An Islamic Perspective”, *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 20 (1), 63-69.
- Deluga, R. J. (2001). “American Presidential Machiavellianism: Implications for Charismatic Leadership and Rated Performance”, *The Leadership Quarterly*, 12 (3), 339-363.
- Den Hartog, D. N. and Belschak, F. D. (2012). “Work Engagement and Machiavellianism in the Ethical Leadership Process”, *Journal of Business Ethics*, 107 (1), 35-47.
- DeShong, H. L., Grant, D. M. and Mullins-Sweatt, S. N. (2015). “Comparing Models of Counterproductive Workplace Behaviors: The Five-Factor Model and the Dark Triad”, *Personality and Individual Differences*, 74, 55-60.
- Devcar, M. A. (2019). “Örgütsel Stres İle Beş Faktör Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki: Bir Araştırma”, (Yüksek Lisans Tezi), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Develioğlu, K. ve Tekin, Ö. A. (2013). “Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Yabancılaşma Arasındaki İlişki: Beş Yıldızlı Otel Çalışanları Üzerine Bir Uygulama”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 15-30.
- Diener, E., Oishi, S. and Lucas, R. E. (2003). “Personality, Culture and Subjective Well-Being: Emotional and Cognitive Evaluations of Life”, *Annual Review of Psychology*, 54 (1), 403-425.

- Dinis, A. (2006). "Marketing and Innovation: Useful Tools for Competitiveness in Rural and Peripheral Areas", *European Planning Studies*, 14 (1), 9-22.
- Djurdjevic, E., Rosen, C. C., Conroy, S. A., Rawski, S. L. and Sosna, K. U. (2019). "The Influence of Political Climate on Job Pursuit Intentions and the Moderating Effect of Machiavellianism", *International Journal of Selection and Assessment*, 27 (2), 180-192.
- Do, B. R. and Dadvari, A. (2017). "The Influence of the Dark Triad on the Relationship Between Entrepreneurial Attitude Orientation and Entrepreneurial Intention: A Study Among Students in Taiwan University", *Asia Pacific Management Review*, 22 (4), 185-191.
- Durak, İ. (2018). "Girişimcilik Niyeti İle Duygusal Zekâ ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (1), 281-297.
- Durukan, T. (2006). "Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1 (2), 25-37.
- Dvoulety, O. (2017). "Determinants of Nordic Entrepreneurship", *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 24 (1), 12-33.
- Elert, N. and Henrekson, M. (2016). "Evasive Entrepreneurship", *Small Business Economics*, 47 (1), 95-113.
- Elkjaer, J. R. (1991). "The Entrepreneur in Economic Theory: An Example of the Development and Influence of a Concept", *History of European Ideas*, 13 (6), 805-815.
- Embi, N. A. C., Jaiyeoba, H. B. and Yussof, S. A. (2019). "The Effects of Students' Entrepreneurial Characteristics on Their Propensity to Become Entrepreneurs in Malaysia", *Education+ Training*, 61 (7/8), 1020-1037.
- Engle, R. L., Schlaegel, C. and Delanoë, S. (2011). "The Role of Social Influence, Culture and Gender on Entrepreneurial Intent", *Journal of Small Business and Entrepreneurship*, 24 (4), 471-492.
- Erboy, N. (2013). "E-dış Ticaret ve Girişimcilik Üzerine Etkileri", *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 5 (8), 50-61.
- Ercan, İ. ve Kan, İ. (2004). "Ölçeklerde Güvenirlik ve Geçerlik", *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 211-216.
- Erdurur, K. (2012). "Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği", (Yüksek Lisans Tezi), Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Eren, E.(2000). "Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi", 6. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Eren, İ. (2012). "Girişimcilik ve Din: Temel Kaynakları Çerçevesinde İslam'ın Girişimciliğe Bakışına Yönelik Bir Değerlendirme", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7 (1), 49-68.

- Eroğlu, F. (2013). “*Davranış Bilimleri*”, 13. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Espinoza, F. A., Vergara, V. M., Reyes, D., Anderson, N. E., Harenski, C. L., Decety, J., ... and Calhoun, V. D. (2018). “Aberrant Functional Network Connectivity in Psychopathy from a Large (N= 985) Forensic Sample”, *Human Brain Mapping*, 39 (6), 2624-2634.
- Estrin, S., Mickiewicz, T. and Stephan, U. (2016). “Human Capital in Social and Commercial Entrepreneurship”, *Journal of Business Venturing*, 31 (4), 449-467.
- Evans, D. S. and Leighton, L. S. (1990). “Small Business Formation by Unemployed and Employed Workers”, *Small Business Economics*, 2, 319-330.
- Fayolle, A., Landstrom, H., Gartner, W. B. and Berglund, K. (2016). “The Institutionalization of Entrepreneurship: Questioning the Status Quo and Re-Gaining Hope for Entrepreneurship Research”, *Entrepreneurship and Regional Development*, 28 (7-8), 477-486.
- Ferreira, J. J., Fernandes, C. I. and Ratten, V. (2017). “Entrepreneurship, Innovation and Competitiveness: What is the Connection”, *International Journal of Business and Globalisation*, 18 (1), 73-95.
- Fitz-Koch, S., Nordqvist, M., Carter, S. and Hunter, E. (2018). “Entrepreneurship in the Agricultural Sector: A Literature Review and Future Research Opportunities”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 42 (1), 129-166.
- Formaini, R. L. (2001). “The Engine of Capitalist Process: Entrepreneurs in Economic Theory”, *Economic and Financial Review*, 4, 2-11.
- Fox, J. and Rooney, M. C. (2015). “The Dark Triad and Trait Self-Objectification as Predictors of Men’s Use and Self-Presentation Behaviors on Social Networking Sites”, *Personality and Individual Differences*, 76, 161-165.
- Fozia, M., Rehman, A. and Farooq, A. (2016). “Entrepreneurship and Leadership: An Islamic Perspective”, *International Journal of Economics Management and Accounting*, 24 (1), 15-47.
- Fragoso, R., Rocha-Junior, W. and Xavier, A. (2020). “Determinant Factors of Entrepreneurial Intention among University Students in Brazil and Portugal”, *Journal of Small Business and Entrepreneurship*, 32 (1), 33-57.
- Fritsch, M. and Wyrwich, M. (2016). “The Effect of Entrepreneurship on Economic Development—An Empirical Analysis Using Regional Entrepreneurship Culture”, *Journal of Economic Geography*, 17 (1), 157-189.
- Fuad, N. and Bohari, A. M. (2010). “Correlation between Psychological Characteristics and Entrepreneurial Success: A Study of Malay Women Entrepreneurs”, *Esteem Academic Journal*, 6 (2), 19-40.
- Furnham, A., Richards, S. C. and Paulhus, D. L. (2013). “Dark Triad of Personality: A 10 Year Review”, *Social and Personality Psychology Compass*, 7 (3), 199-216.
- Gable, M., & Dangelo, F. (1994). “Locus of Control, Machiavellianism, and Managerial Job Performance”, *The Journal of Psychology*, 128 (5), 599-608.

- Garcia Escribano, J. J. and Casado, A. B. F. (2016). "Construction of Gender Differences in the Discourse of Entrepreneurship: Psychobiological, Cultural and Familiar Aspects", *Suma de Negocios*, 7 (15), 18-24.
- Gartner, W. B. (1985). "A Conceptual Framework for Describing the Phenomenon of New Venture Creation", *The Academy of Management Review*, 10 (4), 696-706.
- George, L. K. (1978). "The Impact of Personality and Social Status Factors Upon Levels of Activity and Psychological Well-Being", *Journal of Gerontology*, 33 (6), 840-847.
- Giwa, A. H. and Babakatun, A. M. (2019). "Effect of Socio-cultural Factors on Women Entrepreneurship Development in Kaduna State", *Journal of Human Resource Management*, 7 (3), 57-65.
- Goodboy, A. K. and Martin, M. M. (2015). "The Personality Profile of a Cyberbully: Examining the Dark Triad", *Computers in Human Behavior*, 49, 1-4.
- Gopakumar, K. (1995). "The Entrepreneur in Economic Thought: A Thematic Overview", *The Journal of Entrepreneurship*, 4 (1), 1-17.
- Grijalva, E., Newman, D. A., Tay, L., Donnellan, M. B., Harms, P. D., Robins, R. W. and Yan, T. (2015). "Gender Differences in Narcissism: A Meta-Analytic Review", *Psychological Bulletin*, 141 (2), 261-310.
- Guay, J. P., Knight, R. A., Ruscio, J. and Hare, R. D. (2018). "A Taxometric Investigation of Psychopathy in Women", *Psychiatry Research*, 261, 565-573.
- Gunnthorsdottir, A., McCabe, K. and Smith, V. (2002). "Using the Machiavellianism Instrument to Predict Trustworthiness in a Bargaining Game", *Journal of Economic Psychology*, 23 (1), 49-66.
- Guthrie, J. P., Coate, C. J. and Schwoerer, C. E. (1998). "Career Management Strategies: The Role of Personality", *Journal of Managerial Psychology*, 13 (5/6), 1998, 371-386.
- Gümüşay, A. A. (2015). "Entrepreneurship from an Islamic Perspective", *Journal of Business Ethics*, 130 (1), 199-208.
- Günel, Ö. D. (2010). "İşletmelerde Yıldırma Olgusu ve Yıldırma Mağdurlarının Kişilik Özelliklerine İlişkin Bir Araştırma", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (3), 37-65.
- Habiba, U., Kausar, S. S. T., Waqas, A. and Ullah, K. (2019). "The Relationship between Ethical Leadership and Work Engagement: Moderation of Machiavellianism", *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 9 (3), 1447-1459.
- Hall, M. and Keith, R. A. (1964). "Sex-Role Preference among Children of Upper and Lower Social Class", *The Journal of Social Psychology*, 62 (1), 101-110.
- Halpern, D., Valenzuela, S. and Katz, J. E. (2016). "Selfie-ists or Narci-selfiers?: A Cross-Lagged Panel Analysis of Selfie Taking and Narcissism", *Personality and Individual Differences*, 97, 98-101.
- Ham, C., Lang, M., Seybert, N. and Wang, S. (2017). "CFO Narcissism and Financial Reporting Quality", *Journal of Accounting Research*, 55 (5), 1089-1135.

- Hamilton, R. K., Hiatt Racer, K. and Newman, J. P. (2015). "Impaired Integration in Psychopathy: A Unified Theory of Psychopathic Dysfunction", *Psychological Review*, 122 (4), 770-791.
- Hare, R. D. and Neumann, C. S. (2009). "Psychopathy: Assessment and Forensic Implications", *The Canadian Journal of Psychiatry*, 54 (12), 791-802.
- Hart, W., Tortoriello, G. K. and Richardson, K. (2018). "Narcissists' Perceptions of Narcissistic Behavior", in *Handbook of Trait Narcissism* (283-290). Springer, Cham.
- Hawes, S. W., Byrd, A. L., Waller, R., Lynam, D. R. and Pardini, D. A. (2017). "Late Childhood Interpersonal Callousness and Conduct Problem Trajectories Interact to Predict Adult Psychopathy", *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 58 (1), 55-63.
- Hebert, R. F. and Link, A. N. (1989). "In Search of the Meaning of Entrepreneurship", *Small Business Economics*, 1 (1), 39-49.
- Hebert, R. F. and Link, A. N. (2006a). "The Entrepreneur as Innovator", *The Journal of Technology Transfer*, 31 (5), 589-597.
- Hebert, R. F. and Link, A. N. (2006b). "Historical Perspectives on the Entrepreneur" *Foundations and Trends in Entrepreneurship*, 2 (4), 261-408.
- Hmieleski, K. M. and Lerner, D. A. (2016). "The Dark Triad and Nascent Entrepreneurship: An Examination of Unproductive Versus Productive Entrepreneurial Motives", *Journal of Small Business Management*, 54, 7-32.
- Hodson, G., Hogg, S. M. and MacInnis, C. C. (2009). "The Role of "Dark Personalities" (Narcissism, Machiavellianism, Psychopathy), Big Five Personality Factors, and Ideology in Explaining Prejudice", *Journal of Research in Personality*, 43 (4), 686-690.
- Hoffer T., Hargreaves-Cormany H., Muirhead Y. and Meloy J.R. (2018). "The Relationship between Violence, Antisocial Personality Disorder and Psychopathy", in: *Violence in Animal Cruelty Offenders, SpringerBriefs in Psychology*, Springer, Cham, 25-27.
- Hofstede, G. and McCrae, R. R. (2004). "Personality and Culture Revisited: Linking Traits and Dimensions of Culture", *Cross-Cultural Research*, 38 (1), 52-88.
- Hogan, R. and Kaiser, R. (2005). "What We Know about Leadership", *Review of General Psychology*, 9 (2), 169-180.
- Holienka, M., Holienkova, J. and Gal, P. (2015). "Entrepreneurial Characteristics of Students in Different Fields of study: A View from Entrepreneurship Education Perspective", *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 63 (6), 1879-1889.
- Hsiao, C., Lee, Y. H. and Chen, H. H. (2015). "The Effects of Internal Locus of Control on Entrepreneurship: The Mediating Mechanisms of Social Capital and Human Capital", *The International Journal of Human Resource Management*, 27 (11), 1158-1172.

- Hunter, J. E., Gerbing, D. W. and Boster, F. J. (1982). "Machiavellian Beliefs and Personality: Construct Invalidity of the Machiavellianism Dimension", *Journal of Personality and Social Psychology*, 43 (6), 1293-1305.
- Hurley, A. E. (1999). "Incorporating Feminist Theories into Sociological Theories of Entrepreneurship", *Women in Management Review*, 14 (2), 54-62.
- Ihugba, O. A., Odii, A. and Njoku, A. C. (2014). "Theoretical Analysis of Entrepreneurship Challenges and Prospects of Entrepreneurship in Nigeria", *International Letters of Social and Humanistic Sciences*, 16, 21-34.
- Isır, T. (2006). "Örgütlerde Personel Seçim Süreci: Bir Kamu Kuruluşundaki Yönetici Personelin Kişilik Özelliklerinin Tespit Edilerek Personel Seçim Sürecinin İyileştirilmesi Üzerine Bir Araştırma", (Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- İrmiş, A. ve Barutçu, E. (2012). "Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26 (2), 1-25.
- İşcan, Ö. F. ve Kaygın, E. (2011). "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 443-462.
- Jaffe, M. E., Greifeneder, R. and Reinhard, M. A. (2019). "Manipulating the Odds: The Effects of Machiavellianism and Construal Level on Cheating Behavior", *Plos One*, 14 (11), 1-22.
- Jacobs, C. (2019). "On Need, Necessity, and the Source of Narcissism", *The Psychoanalytic Review*, 106 (3), 273-283.
- Jakobwitz, S. and Egan, V. (2006). "The Dark Triad and Normal Personality Traits", *Personality and Individual Differences*, 40 (2), 331-339.
- Jawabri, A. (2020). "The Impact of Big-5 Model Leadership Traits on Team Entrepreneurship: An Empirical Study of Small Businesses in the UAE", *Management Science Letters*, 10, 497-506.
- Jihad and Nurlina (2019). "Pengaruh Dark Triad Terhadap Hubungan Antara Entrepreneurial Attitude Orientation dan Entrepreneurial Intention Pada Mahasiswa S1 Fakultas Ekonomi dan Bisnis Universitas Syiah Kuala", *Jurnal Ilmiah Mahasiswa Ekonomi Manajemen*, 4 (1), 191-205.
- Jonason, P. K., Li, N. P., Webster, G. D. and Schmitt, D. P. (2009). "The Dark Triad: Facilitating a Short-Term Mating Strategy in Men", *European Journal of Personality*, 23 (1), 5-18.
- Jonason, P. K., Richardson, E. N. and Potter, L. (2015b). "Self-Reported Creative Ability and the Dark Triad Traits: An Exploratory Study", *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 9 (4), 488-494.
- Jonason, P. K. and Schmitt, D. P. (2012). "What Have You Done for Me Lately? Friendship-Selection in the Shadow of the Dark Triad Traits", *Evolutionary Psychology*, 10 (3), 400-421.

- Jonason, P. K. and Sherman, R. A. (2020). "Personality and the Perception of Situations: The Big Five and Dark Triad Traits", *Personality and Individual Differences*, 163, 1-5.
- Jonason, P. K., Slomski, S. and Partyka, J. (2012). "The Dark Triad at Work: How Toxic Employees Get Their Way", *Personality and Individual Differences*, 52 (3), 449-453.
- Jonason, P. K., Strosser, G. L., Kroll, C. H., Duineveld, J. J. and Baruffi, S. A. (2015a). "Valuing Myself Over Others: The Dark Triad Traits and Moral and Social Values", *Personality and Individual Differences*, 81, 102-106.
- Jonason, P. K. and Webster, G. D. (2010). "The Dirty Dozen: A Concise Measure of the Dark Triad", *Psychological Assessment*, 22 (2), 420-432.
- Jonason, P. K., Wee, S. and Li, N. P. (2015). "Competition, Autonomy, and Prestige: Mechanisms Through Which the Dark Triad Predict Job Satisfaction", *Personality and Individual Differences*, 72, 112-116.
- Jonason, P. K., Wee, S., Li, N. P. and Jackson, C. (2014). "Occupational Niches and the Dark Triad Traits", *Personality and Individual Differences*, 69, 119-123.
- Jones, D. N. and Paulhus, D. L. (2014). "Introducing the Short Dark Triad (SD3) a Brief Measure of Dark Personality Traits", *Assessment*, 21 (1), 28-41.
- Jonsson, P. O. (2017). "On the Term Entrepreneur and the Conceptualization of Entrepreneurship in the Literature of Classical Economics", *International Journal of English Linguistics*, 7 (6), 16-29.
- Joshi, M. (2017). "The Connection between Entrepreneurship & Innovation", *SSRN Electronic Journal*, doi:10.2139/ssrn.2993091
- Kağızmanlı, N. (2019). "Ergenlerde Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Dijital Oyun Bağımlılık Düzeyleri Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi", (Yüksek Lisans Tezi), Bayburt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bayburt.
- Kaiser, R. B. and Hogan, J. (2011). "Personality, Leader Behavior, and Overdoing It", *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 63 (4), 219-242.
- Kalkan, A. (2011). "Kişisel Tutum, Öznel Norm ve Algılanan Davranış Kontrolünün Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2), 189-206.
- Kanbur, E. (2015). "Çalışanların Bireysel Yaratıcılık Düzeylerinin İç Girişimcilik Performansları Üzerindeki Etkisinde Algılanan Örgütsel Desteğin Aracılık Rolü", (Doktora Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Kandler, C. and Papendick, M. (2017). "Behavior Genetics and Personality Development: A Methodological and Meta-Analytic Review", Chapter 29 in: J. Specht (ed.), *Personality Development across the Lifespan*, 1. Edition, Academic Press, 475-494.
- Kanonuhwa, M., Rungani, E. C. and Chimucheka, T. (2018). "The Association between Emotional Intelligence and Entrepreneurship as a Career Choice: A Study on

- University Students in South Africa”, *SA Journal of Human Resource Management*, 16 (1), 1-9.
- Kanten, P., Yeşiltaş, M. ve Arslan, R. (2015). “Kişiliğin Karanlık Yönünün Üretkenlik Karşıtı İş Davranışlarına Etkisinde Psikolojik Sözleşmenin Düzenleyici Rolü”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29 (2), 365-391.
- Kanten, S. (2012). “Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 191-205.
- Kantur, D. (2016). “Strategic Entrepreneurship: Mediating the Entrepreneurial Orientation-Performance Link”, *Management Decision*, 54 (1), 24-43.
- Karaca, A., Yıldırım, N., Ankaralı, H. Açıkgöz, F. ve Akkuş, D. (2014), “Hemşirelik Eğitimi Stres Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması”, *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*”, 16 (2), 29-40.
- Karaca, M. (2007). “Organizasyonlarda Saldırgan Davranışlara Maruz Kalma ve Mağdurların Kişiliğiyle İlişkisi: Kayseri’de İmalat Sektöründe Bir Araştırma”, (Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Karimi, S., Biemans, H. J., Lans, T., Chizari, M. and Mulder, M. (2014). “The Impact of Entrepreneurship Education: A Study of Iranian Students' Entrepreneurial Intentions and Opportunity Identification”, *Journal of Small Business Management*, 54 (1), 187-209.
- Kasap, G. ve Aydın, Z. B. (2019). “Demografik Özelliklerin ve Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi: U.Ü. Teknik Bilimler Yüksekokulu Örneği” *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 15 (1), 97-118.
- Kavish, N., Jones, M. A., Rock, R. C., Johnson, A. K. and Anderson, J. L. (2019). “On the Overlap between Psychopathic Traits and Machiavellianism in a Forensic Population”, *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 41 (2), 198-207.
- Kaya, M. (1997). “Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (9), 193-204.
- Keleş, H. N., Özkan, T. K., Doğaner, M. ve Altunoğlu, A. E. (2012). “Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (9), 107-118.
- Kerig, P. K. and Stellwagen, K. K. (2010). “Roles of Callous-Unemotional Traits, Narcissism, and Machiavellianism in Childhood Aggression”, *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 32 (3), 343-352.
- Kerse, G., Babadağ, M. ve Kerse, Y. (2017). “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Girişimsel Öz-Yetkinliğin Aracı Rolü”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29 (4), 633-656.
- Kessler, S. R., Bandelli, A. C., Spector, P. E., Borman, W. C., Nelson, C. E. and Penney, L. M. (2010). “Re- Examining Machiavelli: A Three- Dimensional Model of Machiavellianism in The Workplace”, *Journal of Applied Social Psychology*, 40 (8), 1868-1896.

- Kırcaburun, K., Demetrovics, Z. and Tosuntaş, Ş. B. (2018). “Analyzing the Links between Problematic Social Media Use, Dark Triad Traits, and Self-Esteem”, *International Journal of Mental Health and Addiction*, 17 (6), 1496-1507.
- Kim, J., Tang, L. R. and Wang, X. (2020). “The Uniqueness of Entrepreneurship in the Sharing Accommodation Sector: Developing a Scale of Entrepreneurial Capital”, *International Journal of Hospitality Management*, 84, 1-9.
- Koladich, S. J. and Atkinson, B. E. (2016). “The Dark Triad and Relationship Preferences: A Replication and Extension”, *Personality and Individual Differences*, 94, 253-255.
- Korkmaz, O. (2012). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 209-226.
- Kömürcü, İ. (2018). “Devlet Konservatuvarlarına Öğrenci Seçme Sınavında Esas Alınan Puanların Akademik Başarı Üzerindeki Yordama Geçerliği”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8 (2), 298-304.
- Kramer, M., Cesinger, B., Schwarzinger, D. and Gelleri, P. (2011). “The Dark Side of Entrepreneurial Personality: Effects of Narcissism, Machiavellianism and Psychopathy on Entrepreneurial Intention and Performance”, In *European Conference on Innovation and Entrepreneurship*, 1-22.
- Krizan, Z. and Herlache, A. D. (2018). “The Narcissism Spectrum Model: A Synthetic View of Narcissistic Personality”, *Personality and Social Psychology Review*, 22 (1), 1-29.
- Kusmintarti, A., Thoyib, A., Maskie, G. and Ashar, K. (2016). “Entrepreneurial Characteristics as a Mediation of Entrepreneurial Education Influence on Entrepreneurial Intention”, *Journal of Entrepreneurship Education*, 19 (1), 24-37.
- Lachman, R. (1980). “Toward Measurement of Entrepreneurial Tendencies”, *Management International Review*, 20 (2), 108-116.
- Lee, J. A. and Sung, Y. (2016). “Hide-and-Seek: Narcissism and “Selfie”-Related Behavior”, *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 19 (5), 347-351.
- Letaifa, S. B. and Goglio-Primard, K. (2016). “How Does Institutional Context Shape Entrepreneurship Conceptualizations?”, *Journal of Business Research*, 69 (11), 5128-5134.
- Li, Y., Liu, Y. and Zhao, Y. (2006). “The Role of Market and Entrepreneurship Orientation and Internal Control in the New Product Development Activities of Chinese Firms”, *Industrial Marketing Management*, 35 (3), 336-347.
- Lilienfeld, S. O., Watts, A. L., Francis Smith, S., Berg, J. M. and Latzman, R. D. (2014). “Psychopathy Deconstructed and Reconstructed: Identifying and Assembling the Personality Building Blocks of Cleckley's Chimera”, *Journal of Personality*, 83 (6), 593-610.
- Linton, R. (1945). “The Cultural Background of Personality”, *Archives of Neurology and Psychiatry*, 54 (1), 74.

- Liu, C. C. (2008). "The Relationship between Machiavellianism and Knowledge Sharing Willingness", *Journal of Business and Psychology*, 22 (3), 233-240.
- Long, W. (1983). "The Meaning of Entrepreneurship", *American Journal of Small Business*, 8 (2), 47-59.
- Luthans, F. (2011). "*Organizational Behavior: An Evidence-Based Approach*", 12. Edition, McGraw-Hill, Boston.
- Lyons, M., Evans, K. and Helle, S. (2019). "Do 'Dark' Personality Features Buffer Against Adversity? The Associations Between Cumulative Life Stress, the Dark Triad, and Mental Distress", *Sage Open*, 9 (1), 1-13.
- Maasberg, M., Warren, J. and Beebe, N. L. (2015). "The Dark Side of the Insider: Detecting the Insider Threat through Examination of Dark Triad Personality Traits", *48th Hawaii International Conference on System Sciences*, 3518-3526.
- MacDonald, P. (2014). "Narcissism in the Modern World", *Psychodynamic Practice*, 20 (2), 144-153.
- Mahfud, T., Triyono, M. B., Sudira, P. and Mulyani, Y. (2020). "The Influence of Social Capital and Entrepreneurial Attitude Orientation on Entrepreneurial Intentions: The Mediating Role of Psychological Capital. *European Research on Management and Business Economics*, 26 (1), 33-39.
- Majors, T. M. (2016). "The Interaction of Communicating Measurement Uncertainty and the Dark Triad on Managers' Reporting Decisions", *The Accounting Review*, 91 (3), 973-992.
- Makyavelizm, (2020a). <https://tr.wikipedia.org/wiki/Makyavelizm>, erişim 26 Kasım 2019
- Malesza, M. and Ostaszewski, P. (2016). "The Utility of the Dark Triad Model in the Prediction of the Self-Reported and Behavioral Risk-Taking Behaviors among Adolescents", *Personality and Individual Differences*, 90, 7-11.
- Marangoz, M. ve Aydın, A. E. (2018). "Girişimcilik Motivasyonları ve Engellerine İlişkin Algıların Girişimcilik Niyetine Etkisi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 13 (1), 69-78.
- Marcus, D. K., Preszler, J. and Zeigler-Hill, V. (2018). "A Network of Dark Personality Traits: What Lies at the Heart of Darkness?", *Journal of Research in Personality*, 73, 56-62.
- Marques, C. S., Valente, S. and Lages, M. (2018). "The Influence of Personal and Organisational Factors on Entrepreneurship Intention: An Application in the Health Care Sector" *Journal of Nursing Management*, 26 (6), 696-706.
- Marshall, T. C., Lefringhausen, K. and Ferenczi, N. (2015). "The Big Five, Self-Esteem, and Narcissism as Predictors of the Topics People Write about in Facebook Status Updates", *Personality and Individual Differences*, 85, 35-40.
- Mayer, J. D. (2004). "A Classification System for the Data of Personality Psychology and Adjoining Fields", *Review of General Psychology*, 8 (3), 208-219.
- Mayer, C., Siegel, D. S. and Wright, M. (2018). "Entrepreneurship: An Assessment", *Oxford Review of Economic Policy*, 34 (4), 517-539.

- McClelland, D. C. (1965). "N Achievement and Entrepreneurship: A Longitudinal Study", *Journal of Personality and Social Psychology*, 1 (4), 389-392.
- McCrae, R. R. (2000). "Trait Psychology and the Revival of Personality and Culture Studies", *American Behavioral Scientist*, 44 (1), 10-31.
- McMullen, J. S. and Dimov, D. (2013). "Time and the Entrepreneurial Journey: The Problems and Promise of Studying Entrepreneurship as a Process", *Journal of Management Studies*, 50, 1481-1512.
- Megias, A., Gomez-Leal, R., Gutierrez-Cobo, M. J., Cabello, R. and Fernandez-Berrocal, P. (2018). "The Relationship between Trait Psychopathy and Emotional Intelligence: A Meta-Analytic Review", *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 84, 198-203.
- Memduhoğlu, H. B. ve Şahin, M. (2017). "Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 297-307.
- McMullen, J.S. ve Shepherd, D.A. (2006). "Entrepreneurial Action and the Role of Uncertainty in the Theory of the Entrepreneur", *Academy of Management Review*, 31 (1), 132-152.
- Mihailides, S., Galligan, R. and Bates, G. (2017). "Adaptive Psychopathy: Empathy and Psychopathy are not Mutually Exclusive", *Journal of Forensic Psychology*, 2 (125), 1-6.
- Miller, J. D. and Lynam, D. R. (2015). "Understanding Psychopathy Using the Basic Elements of Personality", *Social and Personality Psychology Compass*, 9 (5), 223-237.
- Miller, J. D., Lynam, D. R., Hyatt, C. S. and Campbell, W. K. (2017). "Controversies in Narcissism", *Annual Review of Clinical Psychology*, 13 (1), 291-315.
- Miller, J. D., Lynam, D. R., McCain, J. L., Few, L. R., Crego, C., Widiger, T. A. and Campbell, W. K. (2016). "Thinking Structurally about Narcissism: An Examination of the Five-Factor Narcissism Inventory and Its Components", *Journal of Personality Disorders*, 30 (1), 1-18.
- Mirza, Ş. (2019). "Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkileri: Yüksek Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama", (Yüksek Lisans Tezi), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Mokaya, S. O., Namusonge, M. and Sikalieh, D. (2012). "The Concept of Entrepreneurship; in Pursuit of a Universally Acceptable Definition", *International Journal of Arts and Commerce*, 1 (6), 128-135.
- Mokros, A., Hare, R. D., Neumann, C. S., Santtila, P., Habermeyer, E. and Nitschke, J. (2015). "Variants of Psychopathy in Adult Male Offenders: A Latent Profile Analysis", *Journal of Abnormal Psychology*, 124 (2), 372-386.
- Montolalu, R. T. and Pandowo, M. H. C. (2018). "Analyzing Education Toward Entrepreneurial Success in Manado", *Jurnal EMBA: Jurnal Riset Ekonomi, Manajemen, Bisnis dan Akuntansi*, 6 (3), 1298-1307.

- Moon, J. H., Lee, E., Lee, J. A., Choi, T. R. and Sung, Y. (2016). "The Role of Narcissism in Self-Promotion on Instagram", *Personality and Individual Differences*, 101, 22-25.
- Morris, M. H. and Lewis, P. S. (1991). "Entrepreneurship as a Significant Factor in Societal Quality of Life", *Journal of Business Research*, 23 (1), 21-36.
- Mount, M. K., Barrick, M. R., Scullen, S. M. and Rounds, J. (2005). "Higher-Order Dimensions of the Big Five Personality Traits and the Big Six Vocational Interest Types" *Personnel Psychology*, 58 (2), 447-478.
- Munyoro, G., Chikombingo, M. and Nyandoro, Z. (2016). "The Motives of Zimbabwean Entrepreneurs: A Case Study of Harare", *Africa Development and Resources Research Institute Journal*, 25 (7/3), 1-21.
- Murphy, B., Lilienfeld, S., Skeem, J. and Edens, J. F. (2016). "Are Fearless Dominance Traits Superfluous in Operationalizing Psychopathy? Incremental Validity and Sex Differences", *Psychological Assessment*, 28 (12), 1597-1607.
- Muzyka, D., De Koning, A. and Churchill, N. (1995). "On Transformation and Adaptation: Building the Entrepreneurial Corporation", *European Management Journal*, 13 (4), 346-362.
- Nambisan, S. (2017). "Digital Entrepreneurship: Toward a Digital Technology Perspective of Entrepreneurship", *Entrepreneurship Theory and Practice*, 41 (6), 1029-1055.
- Nasip, S., Amirul, S. R., Sondoh Jr, S. L. and Tanakinjal, G. H. (2017). "Psychological Characteristics and Entrepreneurial Intention", *Education+ Training*, 59 (7/8), 825-840.
- Naude, W. (2010). "Entrepreneurship, Developing Countries, and Development Economics: New Approaches and Insights", *Small Business Economics*, 34 (1), 1-12.
- Ngah, R. and Salleh, Z. (2015). "Emotional Intelligence and Entrepreneurs' Innovativeness Towards Entrepreneurial Success: A Preliminary Study", *American Journal of Economics*, 5 (2), 285-290.
- Nowinski, W. and Haddoud, M. Y. (2019). "The Role of Inspiring Role Models in Enhancing Entrepreneurial Intention" *Journal of Business Research*, 96, 183-193.
- Obi, A. V., Okechukwu, E. U. and Egbo, D. E. (2017). "Overcoming Socio-Cultural Barriers on Economic Empowerment of Rural Women Through Entrepreneurship in Agriculture in South East State, Nigeria", *International Journal of Academic Research in Economics and Management Sciences*, 6 (4), 199-224.
- O'Boyle, E. H., Jr., Forsyth, D. R., Banks, G. C. and McDaniel, M. A. (2012). "A Meta-Analysis of the Dark Triad and Work Behavior: A Social Exchange Perspective", *Journal of Applied Psychology*, 97 (3), 557-579.
- O'Boyle, E. H., Forsyth, D. R., Banks, G. C., Story, P. A. and White, C. D. (2014). "A Meta- Analytic Test of Redundancy and Relative Importance of the Dark Triad and Five- Factor Model of Personality", *Journal of Personality*, 83 (6), 644-664.

- Obschonka, M. and Stuetzer, M. (2017). "Integrating Psychological Approaches to Entrepreneurship: The Entrepreneurial Personality System (EPS)", *Small Business Economics*, 49 (1), 203-231.
- Oghojafor, B. E., Okonji, P. S., Olayemi, O. O. and Okolie, J. U. (2011). "Fifty Years of Entrepreneurship Development in Nigeria: Challenges and Prospects", *10th International Entrepreneurship Forum*. 9-11 January, Tamkeen, Bahrain, 1-11.
- Oğur, R. ve Tekbaş, Ö. F. (2003). "Anket Nasıl Hazırlanır", *STED*, 12 (9), 336-340.
- Olsen, K. J. ve Stekelberg, J. (2016). "CEO Narcissism and Corporate Tax Sheltering", *The Journal of the American Taxation Association*, 38 (1), 1-22.
- Ortalama, (2020b). <https://tr.wikipedia.org/wiki/Ortalama>, erişim 17 Mart 2020.
- Osumi, T., Tsuji, K., Shibata, M. and Umeda, S. (2019). "Machiavellianism and Early Neural Responses to Others' Facial Expressions Caused by One's Own Decisions", *Psychiatry Research*, 271, 669-677.
- Ozaralli, N. and Rivenburgh, N. K. (2016). "Entrepreneurial Intention: Antecedents to Entrepreneurial Behavior in the USA and Turkey", *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 6 (1), 1-32.
- Önay, I., Ayas, S., Uğurlu, Ö. Y. ve Önay, M. B. (2017). "Psikolojik Sermaye İle Girişimcilik Niyeti İlişkisi", *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 3 (3), 55-66.
- Öner, B., Kahyaoğlu, M. ve Çelenli Başaran, A. Z. (2016). "Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Çarşamba Ticaret Borsası Myo Örneği", *Akademik Bakış Dergisi*, 57,178-189.
- Özdemir, A., Saygılı, M. ve Yıldırım, K. (2016). "Risk Alma Eğilimi ve Başarma İhtiyacının Girişimcilik Potansiyeline Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", *İşletme Bilimi Dergisi*, 4 (2), 121-141.
- Özdemir, B. ve Atan, E. (2018). "The Effect of the Dark Triad on Organizational Dissent: A Structural Equation Model", *Turkish Journal of Business Ethics*, 11 (2), 275-298.
- Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T. ve Nasıroğlu, S. (2012). "Kişilik Gelişimi", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-589.
- Özdemir, Ş. (2019). "Çalışanların İş Güvencesizliğinin Duygusal Emek ve İç Girişimcilik Üzerine Etkisi", *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 185-196.
- Özdevecioğlu, M. (2002). "Kamu ve Özel Sektör Yöneticileri Arasındaki Davranışsal Çalışma Koşulları ve Kişilik Farklılıklarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19, 115-134.
- Özler, N. D. E., Giderler, C. ve Baran, H. (2017). "Öz Yeterlilik ve Kontrol Odağının Bireylerin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13 (13), 736-747.
- Özsoy, E. (2013). "A Tipi ve B Tipi Kişilik İle İş Tatmini Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma", (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Özsoy, E. ve Ardiç, K. (2017). “Karanlık Üçlü’nün (Narsisizm, Makyavelizm ve Psikopati) İş Tatminine Etkisinin İncelenmesi”, *Yönetim ve Ekonomi*, 24 (2), 391-406.
- Paal, T. and Bereczkei, T. (2007). “Adult Theory of Mind, Cooperation, Machiavellianism: The Effect of Mindreading on Social Relations”, *Personality and Individual Differences*, 43 (3), 541-551.
- Palmer, J. C., Komarraju, M., Carter, M. Z. and Karau, S. J. (2017). “Angel on One Shoulder: Can Perceived Organizational Support Moderate the Relationship between the Dark Triad Traits and Counterproductive Work Behavior?”, *Personality and Individual Differences*, 110, 31-37.
- Pant, S. K. (2015). “Role of The Family in Entrepreneurship Development in Nepali Society”, *Journal of Nepalese Business Studies*, 9 (1), 37-47.
- Parks-Leduc, L., Feldman, G. and Bardi, A. (2015). “Personality Traits and Personal Values: A Meta-Analysis”, *Personality and Social Psychology Review*, 19 (1), 3-29.
- Parlak, Ö. ve Sazkaya, M. K. (2018). “Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin İş Yaşamında Yalnızlık Üzerine Etkisinin İncelenmesi” *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 149-165.
- Patkula, M. (2017). “Kişilik İnançlarının Ruhsal Hastalığa Yönelik İnançlar Üzerine Etkisi”, (Yüksek Lisans Tezi), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pato, M. L. and Teixeira, A. A. (2016). “Twenty Years of Rural Entrepreneurship: A Bibliometric Survey”, *Sociologia Ruralis*, 56 (1), 3-28.
- Paula, K. (1996). “The Points of Transition in Reforming the Understanding and Meaning of Entrepreneurship”, *Academy of Entrepreneurship Journal European Edition*, 2 (1), 70-93.
- Paulhus, D. L. and Williams, K. M. (2002). “The Dark Triad of Personality: Narcissism, Machiavellianism and Psychopathy”, *Journal of Research in Personality*, 36, 556-563.
- Peneder, M. (2009). “The Meaning of Entrepreneurship: A Modular Concept”, *Journal of Industry Competition and Trade*, 9 (2), 77-99.
- Peng, X. B. (2019). “Entrepreneurship in Market Process”, *Modern Economy*, 10 (3), 575-585.
- Petrides, K. V., Vernon, P. A., Schermer, J. A. and Veselka, L. (2011). “Trait Emotional Intelligence and the Dark Triad Traits of Personality”, *Twin Research and Human Genetics*, 14 (1), 35-41.
- Pfafftheicher, S. (2016). “Testosterone, Cortisol and the Dark Triad: Narcissism (but not Machiavellianism or Psychopathy) is Positively Related to Basal Testosterone and Cortisol”, *Personality and Individual Differences*, 97, 115-119.
- Pihl, R. O. ve Caron, M. (1980). “The Relationship Between Geographic Mobility, Adjustment, and Personality”, *Journal of Clinical Psychology*, 36 (1), 190-194.

- Prabhu, V. P., McGuire, S. J., Drost, E. A. and Kwong, K. K. (2012). "Proactive Personality and Entrepreneurial Intent", *International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research*, 18 (5), 559-586.
- Pradhan, R. K. and Nath, P. (2012). "Perception of Entrepreneurial Orientation and Emotional Intelligence: A study on India's Future Techno-Managers", *Global Business Review*, 13 (1), 89-108.
- Raguz, I. V. and Matic, M. (2011). "Students Perceptions and Intentions towards Entrepreneurship: The Empirical Findings from the University of Dubrovnik-Croatia", *International Journal of Management Cases*, 13 (3), 38-49.
- Ranchor, A. V., Bouma, J. and Sanderman, R. (1996). "Vulnerability and Social Class: Differential Patterns of Personality and Social Support over The Social Classes", *Personality and Individual Differences*, 20 (2), 229-237.
- Raosoft, (2020). <http://www.raosoft.com/samplesize.html>, erişim 12 Kasım 2019.
- Raposo, M. and Do Paço, A. (2011). "Entrepreneurship Education: Relationship Between Education and Entrepreneurial Activity", *Psicothema*, 23 (3), 453-457.
- Rasli, A., Khan, S. U. R., Malekifar, S. and Jabeen, S. (2013). "Factors Affecting Entrepreneurial Intention among Graduate Students of Universiti Teknologi Malaysia", *International Journal of Business and Social Science*, 4 (2), 182-188.
- Ratnamiasih, I. and Setia, B. I. (2016). "Internal and External Factors that Influence Student Entrepreneurship Intention on Private Universities in Bandung", in *8th Widyatama International Seminar on Sustainability*, 394-400.
- Rauthmann, J. F. and Kolar, G. P. (2012). "How "Dark" are the Dark Triad Traits? Examining the Perceived Darkness of Narcissism, Machiavellianism and Psychopathy", *Personality and Individual Differences*, 53 (7), 884-889.
- Rauthmann, J. F. and Kolar, G. P. (2013). "Positioning the Dark Triad in the Interpersonal Circumplex: The Friendly-Dominant Narcissist, Hostile-Submissive Machiavellian and Hostile-Dominant Psychopath?", *Personality and Individual Differences*, 54 (5), 622-627.
- Rauthmann, J. F. and Will, T. (2011). "Proposing a Multidimensional Machiavellianism Conceptualization", *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 39 (3), 391-403.
- Rayburn, J. M. and Rayburn, L. G. (1996). "Relationship between Machiavellianism and Type a Personality and Ethical-Orientaion", *Journal of Business Ethics*, 15 (11), 1209-1219.
- Reardon, K. W., Herzhoff, K., Smack, A. J. and Tackett, J. L. (2019). "Relational Aggression and Narcissistic Traits: How Youth Personality Pathology Informs Aggressive Behavior", *Journal of Personality Disorders*, 33, 1-20.
- Ridha, R. N. and Wahyu, B. P. (2017). "Entrepreneurship Intention in Agricultural Sector of Young Generation in Indonesia", *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 11 (1), 76-89.
- Roberts, J. (2001). "Corporate Governance and the Ethics of Narcissus", *Business Ethics Quarterly*, 11 (1), 109-127.

- Rogoff, E.G. and Heck, R.K.Z. (2003), “Evolving Research in Entrepreneurship and Family Business: Recognizing Family as the Oxygen that Feeds the Fire of Entrepreneurship”, *Journal of Business Venturing*, 18 (5), 559-566.
- Rosique-Blasco, M., Madrid-Guijarro, A. and Garcia-Perez-de-Lema, D. (2018). “The Effects of Personal Abilities and Self-Efficacy on Entrepreneurial Intentions”, *International Entrepreneurship and Management Journal*, 14 (4), 1025-1052.
- Ross, W. T, Jr. and Robertson, D. C. (2000). “Lying: The Impact of Decision Context”, *Business Ethics Quarterly*, 10 (2), 409-440.
- Sabouri, S., Gerber, M., Bahmani, D. S., Lemola, S., Clough, P. J., Kalak, N., ... and Brand, S. (2016). “Examining Dark Triad Traits in Relation to Mental Toughness and Physical Activity in Young Adults”, *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 12, 229-235.
- Salekin, R. T. (2016). “Psychopathy in Childhood: Why Should We Care about Grandiose–Manipulative and Daring–Impulsive Traits?”, *The British Journal of Psychiatry*, 209 (3), 189-191.
- Sandvik, A. M., Hansen, A. L., Hystad, S. W., Johnsen, B. H. and Bartone, P. T. (2015). “Psychopathy, Anxiety, and Resiliency–Psychological Hardiness as a Mediator of the Psychopathy–Anxiety Relationship in a Prison Setting”, *Personality and Individual Differences*, 72, 30-34.
- Sanka, M. B., Malima, M. J. and Mbogo, R. E. (2018). “Influence of Socio-cultural Factors on the Performance of Women Small and Micro Enterprises in Shinyanga Municipality”, *Journal of Co-operative and Business Studies (JCBS)*, 3 (2), 70-93.
- Sapir, E. (1934). “The Emergence of the Concept of Personality in a Study of Cultures”, *Journal of Social Psychology*, 5 (3), 408-415.
- Savi, F. (2008). “12-15 Yaş Arası İlköğretim Öğrencilerinin Davranış Sorunları İle Aile İşlevleri ve Anne-Baba Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, (Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sayar, F. (2019). “Beş Faktör Kişilik Özelliklerine Göre Kamu Çalışanlarının İş Tatmini: Afyonkarahisar Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Schwens, C., Zapkau, F. B., Bierwerth, M., Isidor, R., Knight, G. and Kabst, R. (2018). “International Entrepreneurship: A Meta–Analysis on the Internationalization and Performance Relationship”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 42 (5), 734-768.
- Sellbom, M., Donnelly, K. M., Rock, R. C., Phillips, T. R. and Ben-Porath, Y. S. (2016). “Examining Gender as Moderating the Association between Psychopathy and Substance Abuse”, *Psychology, Crime and Law*, 23 (4), 376-390.
- Semenyna, S. W. and Honey, P. L. (2015). “Dominance Styles Mediate Sex Differences in Dark Triad Traits”, *Personality and Individual Differences*, 83, 37-43.

- Sendawula, K., Turyakira, P. and Alioni, C. (2018). "Sustainable Entrepreneurship Intention among University Students in Uganda: A Conceptual Paper", *African Journal of Business Management*, 12 (6), 131-139.
- Sewell, W. H. (1961). "Social Class and Childhood Personality", *Sociometry*, 24 (4), 340-356.
- Shafer, W. E. and Simmons, R. S. (2008). "Social Responsibility, Machiavellianism and Tax Avoidance", *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 21 (5), 695-720.
- Shanahan, M. J., Bauldry, S., Roberts, B. W., Macmillan, R. and Russo, R. (2014). "Personality and The Reproduction of Social Class", *Social Forces*, 93 (1), 209-240.
- Shane, S. and Venkataraman, S. (2000). "The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research", *The Academy of Management Review*, 25 (1), 217-226.
- Sheldon, P. and Bryant, K. (2016). "Instagram: Motives for its Use and Relationship to Narcissism and Contextual Age", *Computers in Human Behavior*, 58, 89-97.
- Shelton, L. M. and Minniti, M. (2018). "Enhancing Product Market Access: Minority Entrepreneurship, Status Leveraging, and Preferential Procurement Programs", *Small Business Economics*, 50 (3), 481-498.
- Sherry, S. B., Hewitt, P. L., Besser, A., Flett, G. L. and Klein, C. (2006). "Machiavellianism, Trait Perfectionism, and Perfectionistic Self-Presentation", *Personality and Individual Differences*, 40 (4), 829-839.
- Sihombing, S. O. (2006). "Predicting Environmentally Purchase Behavior: A test of the Value-Attitude-Behavior Hierarchy", *Jurnal Bisnis dan Ekonomi*, 13 (2), 246-262.
- Sihombing, S. O. (2015). "Comparing Entrepreneurship Intention: A Multigroup Structural Equation Modeling Approach", *International Research Journal of Business Studies*, 5 (1), 57-71.
- Silva, D. R., Rijo, D. and Salekin, R. T. (2015). "The Evolutionary Roots of Psychopathy", *Aggression and Violent Behavior*, 21, 85-96.
- Simon-Moya, V., Revuelto-Taboada, L. and Guerrero, R. F. (2014). "Institutional and Economic Drivers of Entrepreneurship: An International Perspective", *Journal of Business Research*, 67 (5), 715-721.
- Solomon, G. T. and Winslow, E. K. (1988). "Toward a Descriptive Profile of the Entrepreneur", *The Journal of Creative Behavior*, 22 (3), 162-171.
- Sorokowski, P., Sorokowska, A., Oleszkiewicz, A., Frackowiak, T., Huk, A. and Pisanski, K. (2015). "Selfie Posting Behaviors Are Associated with Narcissism among Men", *Personality and Individual Differences*, 85, 123-127.
- Soysal, A. (2008). "Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri: Bir Literatür Çalışması", *Çimento İşveren Dergisi*, 22(1), 4-19.
- Spencer, J. W. and Gomez, C. (2004). "The Relationship Among National Institutional Structures, Economic Factors and Domestic Entrepreneurial Activity: A Multicountry Study", *Journal of Business Research*, 57 (10), 1098-1107.

- Spice, A., Viljoen, J. L., Douglas, K. S. and Hart, S. D. (2015). "Remorse, Psychopathology, and Psychopathy among Adolescent Offenders", *Law and Human Behavior*, 39 (5), 451-462.
- Spurk, D., Keller, A. C. and Hirschi, A. (2016). "Do Bad Guys Get Ahead or Fall Behind? Relationships of the Dark Triad of Personality with Objective and Subjective Career Success", *Social Psychological and Personality Science*, 7 (2), 113-121.
- Standart Sapma, (2020c). https://tr.wikipedia.org/wiki/Standart_sapma, 17 Mart 2020.
- Stephan, U. and Pathak, S. (2016). "Beyond Cultural Values? Cultural Leadership Ideals and Entrepreneurship", *Journal of Business Venturing*, 31 (5), 505-523.
- Stoeber, J., Sherry, S. B. and Nealis, L. J. (2015). "Multidimensional Perfectionism and Narcissism: Grandiose or Vulnerable?", *Personality and Individual Differences*, 80, 85-90.
- Sürücü, İ. (2017). "Kur'an'da Kişilik Eğitimi Üzerine", *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (2), 406-425.
- Şahin, Ö ve Yılmaz, E. (2020). "Öğrencilerin Girişimcilik Niyetleri ve İslami Finans Algı Düzeylerine Yönelik Bir Araştırma: Düzce Üniversitesi Örneği" *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (1), 110-136.
- Şeker, A., Doğan, M. ve Elitaş, B. L. (2016). "KOBİ'lerde Girişimcilik Değerleri ve Dış Ticaret Faaliyetleri Arasındaki İlişki: Sanayi İşletmeleri Örneği", *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 8 (2), 198-223.
- Şencan, H. (2005). "*Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*", Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Şimşek, M. Ş., Akgemci, T. ve Çelik, A. (2011). "*Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*", Gazi Kitabevi, Ankara.
- Tabak, A., Erkuş, A. ve Meydan, C. H. (2010). "Denetim odağı ve Yenilikçi Birey Davranışları Arasındaki İlişkiler: Belirsizliğe Tolerans ve Risk Almanın Aracılık Etkisi", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 159-176.
- Taggar, S. and Parkinson, J. (2007). "Personality Tests in Accounting Research", *Journal of Human Resource Costing and Accounting*, 11 (2), 122-151.
- Tang, T. L. P. and Chen, Y. J. (2008). "Intelligence vs. Wisdom: The Love of Money, Machiavellianism, and Unethical Behavior across College Major and Gender", *Journal of Business Ethics*, 82 (1), 1-26.
- Tang, T. L. P., Chen, Y. J. and Sutarso, T. (2008). "Bad Apples in Bad (Business) Barrels: The Love of Money, Machiavellianism, Risk Tolerance, and Unethical Behavior", *Management Decision*, 46 (2), 243-263.
- Tekin, Ö. A. ve Kalkan, G. (2017). "The Relationship between Service Orientation and Five Factor Personality Traits: A Study on Hotel Employees", *Journal of Yaşar University*, 12 (48), 272-283.
- Thornton, P. H., Ribeiro-Soriano, D. and Urbano, D. (2011). "Socio-cultural Factors and Entrepreneurial Activity: An Overview", *International Small Business Journal*, 29 (2), 105-118.

- Thuy, N. T. (2017). "Impacts of Educational Factors on Entrepreneurship Intention of University Students", *VNU Journal of Science: Economics and Business*, 33 (5E), 76-88.
- Tozar, M. Z. (2019). "Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Göre Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumları", (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tunjungsari, H. K. (2015). "University Community Engagement Program and Entrepreneurship Education: Entrepreneurship Learning for Non-Business Participants", *International Conference on Economics and Business Management*, 29-30 July, Phuket (Thailand), 44-49.
- Tutter, A. (2014). "Under the Mirror of the Sleeping Water: Poussin's Narcissus", *The International Journal of Psychoanalysis*, 95 (6), 1235-1264.
- Tuzcuoğlu, N. (1995). "Psikanaliz Kuramı ve Özellikleri", *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 275-285.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, (2019, 17 Ağustos). Erişim adresi: <http://sozluk.gov.tr/>
- Türk, S., Zapkau, F. B. and Schwens, C. (2020). "Prior Entrepreneurial Exposure and the Emergence of Entrepreneurial Passion: The Moderating role of Learning Orientation", *Journal of Small Business Management*, 58 (2), 225-258.
- Udu, C. S. (2012). "Rebranding Education Through Entrepreneurship Training in Business Management", *The Nigerian Journal of Research and Production*, 20 (1), 1-7.
- Uğur, S. S. (2016). "Kişilik Tipolojileri Ne Göre Çalışanların Örgütsel Sessizlik Algılamaları: Kamu ve Özel Kesimde Bir Araştırma", (Doktora Tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Uhrer, J. (2017). "Basic Definitions in Personality Psychology: Challenges for Conceptual Integrations", *European Association of Personality Psychology*, 31, 529-595.
- Uslu, D. (2015). "Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Niyetinin Duygusal Zekâ Faktörlerine Göre İncelenmesi", (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Utami, I., Wijono, S., Noviyanti, S. and Mohamed, N. (2019). "Fraud Diamond, Machiavellianism and Fraud Intention", *International Journal of Ethics and Systems*, 35 (4), 531-544.
- Uygun, M. ve Güner, E. (2016). "Girişimcilik Eğiliminin Gelişiminde Girişimcilik Eğitiminin Rolü", *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (5), 37-57.
- Üngüren, E. (2008). "Örgütsel Çatışma Yönetimi Üzerine Konaklama İşletmelerinde Bir Araştırma", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (5), 880-909.
- Ünsal, A., Ergül, N. (2010). "Türkiye'deki Hemşirelik Araştırmalarında Kullanılan Veri Toplama Araçları", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 432-438.

- Wastell, C. and Booth, A. (2003). "Machiavellianism: An Alexithymic Perspective", *Journal of Social and Clinical Psychology*, 22 (6), 730-744.
- Webb, J. W., Khoury, T. A. and Hitt, M. A. (2019). "The Influence of Formal and Informal Institutional Voids on Entrepreneurship", *Entrepreneurship Theory and Practice*, 0 (0), 1-23.
- Webster, B. D. and Smith, M. B. (2019). "The Dark Triad and Organizational Citizenship Behaviors: The Moderating Role of High Involvement Management Climate", *Journal of Business and Psychology*, 34 (5), 621-635.
- Webster, F. A. (1977). "Entrepreneurs and Ventures: An Attempt at Classification and Clarification", *Academy of Management Review*, 2 (1), 54-61.
- Wetzel, E., Brown, A., Hill, P. L., Chung, J. M., Robins, R. W. and Roberts, B. W. (2017). "The Narcissism Epidemic is Dead; Long Live the Narcissism Epidemic", *Psychological Science*, 28 (12), 1833-1847.
- Wierenga, M. (2019). "Uncovering the Scaling of Innovations Developed by Grassroots Entrepreneurs in Low-income Settings", *Entrepreneurship and Regional Development*, 32 (1-2), 1-28.
- Wiklund, J., Nikolaev, B., Shir, N., Foo, M. D. and Bradley, S. (2019). "Entrepreneurship and Well-Being: Past, Present, and Future", *Journal of Business Venturing*, 34, 579-588.
- Wilson, D. S., Near, D. and Miller, R. R. (1996). "Machiavellianism: A Synthesis of the Evolutionary and Psychological Literatures", *Psychological Bulletin*, 119 (2), 285-299.
- Wood, M. and McKelvie, A. (2015). "Opportunity Evaluation as Future Focused Cognition: Identifying Conceptual Themes and Empirical Trends", *International Journal of Management Reviews*, 17 (2), 256-277.
- Wurst, S. N., Gerlach, T. M., Dufner, M., Rauthmann, J. F., Grosz, M. P., Küfner, A. C., ... and Back, M. D. (2016). "Narcissism and Romantic Relationships: The Differential Impact of Narcissistic Admiration and Rivalry", *Journal of Personality and Social Psychology*, 112 (2), 280-306.
- Van der Lingen, E. and Van Niekerk, G. (2015). "Entrepreneurship Traits of Science, Engineering and Technology (SET) Students", *The Southern African Journal of Entrepreneurship and Small Business Management*, 7 (1), 117-144.
- Van der Sluis, J., Van Praag, M. and Vijverberg, W. (2008). "Education and Entrepreneurship Selection and Performance: A Review of the Empirical Literature", *Journal of Economic Surveys*, 22 (5), 795-841.
- Vasapollo, L. (1996). "On the Economic Theory of Entrepreneurship: The Strategic Role of the Entrepreneurial Function", *International Review of Sociology*, 6 (2), 191-213.
- Vedel, A. and Thomsen, D. K. (2017). "The Dark Triad Across Academic Majors", *Personality and Individual Differences*, 116, 86-91.
- Viding, E. and McCrory, E. (2019). "Towards Understanding Atypical Social Affiliation in Psychopathy", *The Lancet Psychiatry*, 6 (5), 437-444.

- Vleeming, R. G. (1979). "Machiavellianism: A Preliminary Review", *Psychological Reports*, 44 (1), 295-310.
- Volmer, J., Koch, I. K. and Göritz, A. S. (2016). "The Bright and Dark Sides of Leaders' Dark Triad Traits: Effects on Subordinates' Career Success and Well-Being", *Personality and Individual Differences*, 101, 413-418.
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). "Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması" İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 46, 74-85.
- Yaşlıoğlu, D. T. ve Atılgan, Ö (2018). "Karanlık Üçlü Ölçeği: Türkçe'ye Uyarlama, Güvenilirlik Ve Geçerlilik Çalışması", Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5 (3), 725-739.
- Yeşilyaprak, B. (1993). "Kişilik Gelişiminde Ailesel Faktörlerin Etkisine İlişkin Bir Araştırma", *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 3 (3), 3-16.
- Yıldırım, H. İ. (2018). "Bilim Şenliklerinin Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerine Etkisi", *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 390-409.
- Yıldız, G. ve Özsoy, E. (2013). "Kişilik Kavramının Örgütler Açısından Önemi: Bir Literatür Taraması", *İşletme Bilimi Dergisi*, 1 (2), 1-12.
- Yokoyama K. and Birchley S. (2020). "Perspectives on Transnational Entrepreneurship", Chapter 1 in: *Transnational Entrepreneurship in South East Asia*, 1. Edition Springer, 1-16.
- Youssef, A. B., Boubaker, S., Dedaj, B., & Carabregu-Vokshi, M. (2020). "Digitalization of the Economy and Entrepreneurship Intention", *Technological Forecasting and Social Change*, 154, 1-14.
- Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı, (2020). https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/coronavirus_bilgilendirme_1.aspx, erişim 16 Mart 2020.
- Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı, (2019). <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php>, erişim 12 Kasım 2019.
- Yücel, C. ve Taşçı, S. K. (2008). "Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 685-706.
- Zachary, R. K. (2011). "The Importance of the Family System in Family Business", *Journal of Family Business Management*, 1 (1), 26-36.
- Zain, Z. M., Akram, A. M. and Ghani, E. K. (2010). "Entrepreneurship Intention among Malaysian Business Students", *Canadian Social Science*, 6 (3), 34-44.
- Zhang, J., Wang, T., Du, J., Yuan, R., Fan, Y., Chen, Y., ... and Zhao, L. (2019). "Correlations between Five-Pattern Personality Scores from Traditional Chinese Medicine and Autonomic Nervous Response Indicators in Healthy Female College Students", *Journal of Traditional Chinese Medical Sciences*, 6 (2), 131-137.

- Zhu, D. H. and Chen, G. (2015). "CEO Narcissism and the Impact of Prior Board Experience on Corporate Strategy", *Administrative Science Quarterly*, 60 (1), 31-65.
- Zhu, X., Geng, Y., Sai, X., Yang, M., Toh, C. W., Zhan, T., ... and Shi, L. (2019). "Moderating Effects of Gender and Machiavellianism on Outcomes Associated with Negative Life Events among Adolescents", *Current Psychology*. 1-8. doi:10.1007/s12144-019-00409-4.
- Zollo, L., Laudano, M. C., Ciappei, C. and Zampi, V. (2017). "Factors Affecting Universities' Ability to Foster Students' Entrepreneurial Behaviour", *Journal of Management Development*, 36 (2), 268-285.

EKLER

Ek-1: Anket Formu**Değerli Katılımcı,**

Bu çalışmanın amacı **karanlık üçlü kişilik özellikleri** ile **girişimcilik niyeti** arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırmada elde edilen bilgiler, hiçbir şahıs ve kuruma verilmeyecek sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Ankette yer alan ifadeleri, dikkatli okuyarak işaretleme yapmanızı rica eder, ayıracağınız zaman ve değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Mehmet Ali Mengüloğlu

alimenguloglu@gmail.com

Doç. Dr. İbrahim AKSEL

		KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ					
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
1.	İstediklerimi elde etmek için insanları manipüle edebilirim.						
2.	İstediklerimi elde etmek için hile ve yalana başvurduğum olmuştur.						
3.	İstediklerimi elde etmek için insanlara iltifat edebilirim.						
4.	Kendi amaçlarıma ulaşabilmek için insanları kullanabilirim.						
5.	Yaptıklarımın vicdan azabı duymama eğilimindeyim.						
6.	Davranışlarımla ahlaki olup olmaması beni ilgilendirmez.						
7.	İnsanlara karşı kayıtsız veya duyarsız olabilirim.						
8.	İnsanlara karşı küçümseyici davranışlarda bulunabilirim.						
9.	Başkalarının bana hayranlık duymasını isteyebilirim.						
10.	Başkalarının beni dikkate almasını isteyebilirim.						
11.	Prestij ve statü sahibi olma eğilimindeyim.						
12.	Başkalarından bana iltimas göstermesini bekleme eğilimindeyim.						

Arka sayfaya geçiniz...

		GİRİŞİMCİLİK NİYETİ					
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
1.	Kendi işimi kurmayı diğer kariyer fırsatlarından daha fazla arzu ediyorum.						
2.	Kendi işimi kurmaya çaba sergilediğim sürece sorun yaşamayacağımı düşünüyorum.						
3.	Geleceğe yönelik öncelikli amacım, kendi işimi kurmaktır.						
4.	Kendi işime sahip olmak düşüncesinden büyük haz alıyorum.						
5.	Aile fertlerim kendi işimi kurma kararımı onaylıyor						
6.	Arkadaşlarım kendi işimi kurma konusundaki kararımı onaylıyor.						
7.	Toplumda kendi işine sahip olanların daha çok takdir edildiğini düşünüyorum.						
8.	Kendi işine sahip olanların daha itibarlı olduğu düşünüyorum.						
9.	Yeteneklerimin ve becerilerimin bir iş kurmak için yeterli olduğunu düşünüyorum.						
10.	Geçmiş tecrübelerimin bir iş kurmada önemli katkılar sunacağını düşünüyorum.						
11.	Bir iş kurmak için ihtiyaç olan çabayı gösterme konusunda kendime güveniyorum.						
12.	Bir iş kurmaya çalıştığımda başarı şansımın yüksek olduğunu düşünüyorum.						
13.	Gelecekte kendi işimi kurmak ve sürdürmek için çaba gösteririm.						
14.	Bir iş kurma üzerine ciddi ciddi kafa yorarım.						
15.	Gelecekte kendi işimi kurma ihtimalim çok yüksektir.						
16.	Gelecekte yeterli kaynak ve fırsat olursa kendi işimi kurmayı çok istiyorum.						
17.	Şu anda bir iş kurmak için kendimi tamamen hazır hissediyorum.						

Arka sayfaya geçiniz...

Fakülteniz ve bölümünüz	
Yaşınız	
Üniversitede kaçınıcı yılınız	
Siz de dâhil kardeş sayınız (varsa cevaplayınız)	
Doğum sırasına göre ailenizde siz kaçınıcı çocuksunuz	
Cinsiyetiniz	() Erkek () Kadın
Anneniz hayatta mı	() Evet () Hayır
Babanız hayatta mı	() Evet () Hayır
Anne babanız (hayatta ise cevaplayınız)	() Evli ve birlikte yaşıyor () Boşandı () Evli ve ayrı yaşıyor
Annenizin mezuniyeti	() Okuryazar değil () İlköğretim () Lise () Önlisans () Lisans () Lisansüstü
Babanızın mezuniyeti	() Okuryazar değil () İlköğretim () Lise () Önlisans () Lisans () Lisansüstü
Annenizin mesleği	
Babanızın mesleği	
Girişimcilik eğitimi aldınız mı (ders, kurs, seminer vb.)	() Evet () Hayır
Yakın çevrenizde örnek aldığınız bir girişimci var mı	() Evet () Hayır

Anketi tamamladığınız için teşekkür ederiz.

Ek-2: Öz Geçmiş**Kişisel Bilgiler**

Adı Soyadı : Mehmet Ali Mengüloğlu

Doğum Yeri : Söke

Doğum Tarihi : 27 Haziran 1996

E-posta : alimenguloglu@gmail.com

Eğitim Bilgileri

Lise : Söke Anadolu Lisesi

Lisans : Pamukkale Üniversitesi / İşletme

Yüksek Lisans : Pamukkale Üniversitesi / Yönetim ve Organizasyon